ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

19 Ιουνίου 2017 | ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ | Αρ. Φύλλου **2104**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 101470/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 11 εδαφ. ε και του άρθρου 5 παρ. 11 εδαφ. γ του ν. 1566/1985 (Α' 167), όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν με τις διατάξεις του άρθρου 7 παρ 1, 2 του ν. 2525/1997 (Α' 188) «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις».

2. Τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 3 περ. α υποπ. ββ του ν. 3966/2011 (Α' 118) «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις».

3. Το προεδρικό διάταγμα υπ' αριθμ. 125/2016 (Α' 210) με θέμα «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών».

4. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (Α' 98).

5. Την με αριθμ 21/18-05-2017 πράξη του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

6. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του κρατικού προϋπολογισμού του ΥΠ.Π.Ε.Θ. για τις δαπάνες που καλύπτονται από αυτόν, σύμφωνα με την με αριθμ. 99392/Β1/14-06-2017 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 παρ. 6 του ν. 4337/2015 (Α' 129) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο ορίζεται ως εξής:

1. Οι νέες απαιτήσεις για τη θρησκευτική εκπαίδευση στο ευρωπαϊκό περιβάλλον του μαθήματος των Θρησκευτικών (ΜτΘ)

Από τις αρχές του 21ου αιώνα, οι διεθνείς εξελίξεις επιβεβαιώνουν ότι η θρησκευτική εκπαίδευση (ΘΕ) αναγνωρίζεται ως απαραίτητος όρος για την πολύπλευρη και ολοκληρωμένη μόρφωση των μαθητών. Στον ανοικτό ευρωπαϊκό διάλογο για τη σχολική θρησκευτική εκπαίδευση, αλλά και στα επίσημα κείμενα της Ευρώπης για την εκπαίδευση, θεωρείται πλέον ως κοινά αποδεκτό αίτημα το δικαίωμα όλων των παιδιών για θρησκευτική εκπαίδευση, γεγονός που λειτουργεί ως βασικός μοχλός για την αρτιότερη οργάνωσή της. Κατόπιν τούτου, επιδιώκεται ένα σχολικό ΜτΘ, στο οποίο η συμμετοχή όλων των παιδιών χωρίς καμιά διάκριση και ανεξάρτητα από τη θρησκευτική ή μη δέσμευσή τους θεωρείται αυτονόητη όσο και αναγκαία.

Η επίγνωση των κινδύνων που προκύπτουν από τη θρησκευτική απομόνωση αλλά και από τις ποικίλες πολιτικές ή ιδεολογικές χρήσεις της θρησκείας οδηγεί στην ανάγκη, ώστε να αναδειχθούν οι θρησκευτικές αξίες σε πεδία διαλόγου, συνάντησης και ειρηνικής συνύπαρξης των ανθρώπων, ανεξάρτητα από τις θρησκευτικές και πολιτικές πεποιθήσεις ή και τις διαφορές τους. Με τον τρόπο αυτόν θεωρείται ότι οι θρησκείες συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των συγκρούσεων και στη συνοχή της σύγχρονης πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Παρά τις όποιες υπάρχουσες δυσκολίες και διαφορές, ο θεραπευτικός και συμφιλιωτικός ρόλος των θρησκειών θεωρείται δεδομένος, καθώς οι περισσότερες από αυτές προβάλλουν προτάσεις για την υποστήριξη και ανάδειξη αυτού του ρόλου. Κατά συνέπεια, ένα ΜτΘ που εξετάζει θέματα όπως η δικαιοσύνη, η ειρήνη, η καταλλαγή, η κοινωνική συνοχή, η ανεξιθρησκία, η ευθύνη για τον κόσμο, η αναζήτηση προσωπικού νοήματος, συνάντησης και σχέσης με τον Θεό και τον άλλο, η δημιουργικότητα, η ηθική συμπεριφορά,η ευθύνη για τα κοινωνικά προβλήματα-δηλαδή κρίσιμα ζητήματα για την κοινή ζωή των ανθρώπων στην Ευρώπη τουλάχιστον- θεωρείται ότι προσφέρει σπουδαίες ευκαιρίες, ώστε να εξεταστούν ζητήματα αποκλεισμού και προκατάληψης απέναντι στη θρησκευτική διαφορετικότητα και ταυτόχρονα να προταθούν και να αξιοποιηθούν οι βασικές προϋποθέσεις

και δυνατότητες για την ειρηνική συνύπαρξη των πολιτών σε συνθήκες ευημερίας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Παρά τις διαφορές στη μορφή του ΜτΘ, το οποίο υιοθετεί και εφαρμόζει κάθε χώρα, αδιαπραγμάτευτοι παραμένουν οι δύο άξονες πάνω στους οποίους αυτό θα αναπτύσσεται: α) το πλαίσιο σταθερών ευρωπαϊκών αξιών, όπως η δημοκρατία, η κοινωνική συνοχή, η κοινωνική δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, και β) τα σαφή εκπαιδευτικά κριτήρια και οι συνακόλουθοι εκπαιδευτικοί στόχοι, όπως η ευαισθησία, ο σεβασμός, η ανοχή, η ενσυναίσθηση, η κατανόηση, η κριτική στοχαστικότητα και η ευρύτητα των οριζόντων του.

Αν και δεν είναι εφικτές ενιαίες και ομοιόμορφες λύσεις, αφού κάθε χώρα επιλέγει ελεύθερα τον χαρακτήρα και τις κατευθύνσεις της θρησκευτικής εκπαίδευσης (ζήτημα, όμως, που σχετίζεται στενότατα με την ιδιαίτερη ιστορική και πολιτισμική της συνάφεια), αναγνωρίζεται από τη διεθνή επιστημονική συζήτηση και τα διεθνή νομικά δεδομένα πως ένα ΜτΘ, το οποίο περιορίζει τη γνώση των μαθητών αποκλειστικά και μόνο στη δική τους θρησκευτική παράδοση έχει πλέον φτάσει στα όριά του. Η σχολική θρησκευτική εκπαίδευση χρειάζεται να καλύπτει έναν ευρύτατο χώρο ενδιαφερόντων και ερωτημάτων των σημερινών μαθητών, τα οποία ξεκινούν από την τοπική θρησκευτική παράδοση αλλά και ταυτόχρονα την υπερβαίνουν, χωρίς αυτό να σημαίνει την υποτίμηση ή τον εξοστρακισμό της. Βασικές προϋποθέσεις για ουσιαστική ανταπόκριση του ΜτΘ σε αυτή τη σύνθετη ανάγκη είναι: Κατ' αρχάς, η διευρυμένη γνώση «γύρω από τις θρησκείες» αλλά και τις θρησκευτικές και μη θρησκευτικές κοσμοθεωρήσεις που νοηματοδοτούν τον ανθρώπινο βίο. Επιπλέον, οι μαθητές και οι μαθήτριες χρειάζονται μάθηση «μέσα από τη θρησκεία», η οποία θα τους επιτρέψει να συνομιλήσουν με τη ζωντανή πραγματικότητα που αυτή αντιπροσωπεύει σήμερα -και κατεξοχήν της δικής τους θρησκευτικής παράδοσης- και να κατανοήσουν κατά πόσο και με ποιο τρόπο η θρησκεία συνυφαίνεται με τα προβλήματα της καθημερινής ζωής και με τις κοινωνικοπολιτισμικές αντιφάσεις και συγκρούσεις. Οι ομοιότητες που έχουν επισημανθεί στους στόχους των ευρωπαϊκών ΜτΘ εκφράζουν αυτή τη συνθετική κατεύθυνση της ΘΕ. Πιο συγκεκριμένα αναγνωρίζεται ότι το ΜτΘ χρειάζεται:

- να προσφέρει γνώση και κατανόηση για τα θρησκευτικά «πιστεύω» και τις θρησκευτικές εμπειρίες,
- να προσανατολίσει το ενδιαφέρον των μαθητών στην ποικιλία των θρησκευτικών προσεγγίσεων και ηθικών αντιλήψεων που ανιχνεύονται στις θρησκευτικές εμπειρίες, και
- να ενθαρρύνει τους μαθητές, ώστε να ευαισθητοποιηθούν προς τη θρησκεία και προς τις θρησκευτικές διαστάσεις της ζωής.

Η προσέγγιση αυτή αν και υπερβαίνει παρωχημένες πρακτικές ομολογιακής μονοφωνίας δεν προσδίδει στο ΜτΘ φαινομενολογικό γνωσιολογικό προσανατολισμό ούτε το μετατρέπει σε τυπική θρησκειολογική ενημέρωση, η οποία δεν ανταποκρίνεται στα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά, στα βαθύτερα ερωτήματα και στα πραγματικά ενδιαφέροντα των μαθητών. Απεναντίας, προωθεί την ενεργητική εμπλοκή των μαθητών ως φορέων της δικής τους παράδοσης και ενθαρρύνει τη θέαση του οικουμενικού μέσα από τις προσωπικές εμπειρίες και στάσεις. Ακόμη, στοχεύει στην εξασφάλιση θρησκευτικής εκπαίδευσης σε όλους τους μαθητές χωρίς εξαιρέσεις.

Επιπροσθέτως, θεωρείται πλέον βέβαιο ότι το θρησκευτικό φαινόμενο εξαιτίας της διαχρονικότητας του επηρεάζει με τον δικό του τρόπο την τοπική και την παγκόσμια ιστορία. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της σύγχρονης ΘΕ, οι θρησκείες εξετάζονται μέσα στο πολιτισμικό τους περιβάλλον χωρίς να διαχωρίζεται η μελέτη της θρησκείας από τον πολιτισμό. Η θρησκεία είναι βασική διήκουσα του πολιτισμού ενός λαού, περιλαμβάνει και νοηματοδοτεί ουσιώδη πολιτιστικά γεγονότα της ζωής του, συγκροτεί και χαρακτηρίζει την πολιτιστική ταυτότητά του. Ωστόσο, υπογραμμίζεται ότι αυτή η «πολιτισμική» έμφαση δεν πρέπει να οδηγεί στον σχετικισμό ή ακόμη χειρότερα στον συγκρητισμό ή και στην παραθεώρηση ζητημάτων που συνδέονται τόσο με τους θεμελιώδεις σκοπούς και τη διδασκαλία κάθε θρησκείας όσο και με τις αντινομίες μεταξύ διαφορετικών θρησκειών. Είναι προφανές ότι υπάρχουν αγεφύρωτες διαφορές μεταξύ των θρησκειών και ίσως να μην γεφυρωθούν ποτέ. Ωστόσο, κάθε θρησκεία λειτουργεί για τα μέλη της ως πηγή ελπίδας για σωτηρία, αιτία προσωπικής δέσμευσης και συλλογικής πορείας και γι' αυτό στη διδακτική διαδικασία αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να διερευνώνται.

Εν τέλει, στην παρούσα θεώρηση του ΜτΘ προβάλλεται με έμφαση το αίτημα του θρησκευτικού γραμματισμού ως μία καίρια διάσταση της θρησκευτικής αγωγής, η οποία συμβάλλει στη διαμόρφωση πολιτών με θρησκευτική αυτοσυνειδησία και δεκτικότητα στον διάλογο με το διαφορετικό. Ο θρησκευτικός αυτός γραμματισμός βασίζεται στους κανόνες της παιδαγωγικής και επιστημονικής γνώσης και στοχεύει στην κριτική ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης των μαθητών με τις γνώσεις, τις αξίες και τις στάσεις ζωής που παρέχει για τις θρησκείες και από τις θρησκείες, εφαρμόζοντας μια διερευνητική, ερμηνευτική και διαλογική μαθησιακή προσέγγιση.

Συνακόλουθα, όλες αυτές οι προϋποθέσεις-προσδοκίες από τη ΘΕ συνοψίζονται στο αίτημα υιοθέτησης κάποιων βασικών κοινών κριτηρίων (standards) για το ΜτΘ των ευρωπαϊκών χωρών. Πιο συγκεκριμένα, αναγνωρίζεται ότι το ΜτΘ:

1. Μπορεί και πρέπει να διδάσκεται σύμφωνα με τους όρους και τα κριτήρια της γενικής εκπαίδευσης στα δημόσια σχολεία.

2. Χρειάζεται να περιλαμβάνει θεωρήσεις διαχριστιανικής και διαθρησκειακής μάθησης, διαλόγου, συνεργασίας και συλλογικότητας.

3. Η διδασκαλία του απαιτεί επαγγελματίες εκπαιδευτικούς, με ισχυρή θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση που έχουν πλήρως κατανοήσει τον ρόλο τους και έχουν αναπτύξει στοχαστικοκριτικές δεξιότητες.

2. Οι συντεταγμένες του Προγράμματος Σπουδών του ΜτΘ

Η παρούσα πρόταση αφορά ένα μάθημα που διατηρεί μεν τον γνωσιακό και παιδαγωγικό χαρακτήρα που είχε

ως τώρα, ανοίγεται ωστόσο στις χριστιανικές παραδόσεις της Ευρώπης και στις άλλες θρησκείες. Δίνοντας τις συντεταγμένες αυτού του μαθήματος, διαμορφώνουμε ένα ΠΣ το οποίο ξεκινά από και έχει επίκεντρο τη θρησκευτική παράδοση του τόπου, την παράδοση της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας, όπως αυτή σαρκώθηκε στη ζωή και αποτυπώθηκε στα μνημεία του πολιτισμού του. Κάθε μαθητής/τρια, ανεξαρτήτως της θρησκευτικής του/της ιδιοπροσωπίας, είναι αναγκαίο να γνωρίζει τη θρησκευτική παράδοση του τόπου καταγωγής ή μόνιμης διαμονής του/της. Αυτή είναι η πρώτη και βασική συντεταγμένη του μαθήματος. Η δεύτερη συντεταγμένη είναι η βασική γνωριμία με τις μεγάλες χριστιανικές παραδόσεις που συναντώνται στην Ευρώπη και γενικότερα στον κόσμο, εκτός της Ορθοδοξίας, όπως ο Ρωμαιοκαθολικισμός και ο Προτεσταντισμός με τις βασικές του ομολογίες. Η τρίτη συντεταγμένη περιλαμβάνει στοιχεία από τα μεγάλα θρησκεύματα και ιδίως όσα ενδιαφέρουν την ελληνική κοινωνία περισσότερο, δηλαδή τις μονοθεϊστικές παραδόσεις του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ, καθώς και άλλες θρησκείες που κατά τόπους ή κατά περίπτωση κρίνεται ότι παρουσιάζουν σήμερα αυξημένο ενδιαφέρον.

Συνεπώς, πρόκειται για ένα διευρυμένο και με σαφείς θεολογικές προϋποθέσεις μάθημα, το οποίο εξετάζει με ερευνητικό, κριτικό και διαλεκτικό τρόπο τη συνεισφορά κάθε θρησκευτικής παράδοσης στην ιστορία και στον πολιτισμό, αποβλέποντας στον θρησκευτικό γραμματισμό, αλλά και στην ευαισθητοποίηση και στον αναστοχασμό των μαθητών απέναντι στον δικό τους θρησκευτικό προβληματισμό και το πώς αυτός αντικατοπτρίζεται στη δυναμική των κοινωνικών σχέσεων. Φυσικά δεν είναι δυνατόν στο Ελληνικό σχολείο να μην είναι κεντρικός ο λόγος της Ορθόδοξης θεολογίας και παράδοσης, η οποία μέσα από το ΜτΘ καλείται να προχωρήσει πέρα και από τη νεωτερικότητα αποδεχόμενη τον πλουραλισμό και την ετερότητα, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ταυτόχρονα να μην υποτιμά, να μην σχετικοποιεί, πολύ δε περισσότερο να μην εγκαταλείπει την αυτοσυνειδησία της. Στοιχεία μιας τέτοιας θεολογικής θεώρησης της πολυπολιτισμικότητας ως αλληλοσεβασμού, αποδοχής και ειρηνικής συνύπαρξης με τη θρησκευτική ή όποια άλλη ετερότητα, είναι διάσπαρτα μέσα στην Αγία Γραφή, στην κληρονομιά των Πατέρων της Εκκλησίας, σε κείμενα νεότερων και σύγχρονων χριστιανών στοχαστών, καθώς και σε ποικίλα έργα τέχνης.

Συμπερασματικά, το νέο ΠΣ προωθεί μια παιδαγωγικά ευαίσθητη, με ρεαλιστικούς μαθησιακούς στόχους, διδακτικά ευέλικτη και πολυεπίπεδη πρόταση θρησκευτικής αγωγής, η οποία βασίζεται στο ισχύον νομικό πλαίσιο και ανταποκρίνεται στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες. Έχει ως επίκεντρο την Ορθόδοξη παράδοση αλλά διαφοροποιείται από την κατήχηση, διασώζει εύλογες και αναγκαίες ισορροπίες ανάμεσα στο οικείο και στο έτερο χωρίς να μετατρέπει το μάθημα σε Θρησκειολογία.

3. Γενικοί σκοποί και προσανατολισμοί του ΜτΘ στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο

1. Να οικοδομήσει ένα στιβαρό μορφωτικό πλαίσιο/πεδίο γνώσης και κατανόησης του Χριστιανισμού και της Ορθοδοξίας, ως πνευματικής και πολιτισμικής παράδοσης της Ελλάδας και της Ευρώπης αλλά και ως ζωντανής πηγής έμπνευσης, πίστης, ηθικής και νοηματοδότησης, για τον κόσμο και τον άνθρωπο, τη ζωή και την ιστορία.

2. Να παρέχει στους μαθητές, ανεξάρτητα από την προσωπική τους θρησκευτική τοποθέτηση, ικανοποιητική κατάρτιση για τη φύση και τον ρόλο του θρησκευτικού φαινομένου, στο σύνολό του και στις επιμέρους εκφάνσεις του, δηλαδή τις μεγάλες και ζωντανές θρησκείες του κόσμου, εφόσον θεωρούνται πηγές πίστης, πολιτισμού και ηθικού τρόπου ζωής.

3. Να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις και να προσφέρει τις ευκαιρίες, ώστε οι μαθητές να αναπτύξουν ικανότητες και επάρκειες -αλλά και διαθέσεις και στάσεις- που χαρακτηρίζουν τον θρησκευτικά εγγράμματο άνθρωπο, καλλιεργώντας παράλληλα την ηθική και κοινωνική του ευαισθησία.

4. Να συντελέσει στη γνωριμία, στην κριτική κατανόηση, στον σεβασμό και στον διάλογο μεταξύ ανθρώπων με διαφορετικές απόψεις, αντιλήψεις ή δεσμεύσεις πάνω σε ζητήματα πίστης και ηθικού προσανατολισμού.

5. Να συνεισφέρει δημιουργικά στον ελεύθερο και υπεύθυνο αυτοπροσδιορισμό της προσωπικής ταυτότητας των μαθητών, καθώς και στην ολόπλευρη (θρησκευτική, γνωστική, πνευματική, κοινωνική, ηθική, ψυχολογική, αισθητική και δημιουργική) ανάπτυξη τους, μέσα από την αναζήτηση του νοήματος και την υπαρξιακή αναμέτρηση με την πολυπλοκότητα του μυστηρίου της ζωής.

Οι γενικοί αυτοί σκοποί του ΜτΘ μπορούν να εξειδικευτούν στους παρακάτω επιμέρους εκπαιδευτικούς προσανατολισμούς και στόχους/προτεραιότητες που επιδιώκουν:

1. την κριτική κατανόηση των δογματικών, λατρευτικών, υπαρξιακών και πολιτισμικών εκφράσεων της Ορθόδοξης Εκκλησίας, των άλλων μεγάλων χριστιανικών ομολογιών, καθώς και άλλων θρησκευμάτων,

2. την ανάδειξη των οικουμενικών αξιών τόσο του Χριστιανισμού όσο και των άλλων θρησκειών του κόσμου,

3. τη διερεύνηση πτυχών και όψεων της τοπικής θρησκευτικής ιστορίας και παράδοσης, με στόχο τη γνώση, τη διαφύλαξη και την ανανέωση της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς,

4. την προσέγγιση της θρησκευτικής πίστης γενικότερα και του Χριστιανισμού ιδιαίτερα με πολλαπλά κριτήρια (πολιτισμικά, ηθικά, κοινωνικά, ιστορικά, προσωπικά, θεολογικά),

5. την αποκωδικοποίηση του θρησκευτικού υποβάθρου των πολιτισμικών παραδόσεων και την αναγνώριση των θρησκευτικών διαστάσεων του σύγχρονου πολιτισμού,

6. την κατανόηση των αξιών αλλά και των αρνητικών ή επικίνδυνων εκφράσεων που κάποιες θρησκείες εμπεριέχουν, διατηρούν ή υποβάλλουν,

7. την κατανόηση της εποχής και των αναγκών της και τη μεθερμηνεία του θεολογικού λόγου στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες,

8. τον προβληματισμό και την έμπρακτη ευαισθητοποίηση απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα της εποχής,

τα υπαρξιακά ερωτήματα και τα ηθικά διλήμματα του ανθρώπου,

9. τον σεβασμό του δικαιώματος κάθε ανθρώπου στη θρησκευτική ελευθερία, στην αναζήτηση και στον θρησκευτικό αυτοπροσδιορισμό,

10. την αναγνώριση και τον σεβασμό στην ιδιαίτερη θρησκευτική και πολιτιστική προέλευση και συνάφεια κάθε μαθητή,

11. την ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης καιτη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος,

12. την ανθρωπιστική προσέγγιση της θρησκευτικής μάθησης, με την παράλληλη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία,

13. την ανάδειξη του ολιστικού και μεταμορφωτικού για τον άνθρωπο χαρακτήρα της θρησκευτικής εκπαίδευσης,

14. τη θεμελίωση της θρησκευτικής εκπαίδευσης σε στέρεες παιδαγωγικές θεωρήσεις και στη συνεχή ενημέρωση για τις σύγχρονες φιλοσοφικές αντιλήψεις περί γνώσης και τον διάλογο μαζί τους,

15. τη συνεισφορά του ΜτΘ στη διαμόρφωση μαθητών που αναπτύσσουν θετική γνώμη και στάση προς τη μάθηση, εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και ευθύνη για τον κόσμο.

4. Δομή και διάρθρωση των περιεχομένων του ΠΣ

Η θεμελίωση και η κλιμακούμενη ανά βαθμίδα ανάπτυξη του ΜτΘ ως μια σταθερή αναφορά στην ερμηνευτική προσέγγιση/διαπραγμάτευση του θεολογικού και θρησκευτικού λόγου και των επιμέρους παραστατικών, αφηγηματικών, συμβολικών, καλλιτεχνικών, ηθικών, κοινωνικών ή άλλων εκφράσεων του, εννοείται πως δεν παραγνωρίζει ούτε υποτιμά διαστάσεις, όπως η εμπειρία, η συναισθηματική εμπλοκή, το βίωμα, η φαντασία κ.ά., ούτε βέβαια επιδιώκει τη μετατροπή του ΜτΘ σε ένα πεδίο άσκησης μιας στείρας και μονότροπης νοησιαρχίας. Αντιθέτως, σε αυτή τη νέα προοπτική του, το ΠΣ αναδεικνύοντας και αξιοποιώντας τον ερμηνευτικό λόγο ως τον συνεκτικό ιστό για τη σκέψη, τη φαντασία, το αίσθημα και την έκφραση, επιτρέπει στο ΜτΘ να υπηρετήσει τη μετάβαση του μαθητή από το ατομικό φρόνημα στον κοινό λόγο και από το γράμμα στο πνεύμα της θρησκείας, δηλαδή στο υπαρξιακό, λατρευτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό αξιακό της αντίκρισμα -εκεί όπου μορφή (έκφραση) και περιεχόμενο (σκέψη, φαντασία, αίσθημα) συνυφαίνονται σε ένα ενιαίο και αδιάσπαστο σύνολο. Ταυτόχρονα, στην ίδια προοπτική, το ΜτΘ οδηγεί τον μαθητή σε μια κριτική κατανόηση των σημερινών προβλημάτων του ανθρώπου και των συγχρόνων κοινωνιών και του δίνει τη δυνατότητα ή τα κατάλληλα εργαλεία και τις γνώσεις για έναν πληρέστερο και γι' αυτό πιο εποικοδομητικό διάλογο μαζί τους.

Με βάση την προοπτική αυτή και λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη την ηλικιακή ιδιαιτερότητα των μαθητών, προτείνουμε μια σταδιακή μετάβαση στον τρόπο προσέγγισης των θεματικών αξόνων του ΜτΘ, ως εξής:

Δημοτικό - Ο κόσμος της θρησκείας

Εδώ προσεγγίζεται η θρησκεία αυτή καθεαυτή' δηλαδή, πρόκειται για μια σταδιακή χαρτογράφηση και αναγνώριση των βασικών εξωτερικών χαρακτηριστικών της. Στη βαθμίδα αυτή παρέχονται αφηγηματικά στοιχεία γύρω από τα πρόσωπα, τα έθιμα, τα σύμβολα, τις παραδόσεις, την ιστορία, τα μνημεία, την κοινωνική και πολιτιστική ζωή των θρησκευτικών παραδόσεων. Η πορεία αυτή έχει ως αφετηρία την Ορθόδοξη θρησκευτική παράδοση, δηλαδή, την παράδοση του τόπου μας και κατόπιν προσανατολίζεται στον θρησκευτικό ορίζοντα των εγγύτερων μονοθεϊστικών θρησκειών και εν συνεχεία ορισμένων στοιχείων από τις ανατολικές θρησκείες. Ειδικότερα στην Γ' και Δ' τάξη το μάθημα οφείλει να αξιοποιεί τα ενδιαφέροντα, τις προσλαμβάνουσες έννοιες, παραστάσεις και εικόνες των παιδιών, να έχει παιγνιώδη και συμμετοχικό χαρακτήρα και να αφουγκράζεται τα ερωτήματα αυτής της κρίσιμης ηλικίας στην πρώτη και καθοριστική επαφή της με τη σχολική θρησκευτική αγωγή. Γι' αυτό παρουσιάζονται κατ' αρχάς τα εξωτερικά στοιχεία που προαναφέραμε (σύμβολα, έθιμα κ.λπ.). Το ίδιο ισχύει εν μέρει και στις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού. Η αξιοποίηση βασικών στοιχείων της προεφηβικής αυτής ηλικίας, όπως η κατανόηση του χρόνου, της ευθύνης, η σημασία των σχέσεων και των κανόνων, η αίσθηση του χώρου κ.ά., διευκολύνει την ανακάλυψη και προσέγγιση κειμένων, μνημείων, προσώπων, τόπων και γεγονότων. Εδώ, όμως, και πάντα στη λογική υιοθέτησης της σπειροειδούς διάταξης της ύλης, προστίθενται κατάλληλα προσαρμοσμένα για τη βαθμίδα αυτή και ορισμένα στοιχεία και περιεχόμενα από τις θεματικές ενότητες του Γυμνασίου ως ολοκλήρωση του Δημοτικού, αλλά και ως εισαγωγή σε πιο συγκροτημένες θεματικές περιοχές που θα ακολουθήσουν στην επόμενη βαθμίδα. Έτσι, δίνεται μια σπειροειδής παρουσίαση στοιχείων και θεμάτων ανάλογα με την ηλικιακή ανάπτυξη των μαθητών.

Γυμνάσιο - Θρησκεία και ιστορία ως έκφραση πολιτισμού

Πρόκειται για μελέτη της θρησκείας και του πολιτισμού που αυτή παρήγαγε ιστορικά μέσα από μια αμφίδρομη διαδικασία: αφενός έκφρασης, μαρτυρίας και ερμηνείας του εσωτερικού της βιώματος σε μορφές επικοινωνίας και, αφετέρου, αναμέτρησης και διαλόγου με την εκάστοτε εποχή και τα συστήματα-παραδείγματα νοηματοδότησης του ανθρώπινου βίου. Έτσι, δίνεται έμφαση στη ζωή, στην ιστορία, στην τέχνη και στον πολιτισμό που σάρκωσαν ο Χριστιανισμός, ιδιαίτερα η Ορθοδοξία, και οι μεγάλες θρησκευτικές παραδόσεις, ενώ γίνεται και μια κριτική παρουσίαση τους μέσα από θεμελιώδεις άξονες, όπως Θεός, κόσμος, άνθρωπος, ηθική, κοινωνία, πολιτισμός, σύγχρονη ζωή.

Στην Α' τάξη, έχοντας ως γενικότερο πλαίσιο την προοπτική «πορείας και ανάπτυξης» τόσο της χριστιανικής Εκκλησίας όσο και των μαθητών, τα υπό μελέτη θέματα αναπτύσσονται πάνω στον ιστορικό καμβά της Ύστερης Αρχαιότητας. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύεται η αμφίδρομη πορεία από τη θρησκεία στον πολιτισμό, όπως καταγράφηκε στην ιστορία. Ακολουθούν μικρές ενότητες για τα ιερά κείμενα του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ, αλλά και των μεγάλων ανατολικών θρησκευτικών παραδόσεων.

Στη Β' τάξη, στην προοπτική των «αντιθέσεων και συνθέσεων», δίνεται έμφαση στην ιστορία και στον πολιτισμό, ανατρέποντας, όμως, με δημιουργικό και παιγνιώδη τρόπο τις αγκυλώσεις και τις δυσκολίες μιας ιστορικής και πολιτισμικής ύλης που αφομοιώνεται με τους συμβατικούς σχολικούς τρόπους. Το θεματικό αυτό πεδίο προσεγγίζεται μέσα από ένα δημιουργικό εργαστήρι συμμετοχικής και αναπαραστατικής προσέγγισης του πολιτισμού που συνέθεσαν στην ιστορία, η Ορθοδοξία, ο Χριστιανισμός της Δύσης και οι μεγάλες θρησκευτικές παραδόσεις μέσα από την πίστη, τη λατρεία και τη ζωή τους.

Τέλος, στην Γ' τάξη, με προοπτική τη μετάβαση από το «τοπικό στο παγκόσμιο», παρουσιάζονται και διερευνώνται με κριτικό τρόπο σύγχρονα θέματα της ύπαρξης του θρησκευτικού φαινομένου στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χώρο, σπουδαία πρόσωπα, θέματα ηθικής, κρίσιμα κοινωνικά και υπαρξιακά προβλήματα, αρνητικές όψεις της σύγχρονης ζωής αλλά και προοπτικές ελπίδας και αλλαγής κ.ά. θέματα, μέσα από τους βασικούς άξονες: Θεός, κόσμος, άνθρωπος, κοινωνία, πολιτισμός.

5. Διδακτικές προσεγγίσεις και μαθησιακές διαδικασίες στο ΜτΘ

Στο Μτθ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις διαδικασίες μάθησης με βάση τις σύγχρονες γνωσιολογικές, παιδαγωγικές και διδακτικές θεωρίες, που μπορούν να υποστηρίξουν τόσο την προαγωγή του θρησκευτικού γραμματισμού των μαθητών όσο και την προετοιμασία ελεύθερων, ενεργών και υπεύθυνων πολιτών. Βασικοί άξονες στη διδασκαλία του Μτθ είναι:

1. Σεβασμός στον απαραβίαστο χαρακτήρα της προσωπικής ελευθερίας κάθε ανθρώπου και στη θρησκευτική ετερότητα.

2. Κριτική προσέγγιση των θρησκευτικών διδασκαλιών με στόχο την ερμηνεία τους και γενικότερα την αξιοποίηση ενός πλαισίου κριτικής διδασκαλίας και μάθησης.

3. Ποικιλία μορφωτικών και διδακτικών στόχων, που αφορούν όχι μόνο στον γνωστικό αλλά και στον συναισθηματικό κόσμο του μαθητή, δίνοντας βαρύτητα στη συμμετοχικότητα και στην ψυχοκινητική δράση.

4. Καλλιέργεια στάσεων, συμπεριφορών και αξιών που έχουν πανανθρώπινη απήχηση.

5. Ανάδειξη δημιουργικών δεξιοτήτων μέσω συνεργατικών, ερευνητικών, διαλογικών και συμμετοχικών δράσεων.

6. Ανάπτυξη ενός πολυτροπικού περιβάλλοντος διδασκαλίας με έμφαση στη διερευνητική και ανακαλυπτική μάθηση, που ενθαρρύνεται από την ομαδοσυνεργατική και την επικοινωνιακή - βιωματική διδασκαλία.

7. Πολυεπίπεδη διδασκαλία που συνδυάζει ισορροπημένα τον καθορισμό ρεαλιστικών στόχων, μαθησιακών επιδιώξεων, προσδοκώμενων επαρκειών και δεικτών για την επίτευξή τους, με μια ποικιλία αξιολογικών μέσων και προσεγγίσεων.

8. Αξιοποίηση ενός πολυθεματικού διδακτικού πακέτου με πολλαπλά διδακτικά μέσα και με παράλληλη αξιοποίηση των σύγχρονων δυνατοτήτων των ΤΠΕ.

9. Μεταγνωστική λειτουργία και διαδικασίες που υποστηρίζουν και προωθούν την ανατροφοδότηση.

10. Αξιοποίηση των αρχών της διαθεματικότητας και της διεπιστημονικότητας.

11. Ανάδειξη της θρησκευτικής ιδιαιτερότητας της τοπικής κοινότητας: της πίστης, της ιστορίας, της λειτουργικής ζωής, της τέχνης και της ζωής.

12. Δυνατότητα μερικής προσαρμογής και διαφοροποίησης των διδακτικών θεμάτων και περιεχομένων στο πλαίσιο του σχεδιασμού της διδασκαλίας από τον εκπαιδευτικό, ανάλογα με την ειδική θέση, την πολιτισμική ταυτότητα και τα ειδικά ενδιαφέροντα της μαθητικής κοινότητας με απώτερο στόχο την κοινωνική συνοχή του σχολικού περιβάλλοντος και κατ' επέκταση της ίδιας της κοινωνίας.

6. Η δομή και η λειτουργικότητα των ενοτήτων του ΠΣ

α. Βασικός σκοπός κάθε κύκλου

Παρουσιάζεται η βασική επιλογή του ΠΣ ως προς τη θρησκευτική εκπαίδευση των μαθητών σε κάθε βαθμίδα, οι οποίοι καλούνται να συνομιλήσουν με τα ζητήματα των Θεματικών Ενοτήτων και να οικοδομήσουν τη θρησκευτική τους γνώση. Μελετώντας κανείς τους σκοπούς από κύκλο σε κύκλο, αντιλαμβάνεται την εξελικτική πορεία του επιδιωκόμενου θρησκευτικού γραμματισμού των μαθητών στη διάρκεια της υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσης τους. Στον τίτλο κάθε κύκλου αναγνωρίζεται η βασική διήκουσα των θεμάτων.

β. Βασικοί άξονες τάξης (για το Γυμνάσιο)

Αναδεικνύονται οι ιδέες-κλειδιά πάνω στις οποίες αναπτύσσονται οι βασικοί και κατευθυντήριοι άξονες κάθε τάξης και διασαφηνίζονται η κατεύθυνση και η λογική οργάνωσης των Θεματικών Ενοτήτων της τάξης. Αυτοί οι βασικοί άξονες μπορούν να αναγνωριστούν επιγραμματικά στον τίτλο του θέματος κάθε τάξης (π.χ. «Πορεία και Ανάπτυξη» για την Α' Γυμνασίου).

γ. Γενικοί στόχοι τάξης

Περιγράφονται αδρομερώς οι επιδιώξεις της θρησκευτικής μάθησης σε κάθε τάξη. Οι επιδιώξεις αυτές αφενός συνδέονται οργανικά με τις επιδιωκόμενες Επάρκειες (κάθε κύκλου για το Δημοτικό και κάθε τάξης για το Γυμνάσιο) και αφετέρου εξειδικεύονται με τα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα των Θεματικών Ενοτήτων. Μέσα από αυτή τη συνδυαστική θεώρηση καθίσταται σαφής ο ολιστικός προσανατολισμός της επιδιωκόμενης θρησκευτικής μάθησης: από την απόκτηση γνώσεων και την επεξεργασία πληροφοριών έως την ανάπτυξη δεξιοτήτων, στάσεων και διαθέσεων.

δ. Οι Θεματικές Ενότητες (ΘΕ)

Πρόκειται για ένα πλαίσιο διευρυμένης έρευνας και εμβριθούς ανάλυσης των προτεινόμενων θεμάτων. Γι' αυτό άλλωστε και κάθε ΘΕ δεν αναπτύσσεται σε μια ωριαία διδασκαλία, αλλά σε μια σειρά (course) δίωρων, ο αριθμός των οποίων προτείνεται κάτω από τον τίτλο.

Ο τίτλος κάθε ΘΕ (υπο)δηλώνει την ιδέα/κλειδί που τη διατρέχει. Συχνά οι τίτλοι διατυπώνονται με ένα ερώτημα ή μια φράση-σύνθημα, ενισχύοντας τη στρατηγική επιλογή του ΠΣ για ανάπτυξη της διδασκαλίας σε ένα διερευνητικό, ερμηνευτικό, διαλογικό και στοχαστικό πλαίσιο. Στην παρουσίαση όλων των ΘΕ διακρίνεται σαφώς η λογική της ανάπτυξης τους όχι μόνον σε κάθε τάξη, δηλαδή γύρω από τους συγκεκριμένους βασικούς άξονες/ιδέες, αλλά και σε όλο το ΠΣ από τάξη σε τάξη.

Η λογική της οργάνωσης κάθε ΘΕ μπορεί να αναγνωρισθεί στην ανάπτυξη των τριών (3) στηλών της, οι οποίες παρουσιάζουν διεξοδικά τι, πώς και γιατί χρειάζεται να υλοποιήσουν οι μαθητές, καθώς πραγματεύονται κάθε επιμέρους θέμα.

ε. Οι τρεις (3) οριζόντιες στήλες κάθε Θεματικής Ενότητας

Α. Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ)

Τα ΠΜΑ δεν εξειδικεύουν ούτε μετασχηματίζουν διδακτικά τους γενικούς στόχους της τάξης αλλά περιορίζονται στην περιγραφή των αποτελεσμάτων της διδασκαλίας (στο ΤΙ, δηλαδή, μπορούν να κάνουν οι μαθητές μετά την πραγματοποίησή της). Τα ΠΜΑ στρέφουν την προσοχή του εκπαιδευτικού όχι μόνο στα μαθησιακά αποτελέσματα της διδασκαλίας, αλλά και σε όσα καταφέρνουν οι μαθητές κατά τη διαδικασία της. Δηλαδή, να προσεγγίζουν κάθε ζήτημα ή θέμα πολύπλευρα: με στοχασμό, διερεύνηση, ερμηνεία, διάλογο, ενσυναίσθηση, συνεργασία, φαντασία και δημιουργική έκφραση, χρησιμοποιώντας στοχευμένα τις γνώσεις που αποκτούν και συμμετέχοντας συνειδητά στην πορεία οικοδόμησης της μάθησής τους.

Στη σχετική στήλη τα ΠΜΑ ακολουθούν τη λογική της ανάπτυξης των ΒΘ. Ωστόσο, κάθε ΠΜΑ μπορεί να συνδέεται με περισσότερα του ενός ΒΘ. Για παράδειγμα: το α' ΠΜΑ της ΘΕ 1 της Γ' Δημοτικού συνδέεται μεν άμεσα με το ΒΘ Ι, σίγουρα όμως θα εμπλουτιστεί από την επεξεργασία και των άλλων ΒΘ.

Δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής του εκπαιδευτικού, ότι τα ΠΜΑ οδηγούν στις Επάρκειες που χρειάζεται να αποκτήσουν οι μαθητές σε κάθε τάξη.

Β. Βασικά Θέματα (ΒΘ) της Θεματικής Ενότητας

Καταγράφουν τις πλευρές του θέματος, τις οποίες θα επεξεργαστούν οι μαθητές, καθώς και το βασικό corpus γνώσεων γύρω από το θέμα που χρειάζεται να οικοδομήσουν. Οι στήλες αναπτύσσονται σε μια εσωτερική «κάθετη» λογική οργάνωσης, την οποία ο εκπαιδευτικός οφείλει να αναγνωρίσει και να εξετάσει πριν εκπονήσει τον σχεδιασμό της διδασκαλίας του σύμφωνα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε τάξης. Με αυτόν τον τρόπο θα είναι σε θέση να αποφασίσει και να επιλέξει στοχευμένα και τεκμηριωμένα από τις στήλες της ΘΕ:

α) με ποια ΒΘ θα ασχοληθεί και ποιο Εκπαιδευτικό Υλικό θα χρησιμοποιήσει (ΤΙ),

β) ποιες από τις Δραστηριότητες μπορούν να υπηρετήσουν την προσέγγιση που σχεδιάζει (ΠΩΣ), και

γ) ποια συγκεκριμένα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ) προσδοκά να αναδυθούν και να ενστερνιστούν οι μαθητές κατά τη διδασκαλία που σχεδιάζει (ΓΙΑΤΙ).

Συνακόλουθα, είναι ολοφάνερη η οργανική σύνδεση των ΒΘ με τα ΠΜΑ (όχι απαραίτητα με ένα), τις Δραστηριότητες (είτε τις ενδεικτικές είτε άλλες συναφείς δικές του) και το Εκπαιδευτικό Υλικό. Με τον λατινικό αριθμό που υπάρχει στο τέλος κάθε Δραστηριότητας δηλώνεται το ΒΘ με το οποίο αυτή συνδέεται.

Κατά κανόνα, το πρώτο ΒΘ αναφέρεται σε εμπειρίες και βιώματα των παιδιών συναφών με τον τίτλο της ΘΕ. Δεν πρόκειται για μια φάση απλής «βιωματικής προπαρασκευής» των μαθητών, αλλά για μια διευρυμένη ανάδειξη των προσωπικών διαστάσεων του ΒΘ, η οποία θα διατρέχει εφεξής την σε βάθος επεξεργασία ολόκληρης της ΘΕ. Γίνεται έτσι φανερό ότι οι μαθητές προσκαλούνται σε μια υπαρξιακή συνομιλία με το περιεχόμενο όλων των ΒΘ της ΘΕ και στην εύρεση προσωπικού νοήματος σε αυτά.

Η χρήση του α' πληθυντικού προσώπου στις διατυπώσεις των ΒΘ συνάδει με την κεντρική επιλογή του ΠΣ ως προς τη μαθησιακή διεργασία: συμπόρευση εκπαιδευτικού - μαθητών και λειτουργία της τάξης ως μιας ομάδας προσώπων που ζουν και μαθαίνουν, καθώς επικοινωνούν και συνεργάζονται.

Γ. Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Πρόκειται για στοχευμένες και προσεκτικά προετοιμασμένες από τον εκπαιδευτικό δράσεις που:

- εκπαιδεύουν τους μαθητές σε ποικίλες προσεγγίσεις των θρησκευτικών θεμάτων (βιωματική, διαθεματική, διερευνητική, διαλογική, ερμηνευτική προσέγγιση, στοχασμός, δημιουργική έκφραση, δράσεις κ.ά.),
- καλλιεργούν την ενσυναίσθηση ως κοινωνική δεξιότητα και ενισχύουν την αίσθηση της σχολικής τάξης ως κοινότητας,
- ευνοούν την ανάπτυξη συγκεκριμένων ικανοτήτων, δεξιοτήτων, διαθέσεων και στάσεων των μαθητών, δηλαδή την ολόπλευρη ανάπτυξή τους,
- υπηρετούν όχι μόνο τα ΠΜΑ, αλλά κατ' επέκταση τους στόχους και τις επάρκειες κάθε τάξης/κύκλου,
- είναι ποικιλόμορφες και θεωρητικά θεμελιωμένες,
- προσφέρουν δυνατότητες αξιολόγησης -ποιοτικού κυρίως χαρακτήρα- τόσο στον εκπαιδευτικό όσο και στους ίδιους τους μαθητές.

Εννοείται ότι ο εκπαιδευτικός κατά τη διαδικασία της διδασκαλίας, εκτός από τις προτεινόμενες στη στήλη Δραστηριότητες του ΠΣ, θα συμπεριλάβει και άλλες Δραστηριότητες περισσότερο «κλασικές» ή καθιερωμένες μορφές οργάνωσης της διδασκαλίας και τεχνικές, όπως: αφήγηση (ιδιαίτερα στην Πρωτοβάθμια), επίδειξη/παρουσίαση, ατομική εργασία των μαθητών, μετωπική διδασκαλία, κατευθυνόμενος διάλογος, εργασία σε μικρές ομάδες κ.ά.

Οι Δραστηριότητες συνοδεύονται με αριθμούς οι οποίοι δηλώνουν το ΒΘ με το οποίο συνδέονται. Επιπλέον, ταξινομούνται ανάλογα με το είδος τους.

Στο ΔΗΜΟΤΙΚΟ σε:

Α. Βιωματικές, Β. Ομαδικές/Διερευνητικές, Γ. Δημιουργικής Έκφρασης, Δ. Επισκέψεις/Εκδηλώσεις/Δράσεις και Ε. Παιχνίδια και Ασκήσεις από Λογισμικά.

Στο ΓΥΜΝΑΣΙΟ σε:

Α. Βιωματικές, Β. Ομαδικές/Διερευνητικές, Γ. Δημιουργικής Έκφρασης, Δ. Διαθεματικές και Ε. Επισκέψεις/Εκδηλώσεις/Δράσεις.

Δ. Εκπαιδευτικό υλικό (ΕΥ)

Η εφαρμογή του παρόντος ΠΣ απαιτεί την παραγωγή νέου, πρωτότυπου και συμβατού εκπαιδευτικού υλικού, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης φιλοσοφίας και μεθοδολογίας του, το οποίο αξιοποιεί:

• βιβλικά, πατερικά και ιστορικά κείμενα από την Ορθόδοξη εκκλησιαστική παράδοση, τις άλλες χριστιανικές παραδόσεις, τις άλλες θρησκείες, καθώς και από την αρχαιοελληνική γραμματεία,

• θεολογικά, λογοτεχνικά, λαογραφικά, ιστορικά, φιλοσοφικά, κοινωνιολογικά, ψυχολογικά και άλλα επιστημονικά κείμενα και δοκίμια,

• ποιητικά, καλλιτεχνικά και μουσικά έργα,

• ιστορικά μνημεία και έργα τέχνης, καθώς και ποικίλο εικαστικό και φωτογραφικό υλικό,

• αποσπάσματα και αναφορές από τον Τύπο,

• τη χρήση ΤΠΕ και εν γένει πολυμεσικών εκπαιδευτικών εργαλείων (εικόνα, ήχος, διαδίκτυο),

• σύγχρονες και κατάλληλες για κάθε θεματική ενότητα στρατηγικές μάθησης.

Στο ίδιο πλαίσιο είναι επίσης δυνατό να αξιοποιηθούν κατάλληλα επεξεργασμένα ή προσαρμοσμένα στοιχεία και εκπαιδευτικά αντικείμενα από:

• την περιοχή των Θρησκευτικών στον δικτυακό κόμβο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (http://iep.edu.gr/index.php/el/thriskeftika)

• τα παλαιότερα εγκεκριμένα διδακτικά υλικά (βιβλία και λογισμικά) του Υπουργείου Παιδείας/Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

• το Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων Φωτόδεντρο: http://photodentro.edu.gr/lor

• το Εθνικό Οπτικοακουστικό Αρχείο (http://mam.avarchive.gr/portal) και το αρχείο της ΕΡΤ (http://archive.ert.gr)

• συλλογές πολιτισμικών φορέων.

Στη στήλη των ΒΘ, καθώς και στη στήλη των Δραστηριοτήτων, καταγράφονται άφθονες βιβλικές, πατερικές, λειτουργικές και θρησκειολογικές αναφορές, δηλαδή συγκεκριμένο υλικό εργασίας που οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν στη διδασκαλία. Περισσότερες λεπτομέρειες για το εκπαιδευτικό υλικό ανά τάξη και ανά θεματική ενότητα υπάρχουν στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού και Γυμνασίου, στο παράρτημα του Οδηγού με τα προτεινόμενα διδακτικά υλικά, καθώς και στους Φακέλους Μαθήματος.

Το ΕΥ που προτείνεται, τόσο από τις παραπάνω πηγές όσο και στους Φακέλους έντυπου υλικού για τον μαθητή, οι οποίοι εντάσσονται στον σχεδιασμό υλοποίησης του ΠΣ, στοχεύει κατά κύριο λόγο στην ενημέρωση του εκπαιδευτικού και στην προετοιμασία του για τη διδασκαλία γύρω από ένα διδακτικό θέμα, καθώς και στην υποστήριξη των μαθησιακών δραστηριοτήτων που θα υλοποιούνται στην τάξη. Είναι, λοιπόν, σαφές ότι σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί το ΕΥ να δίδεται αυτούσιο στους μαθητές ή να αντιμετωπίζεται ως διδακτέα προς εκμάθηση ύλη. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να προετοιμάζει Φύλλο Εργασίας για κάθε ΒΘ, το οποίο να περιλαμβάνει ή να παραπέμπει στα κείμενα που θα χρησιμοποιηθούν, καθώς και τα ζητήματα/ερωτήματα με τα οποία θα εργαστούν οι μαθητές. Με αυτόν τον τρόπο συγκροτείται ένας ευρύτερος φάκελος, ο οποίος -εκτός από τα Φύλλα Εργασίας-μπορεί να εμπλουτίζεται και να ανανεώνεται με τις εργασίες των μαθητών, τα πορίσματα των ομάδων εργασίας, στοιχεία από μικροέρευνες, σημειώσεις των μαθητών, περιλήψεις, βασικά σημεία του μαθήματος κά.

Στην οργανική και λειτουργική διασύνδεση των τριών στηλών της κάθε ΘΕ αποκαλύπτεται η λειτουργία του ΠΣ ως προγράμματος διαδικασίας, το οποίο δίνει στον εκπαιδευτικό τη δυνατότητα να επιλέξει και να αποφασίσει με παιδαγωγικά κριτήρια τους συνδυασμούς ΒΘ-ΠΜΑ-Δραστηριοτήτων - ΕΥ που αρμόζουν στις συνθήκες της τάξης του, με στόχο την ολόπλευρη ανάπτυξη του μαθητή και όχι την τυπική παρουσίαση έτοιμης πληροφοριακής γνώσης.

Ε. Οι Επάρκειες (Ε)

Οι Ε καταγράφουν τις ικανότητες, δεξιότητες, στάσεις, αξίες και διαθέσεις που αναμένεται να αναπτύξουν οι μαθητές σε κάθε κύκλο ή τάξη, καθώς εξελίσσεται η θρησκευτική τους εκπαίδευση. Επιπλέον, αναφέρονται σε όλες τις πλευρές της προσωπικότητας, επιχειρώντας να συμπεριλάβουν όχι μόνον τις ορατές και ρητές αλλαγές που βιώνουν οι μαθητές αλλά και τις αθέατες και υπόρρητες.

Η κατηγοριοποίηση και η αναλυτικότητα στην περιγραφή των Ε βοηθά τον εκπαιδευτικό να συνειδητοποιήσει:

α) τον ολιστικό χαρακτήρα της θρησκευτικής εκπαίδευσης, καθώς και τις πολλαπλές του διαστάσεις και κλιμακώσεις: από την κατάκτηση της θρησκευτικής γνώσης έως τη διεύρυνση της ζωής -προσωπικής και κοινωνικής- των μαθητών,

β) την αλληλεξάρτησή τους, καθώς η ανάπτυξη τού ενός πεδίου επαρκειών ευνοεί την ανάπτυξη του άλλου, και

γ) την αλληλουχία και την ανέλιξή τους από τάξη σε τάξη.

Με αυτόν τον τρόπο, αφενός επιβεβαιώνεται στην πράξη η βασική θεώρηση του ΠΣ για τη μεταμορφωτική δυναμική της θρησκευτικής εκπαίδευσης και, αφετέρου, παρέχεται στον εκπαιδευτικό η δυνατότητα να ελέγχει αν κινείται ισορροπημένα, ώστε το ΜτΘ να συνδυάζει την πρόσκτηση γνώσεων με τη βιωματική προσέγγισή τους προς όφελος της ολόπλευρης ανάπτυξης των μαθητών.

ΣΤ. Αξιολόγηση

Όπως είναι φυσικό, στο ΠΣ διαδικασίας η αξιολόγηση των μαθητών υπερβαίνει την ποσοτικού χαρακτήρα αθροιστική (τελική) αξιολόγηση των επιδόσεών τους και προσανατολίζεται στον έλεγχο ποιοτικότερων χαρακτηριστικών που προϋποθέτουν την ολιστική προσέγγιση του μαθητή. Έτσι, ως προς τις γνώσεις ελέγχεται η δυνατότητα των μαθητών όχι απλώς να τις αναπαράγουν, αλλά κυρίως να τις συσχετίζουν, να τις ερμηνεύουν, να τις κρίνουν, να τις εφαρμόζουν, να τις χρησιμοποιούν με κριτήρια και να εμπνέονται από αυτές.

Επιπλέον, η έμφαση του ΠΣ στη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης υπαγορεύει την ανάπτυξη της διαμορφωτικής αξιολόγησης, η οποία δίνει ευκαιρίες όχι μόνον στον εκπαιδευτικό αλλά και στους μαθητές να κρίνουν την ποιότητα και τα αποτελέσματα της μαθησιακής διαδικασίας, με στόχο τη συνειδητή όσο και στοχευμένη βελτίωσή τους. Τα ίδια τα ΠΜΑ και οι Δραστηριότητες του ΠΣ δίνουν ιδέες και διευκολύνουν τον εκπαιδευτικό να προετοιμάσει Φύλλα Εργασίας, συζητήσεις, συνεργατικές και ατομικές εργασίες, ερωτηματολόγια, διοργα-

νώσεις, δράσεις κ.ά. που ευνοούν, αφενός την ποιοτική αξιολόγηση των μαθητών σε ατομικές αλλά και ομαδικές επιδόσεις, και, αφετέρου, τον έλεγχο της ποιότητας της διδασκαλίας του. Συνακόλουθα, προτείνεται να χρησιμοποιηθούν ποικίλες στρατηγικές αξιολόγησης, όπως: τήρηση ημερολογίου, παρατήρηση διδασκαλίας, περιγραφική αξιολόγηση μαθητών, χρήση ερωτηματολογίων για αυτοαξιολόγηση μαθητή κ.λπ.

Πρόγραμμα Σπουδών Δημοτικού

Ο κόσμος της θρησκείας

Γ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ: Ανακαλύπτουμε εικόνες, πρόσωπα και ιστορίες (56 ώρες)	**Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:** Ανακαλύπτουμε εικόνες, πρόσωπα και ιστορίες (56 ώρες)	**Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:** Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία, τόπους και γεγονότα (58 ώρες)	**ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:** Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία, τόπους και γεγονότα (58 ώρες)
1. Ζούμε μαζί (3 δίωρα) 2. Θρησκευτικές γιορτές: Μέρες γεμάτες χαρά και σημασίες (3 δίωρα) 3. Κυριακή: Μια σημαντική ημέρα της εβδομάδας (3 δίωρα) 4. Τα Χριστούγεννα. Ο Θεός γίνεται άνθρωπος (4 δίωρα) 5. Τα παιδιά: Η χαρά και η ελπίδα του κόσμου (3 δίωρα) 6. Ποιος είναι ο Ιησούς Χριστός; (4 δίωρα) 7. «Χριστός Ανέστη»: Γιορτάζοντας το χριστιανικό Πάσχα (4 δίωρα) 8. Ο κόσμος μας, ένα στολίδι (4 δίωρα)	1. Όταν οι άνθρωποι προσεύχονται (3 δίωρα) 2. Παναγία, η Μητέρα του Χριστού (3 δίωρα) 3. Σπουδαία «παιδιά» (4 δίωρα) 4. Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί (5 δίωρα) 5. Ιεροί τόποι και ιερές πορείες (5 δίωρα) 6. Χριστιανοί άγιοι και ιερά πρόσωπα άλλων θρησκειών (4 δίωρα) 7. Ιερά βιβλία (4 δίωρα)	1. Μαθητές και δάσκαλοι (4 δίωρα) 2. Συμπόρευση με όρια και κανόνες (4 δίωρα) 3. Προχωράμε αλλάζοντας (4 δίωρα) 4. Προφήτες της Βίβλου: Κλήση για μετάνοια και αναγγελία του ερχομού του Μεσσία (4 δίωρα) 5. Η Εκκλησία του Χριστού μπαίνει στην ιστορία (4 δίωρα) 6. Αποστολές για την «καλή είδηση» (5 δίωρα) 7. Ανακαλύπτοντας τα κείμενα της Καινής Διαθήκης (4 δίωρα)	1. Οι πρώτοι Χριστιανοί: Δυσκολίες και περιπέτειες (3 δίωρα) 2. Διωγμοί και εξάπλωση του Χριστιανισμού. Πρόσωπα και μαρτυρίες (3 δίωρα) 3. Η Αγία Γραφή, ένα ιστορικό και διαχρονικό βιβλίο (4 δίωρα) 4. Η Θεία Ευχαριστία: Πηγή και κορύφωση της ζωής της Εκκλησίας (4 δίωρα) 5. Από τους Χριστιανούς της χώρας μας στους Χριστιανούς του κόσμου (5 δίωρα) 6. Θρησκείες στη χώρα μας (5 δίωρα) 7. Μνημεία και τόποι χριστιανικής λατρείας: Αποτυπώσεις της πίστης (5 δίωρα)

Α΄ Κύκλος (Γ΄ & Δ΄ τάξη Δημοτικού)

Ανακαλύπτουμε εικόνες, πρόσωπα και ιστορίες

Βασικός σκοπός *του Α΄ κύκλου είναι η εισαγωγή των μαθητών σε μια πρώτη γνωριμία και εξοικείωση με τον κόσμο της θρησκείας, κυρίως του Χριστιανισμού, ώστε να προσεγγίσουν τόσο την εξωτερική-συμβολική έκφρασή του όσο και – σε ένα πρώτο επίπεδο– την εσωτερική και ιδιαίτερη ποιότητα της λειτουργίας του. Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται πάνω σε σταδιακά διευρυνόμενη επαλληλία, με επίκεντρο την Ορθόδοξη παράδοση και στοιχειώδεις αναφορές στην ευρύτερη Χριστιανική και στις δύο μονοθεϊστικές–αβρααμικές παραδόσεις (τον Ιουδαϊσμό και το Ισλάμ). Επιπλέον, τα ζητήματα συνδέονται με τις εμπειρίες των μαθητών από τη σχολική και οικογενειακή ζωή. Οι πληροφορίες για άλλες θρησκείες, θα αναδειχθούν με βάση τις ιδιαιτερότητες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και μέσα στη συνάφεια των υπό επεξεργασία θεμάτων, χωρίς να συγχέονται τα χαρακτηριστικά των διαφόρων θρησκειών μεταξύ τους.*

Γ΄ Δημοτικού

Γενικοί στόχοι της τάξης

Οι μαθητές *εμψυχώνονται και καθοδηγούνται:*

- να εξοικειωθούν με σύμβολα, εικόνες, γιορτές (Κυριακή, Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, Πάσχα), τελετουργίες και έθιμα της Ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης και να αναγνωρίσουν τον ρόλο τους στη ζωή των ανθρώπων και των κοινοτήτων
- να γνωρίσουν βιβλικές αφηγήσεις και θρησκευτικές ιστορίες και να τις αναπλαισιώσουν συνδέοντάς τες με τις εμπειρίες τους από την οικογενειακή και σχολική ζωή
- να προσεγγίσουν –σε ένα πρώτο επίπεδο– το πρόσωπο του Ιησού Χριστού και να συναισθανθούν τη σημασία που έχει για τους χριστιανούς
- να γνωρίσουν σύμβολα, εικόνες, γιορτές, ειδικές μέρες, τελετουργίες και έθιμα των δύο αβρααμικών θρησκειών και να ανακαλύψουν τη σχέση τους με τη ζωή των πιστών και των κοινοτήτων
- να συνειδητοποιήσουν την ύπαρξη διαφορετικών μορφών θρησκευτικής έκφρασης (στην τάξη, στο σχολείο, στη γειτονιά, στην πόλη, στη χώρα, στον κόσμο)
- να προσεγγίσουν αξίες του Χριστιανισμού που συμβάλλουν στην ανακαίνιση και μεταμόρφωση της ζωής και του κόσμου (αγάπη, προσφορά, αλληλεγγύη, θυσία, χαρά, ελπίδα, συμφιλίωση με την κτίση)
- να αρχίσουν να διαμορφώνουν στάσεις αποδοχής, επικοινωνίας και σεβασμού προς τον θρησκευτικά και πολιτισμικά «άλλο»
- να αναπτύξουν ενδιαφέρον και θετική στάση γύρω από τα ζητήματα πίστης και θρησκείας
- να εκπαιδευτούν στην παρατήρηση και στην επεξεργασία των έργων τέχνης
- να καλλιεργήσουν ικανότητες/δεξιότητες παρατήρησης, ενσυναίσθησης, επικοινωνίας, διαλόγου, συνεργασίας και δημιουργικής έκφρασης
- να συμμετέχουν στο μάθημα των Θρησκευτικών με τρόπο που συμβάλλει στη δημιουργία κοινότητας της τάξης και του σχολείου τους.

1. Ζούμε μαζί (3 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** μοιράζονται συναισθήματα και εμπειρίες γύρω από τις σχέσεις τους (οικογενειακές, φιλικές, σχολικές) **β)** συναισθάνονται τη σημασία της κοινής ζωής, καθώς και της αλληλεγγύης, της αγάπης και της αλληλοπροσφοράς στις διαπροσωπικές τους σχέσεις **γ)** αφηγούνται τις βιβλικές διηγήσεις, ανακαλύπτουν σ’ αυτές διαστάσεις των ανθρώπινων σχέσεων και εκφράζουν συναισθήματα, προσωπικές σκέψεις και κρίσεις **δ)** αναγνωρίζουν τον Θεό των Χριστιανών ως πρόσωπο της έμπρακτης αγάπης προς όλους και χωρίς καμία διάκριση	**I. Οι άλλοι κι εγώ** i. Οικογένεια, συγγενείς, φίλοι, συμμαθητές, ομάδες συνομηλίκων ii. Κρίσεις και προβλήματα iii. Αγάπη, φροντίδα, συγγνώμη **II. Από την Παλαιά Διαθήκη** i. Ησαύ – Ιακώβ (Γεν 25, 19-34. 27, 1-42. 33, 1-12) ii. Ο Ιωσήφ και τα αδέλφια του (Γεν 37, 1-35) iii. Δαβίδ και Σαούλ (Βασ Α΄ 16, 14-23. 18, 6-16) iv. Δαβίδ και Ιωνάθαν (Βασ Α΄18, 1-4, 20· Βασ Β΄ 1, 17-27) **III. Από την Καινή Διαθήκη** i. «Χαρείτε μαζί μου, γιατί βρήκα το χαμένο μου πρόβατο»: Η παραβολή του καλού ποιμένα (Λκ 15, 4-6) ii. «Τον αγκάλιασε σφιχτά και τον καταφιλούσε»: Η παραβολή του σπλαχνικού πατέρα (Λκ 15, 11-32)	**A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Παιχνίδι γνωριμίας (π.χ. με μπάλα σε κύκλο) **2.** Αφήγηση από τον δάσκαλο και παρουσίαση σκηνών με θέμα την αλληλεγγύη και την αγάπη (π.χ. Όσκαρ Ουάιλντ, *Ο εγωιστής γίγαντας* (για εισαγωγή στο I) **3.** Δραστηριότητα σε κύκλο: Καθισμένοι σε κύκλο ενθαρρύνονται να συνεχίσουν κάποιες φράσεις-δηλώσεις (λ.χ. «κάποτε ήμουν λυπημένος όταν…», «κάτι που με ανησυχεί είναι…», «όταν ήμουν μικρότερος φοβόμουν…», «νιώθω θυμό όταν…»). Στη συνέχεια συζητούν σε ομάδες των 4 για την αντιμετώπιση κάθε ανησυχίας (στόχος: Να αποδεχτούν και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και να κατανοήσουν ότι μπορούν να τα χειρίζονται) (I) **4.** «Ο καλύτερός μου φίλος»: Σε μια κόλλα γράφουν τρία πράγματα που μοιράζονται μ’ αυτόν και τα παρουσιάζουν στην τάξη (I) **5.** Βρίσκουν λέξεις-κλειδιά από τις παλαιοδιαθηκικές αφηγήσεις (π.χ. ζήλια, θυμός, εκδίκηση, αγάπη, συγχώρηση). Ο δάσκαλος τις γράφει στον πίνακα και αφού τις βάλουν σε συννεφάκια (άσπρα και γκρίζα) συζητούν: Ποια από αυτά μπορούμε να αναγνωρίσουμε στις σχέσεις μας; Οι συνέπειές τους στα πρόσωπα των αφηγήσεων – οι συνέπειές τους σε εμάς (II) **6.** Παιχνίδι ρόλων για τις βιβλικές αφηγήσεις του II και του III (π.χ. «κύκλος συνείδησης» του Ιακώβ, «παρουσίαση σκηνής»: Τα αδέλφια του Ιωσήφ συζητούν την εξόντωσή του, «συλλογικός ρόλος» για την παραβολή του καλού ποιμένα) **7.** Παγωμένη εικόνα για τη συμφιλίωση Ησαύ – Ιακώβ (II.i) και την παραβολή του σπλαχνικού πατέρα (π.χ. ο πατέρας υποδέχεται τον άσωτο) (III.ii) **B. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Μελέτη περίπτωσης: Μετά από την περιγραφή ενός σχολικού καυγά, συζητούν πώς ένιωσαν οι ίδιοι και πώς αντέδρασαν, όταν κάποιος π.χ. τους έσπρωξε, τους εκνεύρισε ή τους κορόιδεψε. (στόχος: Να συνειδητοποιήσουν ότι οι αντιδράσεις τους μπορεί να έχουν χειρότερες ή καλύτερες συνέπειες). Αναστοχασμός πάνω στα συμπεράσματά τους μετά την επεξεργασία των βιβλικών ιστοριών (I) **2.** Artful Thinking: α) *Η συμφιλίωση Ησαύ – Ιακώβ* του Γκ. Ντορέ («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω») (II.i), και β) *Η επιστροφή του Ασώτου* του Ρέμπραντ («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι») (III.ii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Ζωγραφίζουν την οικογένειά τους και την παρουσιάζουν στην τάξη. Στη συνέχεια δημιουργούν μια κοινή ζωγραφιά σε ένα μεγάλο χαρτόνι στον τοίχο με θέμα «η συντροφιά της τάξης μας».

		(στόχος: Να συναισθανθούν το «άνοιγμα» από την οικογένεια στο σχολείο). Παραλλαγή: Οι μαθητές φτιάχνουν ζωγραφιές με θέμα «κάτι που μου αρέσει να κάνω», «κάτι που με κάνει ευτυχισμένο», «κάτι που με στενοχωρεί», «κάτι που μου φαίνεται ενδιαφέρον» κλπ., αποσκοπώντας στη διερεύνηση κοινών στόχων που μας ενώνουν (Ι) **2.** Φωτογραφίζονται όλοι μαζί. Η φωτογραφία κόβεται σε μικρά κομμάτια και φτιάχνουν το παζλ της (Ι) **3.** Ατελιέ / δουλειά στο σπίτι: Σχεδιάζουν σε σκίτσα την παραβολή του χαμένου προβάτου. Κατασκευές μορφών με πλαστελίνη (ΙΙΙ.i) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1**. Διοργάνωση μιας κοινής δραστηριότητας (π.χ. πάμε όλοι μαζί σε μια κινηματογραφική ή θεατρική παράσταση) **2**. Μια βόλτα στη γειτονιά μας/μια βόλτα στην πόλη μας (στόχος: Κατανόηση της έννοιας της συνύπαρξης)

2. Θρησκευτικές γιορτές: Μέρες γεμάτες χαρά και σημασίες (3 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** μοιράζονται εμπειρίες και συναισθήματα από τη συμμετοχή τους σε γιορτές **β)** επισημαίνουν τη θρησκευτική σημασία των γιορτών (σχολική γιορτή, ονομαστική γιορτή, πανηγύρι) **γ)** αναγνωρίζουν και κατονομάζουν σύμβολα του Χριστιανισμού **δ)** αναγνωρίζουν τα σύμβολα και τα ονόματα του Θεού των αβρααμικών θρησκειών **ε)** εξηγούν τις σημασίες θρησκευτικών συμβόλων **στ)** επιβεβαιώνουν την ανάγκη όλων των ανθρώπων να γιορτάζουν, όποια κι αν είναι η θρησκεία τους **ζ)** αποτιμούν τη σημασία των θρησκευτικών γιορτών για τη ζωή – τη δική τους και της κοινότητάς τους **η)** επιβεβαιώνουν ότι οι θρησκευτικές γιορτές φέρνουν κοντά τους ανθρώπους και τους καλούν να γίνουν καλύτεροι	**I. Χαιρόμαστε γιορτάζοντας** **II. Μέρες γιορτής των Χριστιανών**: i. Ο εκκλησιαστικός χρόνος και οι γιορτές ii. Κάθε μέρα ένας άγιος iii. Η χαρά της πανήγυρης iv. Οι πόλεις γιορτάζουν τον Άγιό τους v. Τα ελληνικά σχολεία γιορτάζουν: Η γιορτή των Τριών Ιεραρχών, ο σχολικός Αγιασμός **III. Γιορτές των Εβραίων και των Μουσουλμάνων** i. Η αρχή της χρονιάς για τους Εβραίους (Ρος Ασανά) ii. Το τέλος του Ραμαζανιού των Μουσουλμάνων (Ιντ αλ-Φιντρ) **IV. Χριστιανικά σύμβολα** i. Ο Σταυρός ii. ΙΧΘΥΣ iii. Η ναυς iv. Η άμπελος **V. Τα σύμβολα και το όνομα του Θεού των Εβραίων και των Μουσουλμάνων** i. Το άστρο του Δαβίδ και τα ονόματα του Θεού (Γιαχβέ, Αδωνάι, Ελοχίμ) ii. Ονόματα του Θεού στο Ισλάμ	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Παρουσίαση σκηνών: Από το πανηγύρι του χωριού μας, από τη γιορτή στο σπίτι μας (I) **2.** Παιχνίδι ρόλων: Οικοδεσπότες και επισκέπτες σε μια γιορτή: Μια οικογένεια μουσουλμάνων υποδέχεται και περιποιείται μια οικογένεια χριστιανών στο σπίτι της την ημέρα του Ιντ αλ-Φιντρ (II.ii) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Φτιάχνουν ένα ημερολόγιο τοίχου στο οποίο καταγράφουν γιορτές, επετείους κ.ά. όλων των μαθητών (I, II) **2.** Βρίσκουν στο διαδίκτυο τους πολιούχους Αγίους μεγάλων ελληνικών πόλεων (I.i) **3.** Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι»): *Η εικόνα των Τριών Ιεραρχών*, εικόνα του 14ου αι., Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθήνας (I.ii) **4.** Βρίσκουν από το διαδίκτυο και παρουσιάζουν έθιμα και εικόνες θρησκευτικών γιορτών από όλο τον κόσμο (II) **5.** TPS: Μπορούμε να γιορτάζουμε μαζί; «Ο φίλος μου ο Ααρών» **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Αφήγηση της ζωής του Αγίου το όνομα του οποίου φέρουμε (I.i) **2.** Κατασκευή πόστερ με τα σύμβολα των θρησκειών (V) **3.** Διαμόρφωση ενός Κουτιού Υλικού γιορτών (ένα για κάθε θρησκεία) όπου βάζουν κατασκευές με σύμβολα, ζωγραφιές, αντικείμενα κ.ά. (IV-V) **4.** Ένας μαθητής περιγράφει μια γιορτή της θρησκευτικής του παράδοσης (I.II) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη στον ναό του πολιούχου Αγίου της πόλης/του χωριού, συμμετοχή σε ένα πανηγύρι (I.i) **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: α) Ζώντας μαζί με την αλήθεια, β) Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι **2.** Παιχνίδια από το λογισμικό Γ΄-Δ΄ τάξης: *Γιορτές και πανηγύρια της Ορθοδοξίας* (βρες το σωστό, σωστό/λάθος, βρες τη λέξη, παζλ)

3. Κυριακή: Μια σημαντική ημέρα της εβδομάδας (3 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** περιγράφουν εμπειρίες και βιώματα για την Κυριακή ως μια ξεχωριστή μέρα του χρόνου τους **β)** εκτιμούν τη σημασία και την ιερότητα της Κυριακής για τη ζωή των χριστιανών **γ)** εξηγούν τη σπουδαιότητα των «ειδικών» ημερών του Ισλάμ και του Ιουδαϊσμού και τη σημασία τους για τους Εβραίους και τους Μουσουλμάνους **δ)** γνωρίζουν και κατονομάζουν ιερούς χώρους, λατρευτικές τελετές και αντικείμενα λατρείας του Χριστιανισμού και των άλλων δύο μονοθεϊστικών θρησκειών **ε)** επιβεβαιώνουν την ιδιαίτερη σχέση των πιστών με τους ιερούς χώρους της θρησκείας τους **στ)** αναπτύσσουν διαθέσεις γνωριμίας και σεβασμού προς άλλες θρησκευτικές πρακτικές	**I. Μια διαφορετική ημέρα**: Μέρα αργίας ή μέρα γιορτής; **II. Η Κυριακή των Χριστιανών:** Η Θεία Λειτουργία στην εκκλησία i. Τι σημαίνει «Κυριακή»; ii. Ναός, Σταυρός, καμπάνες: Το κάλεσμα των πιστών iii. Οι Χριστιανοί μέσα στον ναό: Ιερέας, ψάλτες iv. Εικόνες, κεριά, θυμίαμα **III. Το Σάββατο των Εβραίων:** Συνάθροιση και προσευχή των πιστών στη Συναγωγή i. Τι σημαίνει «Σάββατο»; ii. Οι πιστοί στη Συναγωγή την ώρα της προσευχής iii. Νόμος (Τορά), Ραβίνος, κάλυμμα κεφαλής (Κιπά), επτάφωτη λυχνία (Μενορά) **IV. Η Παρασκευή των Μουσουλμάνων:** Συνάθροιση και προσευχή των πιστών στο Τζαμί i. Ποια είναι η σημασία της Παρασκευής; ii. Το κάλεσμα σε προσευχή, του μουεζίνη από τον Μιναρέ iii. Νίψεις προσώπου, χεριών και ποδιών, ανυποδησία iv. Οι πιστοί μέσα στο τζαμί την ώρα της προσευχής v. Κοράνιο, Ιμάμης	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Οι μαθητές αφηγούνται σε ομάδα: «Τι κάνω κάθε Κυριακή» (στόχος: Μια πρώτη προσέγγιση του «ξεχωριστού» χρόνου στις θρησκείες) (Ι) **2.** Παγωμένη εικόνα: Στιγμιότυπα από την Κυριακή μου (Ι) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Συζητούν σε ομάδες για το τι θα ήθελαν να μάθουν για τους λατρευτικούς χώρους των τριών θρησκειών **2.** Έρευνα: Ο ρόλος των κληρικών, των ιμάμηδων, των ραβίνων και των πιστών στη διάρκεια της προσευχής στους τόπους λατρείας **3.** TPS με θέμα: «Τι μας “ζητάει” να σκεφτούμε και να κάνουμε μια τέτοιου είδους ξεχωριστή ημέρα;» (Ι) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Κατασκευάζουν ναούς από χαρτόνι, πηλό, πλαστελίνη κ.ά. υλικά (ΙΙ) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη σε ναό σε ώρα λατρείας. Περιγραφή της ατμόσφαιρας αλλά και των συναισθημάτων των μαθητών για όσα βλέπουν γύρω τους (ΙΙ) **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: α) Ζώντας μαζί με την αλήθεια, β) Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι

4. Χριστούγεννα: Ο Θεός γίνεται άνθρωπος (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** περιγράφουν βιώματα από γιορτές γενεθλίων (δικών τους και άλλων) **β)** μοιράζονται συναισθήματα χαράς από τη συμμετοχή τους στην ατμόσφαιρα των γενεθλίων και της γιορτής των Χριστουγέννων **γ)** αναγνωρίζουν στις βιβλικές αφηγήσεις της Γέννησης του Χριστού την αξία του δώρου και της προσφοράς **δ)** συγκρίνουν τους τρόπους και τα έθιμα εορτασμού των Χριστουγέννων σε όλο τον κόσμο και περιγράφουν εικόνες της Γέννησης **ε)** εξηγούν γιατί η προσφορά και η αγάπη είναι το πραγματικό μήνυμα των Χριστουγέννων (πέρα από τη «γιορταστική» κατανάλωση) **στ)** επινοούν και οργανώνουν δράσεις έμπρακτης αλληλεγγύης προς όσους έχουν ανάγκη	**I. Ένα παιδί έρχεται στον κόσμο** i. Η προσδοκία και η χαρά της γέννησης ενός παιδιού ii. Γενέθλια: Γιορτάζουμε τη γέννηση ενός ανθρώπου/Δίνουμε και παίρνουμε δώρα **II. Χριστούγεννα: Ο νεογέννητος Ιησούς, ένα δώρο στον κόσμο** i. Από την Καινή Διαθήκη: • Τα λόγια του αγγέλου στην Παναγία (Λκ 1, 30-33) • Η Γέννηση στη φάτνη της Βηθλεέμ (Λκ 2, 1-20) • Τα δώρα του κόσμου στον νεογέννητο Ιησού/Βοσκοί και μάγοι (Μτ 2, 1-12, Λκ 2, 8-20) • Εμμανουήλ: Το όνομα του Χριστού (Μτ 1, 23) ii. Εικονίζοντας τη Γέννηση του Χριστού: • Η ορθόδοξη εικόνα της Γέννησης • Παραστάσεις της Γέννησης από όλο τον κόσμο **III. Η γιορτή των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς** i. Ύμνοι Χριστουγέννων ii. Ελληνικά κάλαντα iii. Κάλαντα και τραγούδια από όλο τον κόσμο iv. Τα δώρα του Αη-Βασίλη v. Χριστουγεννιάτικα έθιμα από όλο τον κόσμο (δέντρο, καραβάκι, φαναράκι, χριστόψωμο, βασιλόπιτα) vi. Τα Χριστούγεννα στην ελληνική και ξένη λογοτεχνία vii. Χριστουγεννιάτικα παραμύθια από όλο τον κόσμο	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Προετοιμάζοντας τη γιορτή των γενεθλίων ενός συμμαθητή μας (I.ii) **2.** Ιδεοθύελλα: «Δώρα με αξία/Δώρα με αγάπη» (στόχος η επεξεργασία της έννοιας του «δώρου» όπως εκφράζεται στην καθημερινή ζωή) (I.ii) **3.** Ιδεοθύελλα για τη λέξη «Χριστούγεννα». Συζητώντας καταλήγουμε τι γιορτάζουμε τελικά (II) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Βρίσκουν και παρουσιάζουν έθιμα και εικόνες Χριστουγέννων από όλο τον κόσμο (III) **2.** Ομάδες μαθητών ετοιμάζουν και παρουσιάζουν χριστουγεννιάτικη μουσική και τραγούδια (III) **3.** Ομάδες μαθητών παρουσιάζουν ή δραματοποιούν χριστουγεννιάτικα παραμύθια (III) **4.** TPS με θέμα: «Στη γειτονιά μου, θα ήθελα τα Χριστούγεννα να ήταν…» (όψη, ατμόσφαιρα, άνθρωποι) **5.** Artful Thinking («βλέπω, σκέφτομαι, αναρωτιέμαι»): *Η Γέννηση* του Θεοφάνη, Ι. Μ. Σταυρονικήτα ή *Ποιμένες αγραυλούντες*, μικρογραφία από Ευαγγελιστάριο του 12ου αι. της Ι. Μ. Αγ. Παντελήμονος (Άγιον Όρος) (II.ii) **6.** Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): Ν. Λύτρα, *Τα κάλαντα* (III) **7.** Artful Thinking («Τι σε κάνει να το λες αυτό;»): Εικόνα του Μ. Βασιλείου (Ο ορθόδοξος Αη-Βασίλης) (III) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Δημιουργία κολλάζ: Η χαρά του ερχομού ενός παιδιού στον κόσμο (I.i) **2.** Κατασκευή φάτνης και τοποθέτηση των προσώπων σύμφωνα με την ορθόδοξη εικόνα της Γεννήσεως (II.ii) **3.** Κατασκευή παιχνιδιών από πηλό για το χριστουγεννιάτικο δέντρο (III) **4.** Κατασκευή και στολισμός καραβιού για τα κάλαντα (III) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Οργάνωση μιας επίσκεψης σε ένα ίδρυμα της πόλης μας για να πούμε τα κάλαντα **2.** Προετοιμασία δώρων για οικογένειες που έχουν ανάγκη **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό Γ΄-Δ΄ τάξης: *Γιορτές και πανηγύρια της Ορθοδοξίας. Ο άγιος Βασίλης και η βασιλόπιτα* (βρες το σωστό, σωστό/λάθος, βρες τη λέξη, παζλ) **2.** Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»: *Γέννηση (κείμενο, ύμνοι, εικόνες, παιχνίδια)*

5. Τα παιδιά: Η χαρά και η ελπίδα του κόσμου (3 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** αναγνωρίζουν και εκτιμούν τα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας **β)** εκφράζουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους για τη θέση που δίνει ο Χριστός στα παιδιά και εκφράζουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους γι’ αυτήν **γ)** αναγνωρίζουν ότι ο Χριστός έγινε δεκτός ως Θεός και σωτήρας του κόσμου **δ)** επισημαίνουν τις μεγάλες διαφορές στη ζωή των παιδιών του σύγχρονου κόσμου και διατυπώνουν ιδέες και κρίσεις **ε)** εκδηλώνουν αισθήματα αλληλεγγύης και ενότητας προς όλα τα παιδιά του κόσμου	**I. Το κάθε παιδί είναι χαρά** i. Τα χαρακτηριστικά των παιδιών (χαρά, ενέργεια, ενθουσιασμός, εμπιστοσύνη, δημιουργικότητα) ii. Η παγκόσμια γλώσσα των παιδιών: Παιχνίδι, μουσική, τραγούδι, χορός, παραμύθια **II. Ο Ιησούς ως παιδί** i. Ονοματοδοσία/περιτομή: Ο Ιησούς παίρνει όνομα και γίνεται «γιος του Νόμου» (Λκ 2, 22) ii. Ο Συμεών αναγνωρίζει τον Χριστό ως Θεό και σωτήρα του κόσμου (Λκ 2, 22-35) iii. Δωδεκάχρονος Ιησούς: «Στο σπίτι του πατέρα μου» (Λκ 2, 41-52) **III. Όλα τα παιδιά αξίζουν αγάπη, σεβασμό και φροντίδα** i. «Αν δεν γίνετε σαν τα παιδιά» (Μτ 18, 1-6) ii. «Άφετε τα παιδία» (Λκ 18, 15-17, Μκ 10, 13-16) iii. Τα παιδιά του κόσμου σήμερα (από την Ευρώπη και τα προσφυγόπουλα έως τα παιδιά του Τρίτου Κόσμου) iv. Τα δικαιώματα των παιδιών	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ο κάθε μαθητής -σε συνεννόηση με τους γονείς του- διαμορφώνει ένα μικρό λεύκωμα με φωτογραφίες από στάδια και σημαντικές στιγμές της ζωής του (ή για το μικρό αδελφάκι του). Το φέρνει στην τάξη και το μοιράζεται με τους άλλους (στόχος: Η ανάδειξη της χαράς της οικογένειας που μεγαλώνει ένα παιδί) (I) **2.** Παιχνίδι ρόλων (αναπαραστάσεις παραμυθιών με παιδιά) (I) **3.** Ομάδες παιδιών που παίζουν σε έναν προσφυγικό καταυλισμό κάπου στη σύγχρονη Ελλάδα (αναπαράσταση σκηνικού, ιδέες για παιχνίδια, π.χ. κατασκευή μπάλας από εφημερίδες κ.ά.) (I και III) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Αρχαία παιχνίδια, παιχνίδια των παππούδων μας (I) **2.** Artful Thinking («Αρχή, μέση και τέλος»): *Δωδεκαετής στον ναό*, Χαρακτικό του Ρέμπραντ (II) **3.** Σύγκριση: Φωτογραφία των παιδιών της τάξης μας στη διάρκεια ενός παιχνιδιού και φωτογραφίες παιδιών που παίζουν από άλλες ηπείρους. Τις αναρτούμε σε ταμπλό και συζητάμε (III) **4.** «Φτιάχνοντας ιστορίες»: Βρίσκουν από το διαδίκτυο φωτογραφίες παιδιών (προσφυγόπουλα, παιδιά Τρίτου Κόσμου, εργαζόμενα κ.ά.) και στη συνέχεια επινοούν και παρουσιάζουν ιστορίες για την κάθε μία από αυτές (III) **5.** Παρουσίαση των δικαιωμάτων του παιδιού από τον Συνήγορο του Πολίτη (III) **6.** Ακολουθεί TPS με θέμα: «Πόσο όλα αυτά τηρούνται για τα παιδιά της χώρας μας;» (III) **7.** Συζήτηση σε ομάδες για ένα παιδικό δικαίωμα και παρουσίαση στην τάξη με παντομίμα (III) **8.** Μελέτη περίπτωσης: Παιδιά της Αφρικής ή της Ασίας (III) **9.** Artful Thinking («ακούγοντας 10Χ2»): *Το πουλί της φωτιάς*, Ιγκόρ Στραβίνσκι (I) **10.** Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω») *Ο Ιησούς ευλογεί ένα παιδί*, μικρογραφία από το Ευαγγελιστάριο 11ου αι. της Ι.Μ. Διονυσίου (III) ή *Ο άγιος Δημήτριος και δυο μικρά παιδιά*, ψηφιδωτό από τον Αγ. Δημήτριο Θεσσαλονίκης (III) **11.** Χτίζοντας γέφυρες: Τα παιχνίδια των συνομηλίκων μας στις βαλκανικές χώρες (I, III) **12.** Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι»): Εικόνες Παντοκράτορα που ευλογεί, Επιστροφής του Ασώτου (Μονή Σινά, Παμμακάριστος Κωνσταντινούπολη) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Μουσικό εργαστήριο: Αφού συμφωνήσουν για το θέμα (π.χ. «κάθε παιδί είναι χαρά»),

		καταλήγουν σε μια δική τους σύνθεση με όργανα, κρουστά και κινήσεις (παλαμάκια, χτυπήματα ποδιών, σφυρίγματα κ.ά.) (Ι) **2.** Μαθαίνουν χορούς άλλων χωρών (Ι) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Οργάνωση διαγωνισμού χορού **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό της Β΄ Γυμνασίου *(Σχολείο)*: *Απαρχές* **2.** Λογισμικό Γ΄- Δ΄ τάξης: *Τα δικαιώματα του παιδιού* (βρες το σωστό, σωστό/λάθος, βρες τη λέξη, παζλ) **3.** Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»: *Η Υπαπαντή*

6. Ποιος είναι ο Ιησούς Χριστός; (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** περιγράφουν πτυχές και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ανθρώπινης ζωής του Ιησού Χριστού **β)** αντιλαμβάνονται ότι ο Χριστός δεν έγινε δεκτός με τον ίδιο τρόπο από όλους τους ανθρώπους **γ)** παρατηρούν έργα τέχνης και αναγνωρίζουν σε αυτά τις βιβλικές αφηγήσεις **δ)** επιβεβαιώνουν τα Ευαγγέλια και την Παράδοση της Εκκλησίας ως τις κύριες πηγές γνώσης του προσώπου και του έργου του Ιησού Χριστού **ε)** αναγνωρίζουν ότι ο Ιησούς Χριστός φανερώθηκε ως Θεάνθρωπος	**I. Από την Καινή Διαθήκη:** i. Ήρθε στον κόσμο σαν ξένος: • Γέννηση στη φάτνη, Μια κρύα χειμωνιάτικη νύχτα στο σκοτεινό στάβλο της Βηθλεέμ (Λκ 2, 1-7) • Σφαγή των νηπίων από τον Ηρώδη (Μτ 2, 16-18) • Φυγή στην Αίγυπτο (Μτ 2, 13-15) ii. Ο αναμενόμενος Μεσσίας που όλοι προσδοκούσαν • Όπως τον προανήγγειλαν οι Προφήτες (Ησ 11, 1-10) • Όπως ανήγγειλε ο ίδιος: Από το κήρυγμά του στη Ναζαρέτ (Λκ 4, 16-22) • Όπως τον υποδέχτηκε ο κόσμος (Ιω 12, 12-13) iii. Ένας δάσκαλος που όλοι θαύμαζαν (Μκ 1, 28, Λκ 4, 42. 11, 27. 21, 38) iv. Κοντά σε όλους χωρίς διάκριση: • Στο σπίτι του αμαρτωλού Τελώνη (Μκ 2, 13-17: Κλήση Ματθαίου) • Αγαπημένος φίλος: Λάζαρος, Μάρθα, Μαρία (από το Ιω 11, 1-44) v. Αρνήσεις και κατατρεγμοί: • «Τον έφεραν στην άκρη του βουνού για να τον ρίξουν στον γκρεμό» (Λκ 4, 28-30) • «Ζητούσαν να βρουν μια ψεύτικη κατηγορία σε βάρος του» (Μτ 26, 59-60) **II. Από την εικονογραφία** Μπροστά στις εικόνες του Δωδεκάορτου **III. Η Παλαιστίνη την εποχή του Χριστού**	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ημερολόγιο Ιωσήφ, μετά την άφιξη στην Αίγυπτο (I.i) **2.** Παρουσίαση σκηνής: Φίλοι και μαθητές του Ιησού (I.iv) **3.** Ρόλος στον τοίχο: Ο Ματθαίος Λευί (I.iv) **4.** Παρουσίαση σκηνής για το Μτ 26, 59-60 (I.v) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Artful Thinking («βάζοντας τίτλους»): Οι εικόνες του Δωδεκάορτου (II) **2.** Κατασκευή του πλαισίου ενός Δωδεκάορτου. Οι μαθητές συμφωνούν πως θα βάζουν στη διάρκεια της χρονιάς τις δικές τους ζωγραφιές για το κάθε γεγονός στην κατάλληλη θέση (II) **3.** Video: Η Παλαιστίνη σήμερα (III) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Δημιουργία κολλάζ με εικόνες του Ιησού απ’ όλο τον κόσμο που βρίσκουν στο διαδίκτυο (II) **2.** Φτιάχνουν έναν χάρτη της Παλαιστίνης της εποχής του Χριστού (III) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη σε ένα ναό. Παρατήρηση και συζήτηση για το Δωδεκάορτο (II) **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ΄- Δ΄ τάξης: *Γιορτές και πανηγύρια της Ορθοδοξίας (το Δωδεκάορτο)* **2.** Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΠΕΘ/ΠΙ: *Καινή Διαθήκη: Οι Απαρχές, η διδασκαλία του Χριστού, (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)*

7. «Χριστός Ανέστη»: Γιορτάζοντας το χριστιανικό Πάσχα (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** αποτιμούν τη σημασία της πορείας προς τη γιορτή του Πάσχα **β)** μοιράζονται εμπειρίες και συναισθήματα γύρω από το Ορθόδοξο Πάσχα **γ)** αναγνωρίζουν την αγάπη προς όλους ως βασική ιδέα των αφηγήσεων του Πάθους **δ)** εκτιμούν την Ανάσταση ως την κορυφαία στιγμή της γιορτής **ε)** περιγράφουν και συγκρίνουν τους τρόπους εορτασμού του Πάσχα σε διάφορες χριστιανικές παραδόσεις **στ)** παρατηρούν και περιγράφουν εικόνες της Σταύρωσης και της Ανάστασης και αναγνωρίζουν σε αυτές τις σχετικές βιβλικές αφηγήσεις **ζ)** σχεδιάζουν, οργανώνουν και συμμετέχουν σε εκδηλώσεις και δράσεις έμπρακτης αγάπης προς όλους **η)** διακρίνουν το χριστιανικό από το ιουδαϊκό Πάσχα	**I. Στον δρόμο για το Πάσχα** i. Σαρακοστή • Καθαρά Δευτέρα: Το πέταγμα των αετών μας • Ερχομός της άνοιξης: Εικόνες, μυρωδιές, ήχοι • Περίοδος νηστείας και μετάνοιας • Οι Χαιρετισμοί της Παναγίας και ο Ακάθιστος Ύμνος ii. «Λάζαρε, δεύρο έξω»: Σάββατο του Λαζάρου (Ιω 11, 1-44) • Λαζαράκια (ψωμάκια) • Λαζαρίνες, κάλαντα iii. «Ευλογημένος ο ερχόμενος»: Κυριακή των Βαΐων (Μτ 21, 1-11) • Οι ναοί στολίζονται: Βάγια, δάφνες, μυρτιές **II. Μεγάλη Εβδομάδα** i. Το τελευταίο δείπνο με τους μαθητές (Μτ 26, 17-30) ii. Στον κήπο της αγωνίας (Μτ 26, 36-40) iii. Η προδοσία και η σύλληψη (Μτ 26, 47-56) iv. Η δίκη, η καταδίκη και τα Πάθη του Χριστού (Ιω 18, 12-24, Μτ 27,1-2. 11-31) v. «Σήμερον κρεμάται»: Η Σταύρωση (Μτ 27, 32-50) και η ταφή (Μτ 27, 57-61) vi. Η Ανάσταση (Μκ 16, 1-8) vii. «Πάσχα, εν χαρά αλλήλους περιπτυξώμεθα»: Η γιορτή της Αγάπης του Χριστού (από τα στιχηρά του Πάσχα) **III. Εκκλησιαστική τέχνη με θέμα το Πάσχα** i. Ορθόδοξη υμνογραφία ii. Εικόνες και μουσική για το Πάθος και την	**Α. Βιωματικες Δραστηριοτητες** **1.** Παιχνίδι ρόλων: Οι μαθητές δίνουν εξηγήσεις για την περίοδο της νηστείας (I) **2.** Όλοι οι μαθητές αποφασίζουν τη δική τους «νηστεία»: Να μην παρακολουθούν TV ή να μην χρησιμοποιούν τον Η/Υ για ένα διάστημα. Συζήτηση για τα αποτελέσματα της προσπάθειας (στόχος: Ανάδειξη της σημασίας της αυτοκυριαρχίας ως βασικής στόχευσης της νηστείας/Μαθαίνουμε να κυριαρχούμε στον εαυτό μας και στις επιθυμίες μας· να χρησιμοποιούμε τα πράγματα και όχι να μας χρησιμοποιούν αυτά) (I.i) **Β. Ομαδοσυνεργατικες / Διερευνητικες Δραστηριοτητες** **1.** Μια μικρή έρευνα σε συγγενείς μας: «Τα φαγητά και τα γλυκίσματα της Σαρακοστής» (I.i) **2.** Ιδεοθύελλα για τη λέξη «Πάσχα» (II) **3.** Artful Thinking («κοιτάζοντας 10Χ2»): *Βαϊοφόρος* του Θεοφάνη, I. Μ. Αγ. Νικολάου Αναπαυσά (I.iii) **4.** Οι τόποι των Παθών του Ιησού: Τότε και τώρα (προβολή ντοκιμαντέρ, θεματική συζήτηση) (II) **5.** Artful Thinking («ακούγοντας 10Χ2»): *Οι 7 τελευταίοι λόγοι του Ιησού στον Σταυρό*, F.J. Haydn (III) **6.** Το Πάσχα σε όλο τον κόσμο: Βρίσκουν στο διαδίκτυο και παρουσιάζουν έθιμα και εικόνες από όλο τον κόσμο (IV) **7.** Έρευνα: Έθιμα και παραδόσεις στη χώρα μας. Μοιρολόι της Παναγίας (IV) **8.** Έρευνα: Το τραπέζι του Πέσαχ των Εβραίων (VI) **Γ. Δραστηριοτητες Δημιουργικης Εκφρασης** **1.** Κατασκευή της Κυρά Σαρακοστής (βλ. εκπαιδευτικό φάκελο Μπενάκη) (I) **2.** Φτιάχνουμε τον χαρτεατό της τάξης μας για την Καθαρά Δευτέρα (I.i) **3.** Το «Πάσχα» της φύσης. Από τον χειμώνα στην άνοιξη: Ζωγραφική, κατασκευές, κολλάζ με λουλούδια (I) **4.** Κατασκευάζουν ένα ημερολόγιο της Μ. Εβδομάδας (βλ. εκπαιδευτικό φάκελο Μπενάκη) (II) **5.** Artful Thinking («παιχνίδι επεξεργασίας»): *Επιτάφιος του Παγώνη*, I.Μ. Ξηροποτάμου 17ος αι. (III) **6.** Κλασική μουσική για τα Πάθη: Ακούν το κομμάτι, εκφράζουν συναισθήματα, ζωγραφίζουν με χρώματα, βάζουν τίτλο. Τέλος, ο δάσκαλος αποκαλύπτει τον

	Ανάσταση από όλον τον κόσμο **IV. Πασχαλινά έθιμα της Ελλάδας και του κόσμου** (Επιτάφιος, στεφάνια λουλουδιών, αναστάσιμος χαιρετισμός, κόκκινα αυγά, κουλούρες, λαμπάδες) **V. Το Πάσχα των Καθολικών** (Έθιμα και παραδόσεις) **VI. Το Πάσχα των Εβραίων – Πέσαχ** (Έθιμα που θυμίζουν την Έξοδο, το γιορτινό τραπέζι του Πέσαχ)	τίτλο του κομματιού. Σύγκριση με τους δικούς τους τίτλους (III) **7.** Φτιάχνουν χαλκομανίες με πουλάκια, λουλούδια κ.ά. για τον στολισμό των αυγών (IV) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Ετοιμάζουμε για την τάξη μας ένα γλύκισμα της Σαρακοστής (I.i) **2.** Βάφουμε αυγά, ετοιμάζουμε τσουρέκια και δώρα για τους ενδεείς συμπολίτες μας **3.** Φτιάχνουμε λαμπάδες για τα παιδιά ενός ιδρύματος της περιοχής μας **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: *Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού* **2.** Ασκήσεις από το λογισμικό της Β΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Το Πάθος και η Ανάσταση του Χριστού*

8. Ο κόσμος μας, ένα στολίδι (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά Θέματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Οι μαθητές: **α)** περιγράφουν εμπειρίες τους από τη σχέση με τη φύση **β)** διερευνούν και εντοπίζουν σε βιβλικά ή άλλα ιερά κείμενα τη σχέση των χριστιανών με τη φύση και το περιβάλλον **γ)** διαπιστώνουν τη συμφιλίωση ανθρώπου και κτίσης στη ζωή και στην εμπειρία των Αγίων **δ)** καλλιεργούν στάση σεβασμού προς την πλάση και τα πλάσματά της **ε)** εκδηλώνουν οικολογική ευαισθησία και προγραμματίζουν σχετικές δράσεις και παρεμβάσεις **στ)** επισημαίνουν στοιχεία της φύσης στη λατρεία του Χριστιανισμού	**I. Κόσμος σημαίνει στολίδι** Εξερευνώντας τα θαύματα της φύσης γύρω μας: i. Ζώα, πουλιά, λουλούδια, δέντρα, θάλασσα, βουνά, ποτάμια ii. Το θαύμα της ζωής iii. Οι αλλαγές των εποχών σε όλο τον κόσμο **II. Κόσμος, το κοινό μας σπίτι** i. Αγάπη για τον κόσμο ii. Ευθύνη και φροντίδα για το σπίτι μας, τον κόσμο μας, το στολίδι μας iii. Τίποτε στον κόσμο δεν είναι άχρηστο! **III. Όλος ο κόσμος είναι πλάση του Θεού** i. Από την Παλαιά Διαθήκη: • Όλα τα πλάσματα αξίζει να σωθούν: Η Κιβωτός του Νώε (Γεν 7-8) • Ψλ 19, 2-7. 104, 1-35. 147, 4-9. 148, 1-12 ii. Από την Καινή Διαθήκη: • Τα πετεινά του ουρανού και τα κρίνα του αγρού (Μτ 6, 26-29) iii. Από την παράδοση της Εκκλησίας • Αφηγήσεις και ιστορίες για τη σχέση των Αγίων με την κτίση (Άγ. Γεράσιμος, Άγ. Σεραφείμ του Σάρωφ, Άγ. Φραγκίσκος της Ασίζης) **IV. Το φυσικό περιβάλλον στη λατρεία, στις εικόνες, στους ναούς**	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ιδεοθύελλα με τη λέξη «κόσμος» (I) **2.** Παιχνίδι: Βρίσκουμε ένα λουλούδι ή ένα ζώο για κάθε γράμμα του αλφαβήτου **3.** Ομαδικό γλυπτό: αγάπη για το κοινό μας σπίτι (II) **4.** Στο «σκοινί της μπουγάδας»: Πάνω σε ένα σκοινί «μανταλώνουν» τις γνώμες τους για τον κόσμο (II) **5.** Αφήγηση από τον δάσκαλο (π.χ. *Τίποτα δεν είναι άχρηστο*, λαϊκό ινδικό παραμύθι) και δραματοποίηση (II) **6.** Παιχνίδι ρόλων ή ζωγραφική με σκίτσα πάνω στις ιστορίες για τη σχέση των Αγίων με τη φύση (III.iii) **7.** Μετά τις αφηγήσεις για τη ζωή των Αγίων: «Σκέψεις» ζώων ή φυτών (III.iii) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Μελέτη περίπτωσης: Πώς τα ζώα βοηθούν τους ανθρώπους (I) **2.** Artful Thinking («βάζοντας τίτλους»): Μπ. Πυλαρινού, *Παράδεισος τώρα* (I) **3.** Artful Thinking («ακούγοντας 4Χ2»): A. Vivaldi, *Τέσσερις εποχές* **4.** Συζήτηση για τα οικόσιτα ζωάκια τους (τι αισθάνονται γι’ αυτά, τι μοιράζονται μαζί τους, πώς τα φροντίζουν) (II) **5.** TPS με θέμα: Υπάρχουν «άχρηστα» ζώα; (II) **6.** Χτίζοντας διαδικτυακές γέφυρες: Επικοινωνία με συμμαθητές τους οι οποίοι ζουν σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους που χρειάζονται προστασία (II) **7.** Έρευνα σε χριστιανικό ναό: Η παρουσία της φύσης στις εικόνες και στη διακόσμηση των ναών **8.** Έρευνα για έργα εκκλησιαστικής τέχνης που απεικονίζουν πτηνά (π.χ. περιστέρι, παγώνι) ή ζώα (π.χ. ελάφι) **9.** Ιστοεξερεύνηση: Ζώα, πουλιά, λουλούδια, δέντρα σε θρησκείες του κόσμου (IV) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** «Πόσο μικρό, πόσο μεγάλο!» Μεγέθυνση ενός φύλλου, του φτερού πουλιού, μιας φωτογραφίας της γης από το διάστημα κ.ά. (I) **2.** Ζωγραφίζουμε τραγούδια: Οι μαθητές, καθώς ακούν ή τραγουδούν ένα τραγούδι (π.χ. για την ομορφιά της φύσης), ζωγραφίζουν όσα τους άγγιξαν ή γράφουν ένα δικό τους κείμενο (I) **3.** Ατελιέ: Χωρίζονται σε ομάδες (νερό, δέντρα, βουνά, ζώα, ψάρια και πουλιά) και δημιουργούν ένα κολλάζ με φωτογραφίες σχετικές με το θέμα τους. Στη

		συνέχεια τα ενιαιοποιούν (I) **4.** Κατά ομάδες δημιουργούν πλακάτ με συνθήματα για τη διάσωση της φύσης (II) **5.** Κατασκευάζουν έναν «κήπο» με χρωματιστά χαρτιά και υλικά (λουλούδια, φυτά, δέντρα κ.ά.) (II) **6.** «Ξαναφτιάχνω το σχολείο μου, τη γειτονιά μου, τη χώρα μου, τον κόσμο»: Σχέδια, κατασκευές, μουσική (II) **7.** Αφού έχουν βρει από το διαδίκτυο είδη προς εξαφάνιση, φτιάχνουν μια «κιβωτό»: Τι χρειάζεται να σώσουμε σήμερα; (III.i) **8.** Artful Thinking («παιχνίδι επεξεργασίας»): Στολίδια από τη φύση, ξυλόγλυπτο τέμπλο του Πρωτάτου (17ος αι.) (IV) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Μια βόλτα σε ένα πάρκο ή δάσος: Παρατηρούμε, θαυμάζουμε, συλλέγουμε (I) **2.** Σχέδιο δράσης: Τα παιδιά συζητούν τι θα μπορούσαν άμεσα να κάνουν για να βελτιώσουν το περιβάλλον τους (π.χ. τα αδέσποτα της γειτονιάς, τις γλάστρες της τάξης, ένα δέντρο της αυλής του σχολείου) (II) **3.** Σε συνεργασία με τον δάσκαλο της Μουσικής συνθέτουν μουσική για Ψαλμούς (III.i) **4.** Επίσκεψη σε κοντινό ξωκλήσι, μελέτη της χρήσης του χώρου με άξονα τον σεβασμό στο περιβάλλον (IV) **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Παιχνίδια από το λογισμικό Γ΄- Δ΄ τάξης: Η κιβωτός του Νώε (βρες το σωστό, σωστό/λάθος, βρες τη λέξη, παζλ) ***2.*** Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό Ε΄ τάξης: *Αγώνες για έναν κόσμο ανθρωπινότερο* ***3.*** Ασκήσεις από το λογισμικό της Α΄ Γυμνασίου (Σχολείο): *Δημιουργία*

Δ΄ Δημοτικού

Γενικοί στόχοι της τάξης

Οι μαθητές:

- να γνωρίσουν βιβλικές αφηγήσεις και θρησκευτικές ιστορίες, τις οποίες να συνδέσουν με τις προσωπικές τους εμπειρίες και βιώματα
- να επεξεργαστούν –σε ένα πρώτο επίπεδο– βασικές όψεις και θέματα του Χριστιανισμού και επιπρόσθετα των δύο άλλων αβρααμικών θρησκειών (προσευχή, ιεροί τόποι και προσκυνήματα, λατρεία, ηθικές αξίες) και να διακρίνουν τη σημασία τους για τη ζωή των ανθρώπων και του κόσμου
- να προσεγγίσουν τη ζωή βιβλικών προσώπων (Αβραάμ, Ισαάκ, Μωυσής, Δαβίδ, τρεις Παίδες, Παναγία, Πρόδρομος) και χριστιανών Αγίων (Γεώργιος, Δημήτριος, Νικόλαος, Μάμας, Λυδία Φιλιππησία, π. Νικόλαος Πλανάς κ.ά.), καθώς και δασκάλων και ιερών προσώπων από τις άλλες δύο μονοθεϊστικές θρησκευτικές παραδόσεις
- να εξοικειωθούν με γιορτές (Ευαγγελισμός, Ζωοδόχος Πηγή, Κοίμηση Θεοτόκου, Θεοφάνια), Μυστήρια (Βάπτισμα, Χρίσμα, Θεία Ευχαριστία), εικόνες, τελετουργίες και έθιμα της Ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης και να αντιληφθούν τον ρόλο τους στη ζωή των ανθρώπων και των κοινοτήτων
- να ανακαλύψουν την εξέχουσα θέση της Βίβλου στη ζωή των Χριστιανών και να αναγνωρίσουν την ύπαρξη ιερών κειμένων και σε άλλες θρησκείες
- να γνωρίσουν ιερές τελετές και έθιμα και να αποκρυπτογραφήσουν τα σύμβολα των δύο άλλων αβρααμικών θρησκειών
- να αναγνωρίσουν ιερούς τόπους, μνημεία και έργα τέχνης χριστιανικών ομολογιών και των άλλων αβρααμικών θρησκευτικών παραδόσεων
- να διαμορφώσουν στάσεις αποδοχής, επικοινωνίας και σεβασμού προς τον θρησκευτικά και πολιτιστικά «άλλο»
- να αναπτύξουν ενδιαφέρον και ερευνητική διάθεση γύρω από ζητήματα πίστης και θρησκείας
- να καλλιεργήσουν ικανότητες/δεξιότητες παρατήρησης, ενσυναίσθησης, επικοινωνίας, διαλόγου, συνεργασίας και δημιουργικής έκφρασης γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα.

1. Όταν οι άνθρωποι προσεύχονται (3 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** διατυπώνουν ιδέες και εκφράζουν συναισθήματα γύρω από τον ρόλο της προσευχής στη ζωή τη δική τους και της κοινότητάς τους **β)** διακρίνουν και αποτιμούν τον ρόλο της προσευχής στα πρόσωπα των βιβλικών κειμένων που επεξεργάζονται **γ)** αναγνωρίζουν τον ρόλο της προσευχής στη ζωή του Χριστού **δ)** επαληθεύουν την οικουμενική διάσταση της προσευχής **ε)** διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές στον τρόπο που προσεύχονται οι πιστοί σε άλλες θρησκείες **στ)** στοιχειοθετούν την προσευχή ως επικοινωνία του πιστού με τον Θεό	**I. Η προσευχή στο σχολείο** i. Η πρωινή προσευχή ii. Ο Αγιασμός στην αρχή της σχολικής χρονιάς **II. Η προσευχή σε όλο τον κόσμο** i. Εικόνες προσευχής από όλο τον κόσμο ii. Πότε, πού και πώς προσεύχονται οι άνθρωποι; Ατομική και κοινή προσευχή iii. Γιατί προσεύχονται οι άνθρωποι; **III. Η προσευχή στη Βίβλο** i. Προσευχή του Σολομώντα εντός του ναού (Α΄ Βασ 8, 22-23, 27-29. 52) ii. Προσευχή στο καμίνι της φωτιάς: Τρεις Παίδες εν καμίνω (Δν 3, 51-90) iii. Ένας ποιητής προσεύχεται (Ψλ 135, 136, 141, 150) vi. Ο Ιησούς προσευχόμενος (Μκ 1, 35, Λκ 5, 16. 6, 12) v. Δυο άνθρωποι προσεύχονται: Παραβολή του Τελώνη και του Φαρισαίου (Λκ 18, 9-14) vi. «Ζητάτε και θα σας δοθεί» (Μτ 7, 7-11) vii. Κυριακή Προσευχή (Μτ 6, 9-13) **IV. Προσευχές άλλων θρησκευτικών παραδόσεων** i. Ισλάμ: «Στο όνομα του ελεήμονος και φιλεύσπλαχνου Αλλάχ» (Εναρκτήριος Σούρα Κορανίου) ii. Ιουδαϊσμός: Σεμά Ισραέλ («Άκουσε Ισραήλ», Δευτ 6, 4)	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ιδεοθύελλα με τη λέξη «Προσευχή» **2.** Συλλογικός ρόλος: Σκέψεις καθώς βλέπουν τον Τελώνη και τον Φαρισαίο να προσεύχονται (III.v) **3.** Από το ημερολόγιο του Τελώνη και του Φαρισαίου μετά την προσευχή τους στον ναό (III.v) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Έρευνα: Τα υλικά του Αγιασμού (I.ii) **2.** TPS: Γιατί προσεύχονται οι άνθρωποι; (II.iii) **3.** TPSS: Ατομική ή κοινή προσευχή; (II.iii) **4.** Το «Πάτερ ημών» σε διάφορες γλώσσες (III.vii) **5.** Έρευνα: Τρόποι προσευχής των μονοθεϊστικών θρησκειών στους τόπους λατρείας του Θεού (στάση, χειρονομίες κ.ά.) (II) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Ατομική ή ομαδική εργασία: «Αν έφτιαχνα μια προσευχή, θα ήθελα να λέει για...» **2.** Προβολή video με προσευχόμενους από όλο τον κόσμο: Έκφραση σκέψεων και συναισθημάτων (II) **3.** Οι μαθητές βρίσκουν από το διαδίκτυο και παρουσιάζουν στην τάξη χώρους προσευχής και εικόνες ανθρώπων που προσεύχονται από όλο τον κόσμο. Τις εντάσσουν σε ένα κολλάζ με αντίστοιχες φωτογραφίες και σύμβολα (II.i) **4.** Ακούν το τραγούδι: *Οι προσευχές των ναυτικών* του Καββαδία (Ξέμπαρκοι) και εμπνέονται μια ζωγραφιά (II) **5.** Σπαζοκεφαλιά με κείμενα: Τα αφηγηματικά του III κόβονται σε μικρά κομμάτια και οι μαθητές τα επανασυναρμολογούν **6.** Μουσικό εργαστήρι: Επενδύουν μουσικά Ψαλμούς (με μουσική που παίζουν οι ίδιοι ή έχουν επιλέξει) (III.iii) **Δ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: *Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι*

2. Παναγία, η Μητέρα του Χριστού (3 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** μοιράζονται εμπειρίες και βιώματα από τη σχέση μητέρας και παιδιού **β)** αξιολογούν με επιχειρήματα τον ρόλο της μητέρας στην οικογένεια **γ)** διασαφηνίζουν τον ρόλο της Παναγίας στον ερχομό του Χριστού στον κόσμο **δ)** κατονομάζουν και εξηγούν προσωνύμια και χαρακτηρισμούς της Παναγίας **ε)** περιγράφουν και εξηγούν με παραδείγματα την οικειότητα και τη στενή σχέση των Χριστιανών με την Παναγία **στ)** επιβεβαιώνουν πόσο ενέπνευσε η Παναγία την τέχνη και τον πολιτισμό στην Ελλάδα	**I. Το πρόσωπο της μητέρας** i. Η αγάπη της μητέρας, η αγάπη προς τη μητέρα ii. Νανουρίσματα, τραγούδια και ποιήματα iii. Η γιορτή της μητέρας **II. Διηγήσεις για τη Μητέρα του Χριστού** i. Από την παράδοση της Εκκλησίας: Ιωακείμ και Άννα, Εισόδια της Θεοτόκου ii. Από την ΚΔ: «Χαίρε, κεχαριτωμένη»: Η προαναγγελία της Γέννησης του Χριστού (Λκ 1, 26-38) **III. Γιορτές για τη Μητέρα του Χριστού** i. Η Γέννηση της Παναγίας ii. Τα Εισόδια της Θεοτόκου iii. Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου iv. Η γιορτή της Ζωοδόχου Πηγής v. Η Κοίμηση της Θεοτόκου **IV. Εικόνες και ονόματα, ύμνοι και προσκυνήματα, ποιήματα και τραγούδια για την Παναγία** i. Ορθόδοξες εικόνες, ονόματα και προσωνύμια της Παναγίας ii. Εικόνα του Ευαγγελισμού iii. Εικόνες της Παναγίας από όλο τον κόσμο iv. Οι Χαιρετισμοί v. Ο Παρακλητικός Κανόνας vi. Μοναστήρια και ναοί αφιερωμένοι στην Παναγία • Το περιβόλι της Παναγιάς (Άγιον Όρος) • Παναγία του Κύκκου (Κύπρος) • Ευαγγελίστρια της Τήνου	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Οι μαθητές, ρωτώντας άλλους (γιαγιάδες, πατέρα, φίλους), μαθαίνουν πράγματα για τη μητέρα τους (συνήθειες, προτιμήσεις, σημαντικές στιγμές κ.ά.) και κατασκευάζουν στην τάξη ένα δώρο-έκπληξη γι’ αυτήν (στόχος: Σε αγαπώ σημαίνει σε γνωρίζω) (I) **2.** «Παγωμένη εικόνα», αφού διαβάζουν σε ομάδες τα ποιήματα: Κ. Βάρναλη, *Η μάνα του Χριστού*, Αρ. Βαλαωρίτη, *Η Φανερωμένη*, Αλ. Παπαδιαμάντη, *στην Παναγιά την Κουνίστρα*, Γ. Ρίτσου, *Όνειρο καλοκαιρινού μεσημεριού*, Ν. Βρεττάκου, *Η χαρά της Παναγιάς*, Τ. Βαρβιτσιώτης, *Ταπεινός αίνος προς την Παρθένο Μαρία* (IV.viii) **3.** Καρέκλα αφήγησης: Ένας Βυζαντινός αφηγείται τα γεγονότα της πολιορκίας της Πόλης από τους Αβάρους και την προστασία της από την Παναγία (IV) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Αφηγούνται ιστορίες από την ΚΔ που παρουσιάζουν τη σχέση της Παναγίας με τον Χριστό (Δωδεκαετής, Κανά, κλπ.) **2.** Έρευνα: Βρίσκουν και καταγράφουν προσωνύμια της Παναγίας από τον τόπο καταγωγής της οικογένειάς τους (III.i) **3.** Τα πολλά ονόματα που δίνουμε στη Μητέρα του Χριστού (Γλυκοφιλούσα, Βρεφοκρατούσα, Οδηγήτρια, κλπ.) (III.i) **4.** Τα έθιμα του Ευαγγελισμού στην Ελλάδα (III.ii) **5.** Έρευνα: Χωριά, εκκλησίες και εικόνες που φέρουν το όνομα της Παναγίας ή τοπωνύμια και επωνυμίες ναών κάθε περιοχής (π.χ. Τρυπητή, Προυσιώτισσα, Εκατονταπυλιανή, Κανάλα κ.ά.) (IV.iii, IV.vi) **6.** Έρευνα: Ελληνικά τραγούδια με αναφορές στην Παναγία (IV.vii) **7.** Βρίσκουν απεικονίσεις της Παναγίας σε διάφορα είδη βυζαντινής τέχνης (ψηφιδωτό, μικρογραφία σε χειρόγραφα, εγκαυστικές εικόνες, τοιχογραφία, ανάγλυφα, κεντημένες κ.ά.) (IV.iii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Artful Thinking («Βάζοντας τίτλους»): *Τα Εισόδια της Θεοτόκου* (Μ. Πανσέληνου, Πρωτάτο), *Ευαγγελισμός* της Μιλέσεβα, *Ενταφιασμός του Χριστού* (Άγ. Παντελεήμονας, Νέρεζι) (III) **2.** Artful Thinking («ακούγοντας 5Χ2): *Μια Παναγιά,* Μ. Χατζηδάκη / Ν. Γκάτσου (IV.vii)

	vii. Ελληνικά τραγούδια για την Παναγία viii. Έλληνες λογοτέχνες για την Παναγία **V. Ο Ιησούς και η μητέρα του στο Κοράνιο:** Σούρα Μαριάμ 19	**3.** Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι»): Εικόνες της Παναγίας των Ραφαήλ, Τισιανού, Lippi (IV.iii) **4.** Artful Thinking («βάζοντας τίτλους»): *Η προσευχή της Άννας* (Μονή της Χώρας, Κωνσταντινούπολη), *Ο ευαγγελισμός του Ιωακείμ* (Μονή Δαφνίου) (ΙΙ.i) **5.** Artful Thinking («παιχνίδι επεξεργασίας») *Ο εν Κανά γάμος* (Άγιος Νικόλαος ο Ορφανός, Θεσσαλονίκη) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη σε ναό και αναγνώριση εικόνων και παραστάσεων της Παναγίας **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό της Β΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Απαρχές*

3. Σπουδαία «παιδιά» (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά Θέματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Οι μαθητές: **α)** μπαίνουν στη θέση των προσώπων των βιβλικών αφηγήσεων και παρουσιάζουν τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις ιδέες τους **β)** αναγνωρίζουν σημαντικές πτυχές της ζωής και του έργου βιβλικών προσώπων **γ)** διακρίνουν και αποτιμούν τον ρόλο του Θεού στη ζωή των προσώπων των βιβλικών διηγήσεων **δ)** εξηγούν και προτείνουν ότι χρειάζεται υπομονή και αγάπη για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα στην ανθρώπινη ζωή **ε)** εμπνεόμενοι από τις βιβλικές διηγήσεις, προεκτείνουν τις σκέψεις τους και συζητούν τρόπους για να αγωνίζονται ενάντια στις δυσκολίες της ζωής	**I. Από τη Βίβλο**: i. Ισαάκ: Ένα παιδί-δώρο του Θεού (Γεν 17, 15-17. 21, 1-3) ii. Μωυσής: Ένα παιδί που σώθηκε από τα νερά και αξιώθηκε να δει τον Θεό • Η γέννηση και σωτηρία του Μωυσή (Εξ 2, 1-10) • Η κλήση του Μωυσή/η Φλεγόμενη Βάτος (Εξ 3, 1-10) iii. Δαβίδ: Το βοσκόπουλο της Βηθλεέμ που έγινε ο δοξασμένος βασιλιάς των Ιουδαίων • Η χρίση του μικρού Δαβίδ (Α΄ Σαμ 16, 1-13) • Δαβίδ και Γολιάθ (Α΄ Σαμ 17) • Ο Δαβίδ ανακηρύσσεται βασιλιάς (Β΄ Σαμ 5, 1-5) • Ένας βασιλιάς που ψάλλει τον Θεό (Β΄ Σαμ 22, 1-51 και Ψλ 30, 89, 1-19) iv. Δανιήλ, Ανανίας, Αζαρίας, Μισαήλ: Γνώση, καλοσύνη και θάρρος στα παλάτια της Βαβυλώνας (Δν 1, 1-6. 3, 24-30) v. Ιωάννης ο Βαπτιστής: Άνοιξε τον δρόμο για τον Χριστό (Λκ 1, 5-19. 57-60) **II. Από την εικονογραφία:** Εικόνες των «σπουδαίων παιδιών» της Βίβλου **III. Από την καθημερινή ζωή:** i. Παιδιά με αναπηρία ii. Παιδιά που αγωνίζονται να βοηθήσουν την οικογένειά τους iii. Παιδιά με οικογενειακά προβλήματα	**A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Παιχνίδι ρόλων από τις αφηγήσεις (π.χ. κάποιος που είδε και άκουσε το κήρυγμα του Βαπτιστή) (I.v) **2.** Χωρίζουμε ένα χαρτόνι σε 4 μέρη και κάθε μαθητής ζωγραφίζει στο καθένα τον εαυτό του όπως θα ήθελε να είναι σε 10 χρόνια (στόχος: Άνοιγμα στο μέλλον, προσδοκίες, αυτά που η ζωή προσδοκά από εμάς) (III) **3.** Παιχνίδι ρόλων μετά την αφήγηση από τον δάσκαλο του *διψασμένου κότσυφα* (λαϊκό παραμύθι από το Μπαγκλαντές) με θέμα την εμπιστοσύνη στον εαυτό και τις δυνατότητές μας (III) **4.** Παιχνίδι ενσυναίσθησης: Οι μαθητές χωρίζονται σε ζευγάρια. Συζητούν για την πιθανότητα να φοιτήσει στην τάξη τους ένας μαθητής με αναπηρία: Πώς αισθάνονται οι ίδιοι, πώς θα αισθάνεται ο νέος μαθητής; (III.i) **5.** Ρόλος μέσα στην εικόνα: Προβολή σε φυσικό μέγεθος φωτογραφιών παιδιών που εργάζονται, επινόηση φανταστικών ιστοριών τους (III.ii) **6.** Δραματοποίηση (σενάριο: Δύο αδέλφια, παιδιά μεταναστών, θυμούνται και συζητούν μεταξύ τους για τη χώρα προέλευσής τους, τους φίλους και τους συγγενείς τους που ζουν ακόμα εκεί καθώς και για τη ζωή και τις εμπειρίες τους στη χώρα υποδοχής) (III.v) **B. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Artful Thinking («παιχνίδι επεξεργασίας»): *Ο Μωυσής μπροστά στη φλεγόμενη βάτο*, εικόνα του 12ου αι. Μονή Σινά (I.ii) **2.** Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι»): *Τρεις Παίδες εν καμίνω* (I.iv) **3.** Video και συζήτηση σε ομάδες: *Το ραγισμένο δοχείο* (λαϊκό κινέζικο παραμύθι από το διαδίκτυο) (III) **4.** Μελέτη στο σχολείο μας: «Μια μέρα ενός συμμαθητή μας σε αναπηρικό αμαξίδιο». Είναι το σχολείο έτοιμο γι' αυτό; Τα παιδιά μελετούν τους χώρους του σχολείου, τον εξοπλισμό, τις αίθουσες, το μάθημα (III.i) **5.** Συζήτηση με αφορμή το τραύλισμα του Μωυσή: Είναι η αναπηρία απόρριψη ή πρόσκληση από τον Θεό; (III.i) **6.** 5π και 1γ: «Παιδιά με δύο πατρίδες». Ξεπερνώντας δυσκολίες, βρίσκοντας λύσεις (III.iv) **7.** TPS: «Σημαντικοί για τους άλλους, σημαντικοί για τον εαυτό μας» (III.vii)

	iv. Παιδιά «θαύματα» v. Παιδιά με γονείς μετανάστες vi. Ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες vii. Όλα τα παιδιά μπορούν να γίνουν «σπουδαία»!	**Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Μουσικό εργαστήριο: Οι μαθητές σε συνεργασία με τον δάσκαλο της Μουσικής συνθέτουν κομμάτια εμπνευσμένα από τις διηγήσεις (π.χ. με φλάουτο για Δαβίδ, με κιθάρα για τον Ισαάκ, με κρουστά για Φλεγόμενη Βάτο κ.ά.) (I) **2.** Ένα ασυνόδευτο παιδί-μετανάστης αφηγείται τις περιπέτειες του ταξιδιού του μέχρι τη χώρα μας (III.vi) **3.** Μια προσευχή της τάξης μας για τα παιδιά που υποφέρουν (III) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Προβολή ταινίας: *Το αριστερό μου πόδι*, Τζ. Σέρινταν, *Το Χρώμα του Παραδείσου*, Ματζίντ Ματζίντι (III) **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό της Α΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Οι Πατριάρχες, η Έξοδος, οι Βασιλείς*

4. Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** διακρίνουν και περιγράφουν τα πολλά στοιχεία που συνθέτουν την προσωπικότητά τους και τα οποία τους κάνουν ξεχωριστούς **β)** επαληθεύουν τη μοναδικότητά τους ως πρόσωπα αλλά και μέλη ομάδων και κοινοτήτων (οικογένεια, σχολείο κ.ά.) **γ)** αναγνωρίζουν, εκτιμούν και παρουσιάζουν ικανότητες και χαρίσματα των συμμαθητών τους **δ)** εξηγούν με παραδείγματα την αξία της συμπληρωματικότητας του ενός από τον άλλον **ε)** εξηγούν τη σημασία της γιορτής των Θεοφανίων για τους Χριστιανούς **στ)** διερευνούν το νόημα που έχει το Μυστήριο του Βαπτίσματος και του Χρίσματος για τους Χριστιανούς και την κοινότητά τους **ζ)** διασυνδέουν τα όσα επεξεργάστηκαν για τα χαρίσματα με τα τελούμενα στο μυστήριο του Βαπτίσματος **η)** αναγνωρίζουν και σε άλλες θρησκείες την ύπαρξη τελετών ενσωμάτωσης στην κοινότητα	**I. Όλοι έχουμε χαρίσματα!** i. Τα ονόματά μας τα χαρίσματά μας: • Η ιστορία των επωνύμων μας • Αφηγήσεις από συναξάρια (άγιος Γεώργιος, άγιος Δημήτριος, άγιος Νικόλαος, αγία Κυριακή κ.ά.) ii. Με τα διαφορετικά μας χαρίσματα συμπληρώνουμε ο ένας τον άλλον iii. Χαρίσματα που δεν πρέπει να μένουν κρυμμένα iv. Από την Καινή Διαθήκη: Η παραβολή των ταλάντων (Μτ 25, 14-30) v. Τα χαρίσματα στην Α Κορ 12-14 **II. Μια γιορτή γεμάτη φως: Θεοφάνια** i. Από την Καινή Διαθήκη: i. «Να, ο αμνός του Θεού!» (Ιω 1, 29-34) ii. «Εσύ είσαι ο αγαπημένος μου Υιός»: Η Βάπτιση του Ιησού (Μκ 1, 9-11) ii. Από την εικονογραφία: • Η εικόνα της Βάπτισης iii. Έθιμα των Θεοφανίων στον τόπο μας • Αγιασμός των υδάτων, αγιασμός των σπιτιών • Το «πιάσιμο» του Σταυρού • Τα κάλαντα των Φώτων • Το «πλύσιμο» των εικόνων **III. Ένα παιδί βαπτίζεται** i. Με το Βάπτισμα: Γίνεται μέλος της χριστιανικής κοινότητας ii. Με το Χρίσμα: Τα δώρα του Αγίου Πνεύματος χαρίζονται στον νέο χριστιανό iii. Ο νονός μας/η νονά μας	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** «Το αστέρι μου»: Μοιράζονται στους μαθητές χαρτιά με την παράσταση ενός αστεριού με 5 κορυφές. Κάθε μαθητής συμπληρώνει σε κάθε κορυφή του: Όνομα, τι μου αρέσει να κάνω, αγαπημένο μου πρόσωπο, αγαπημένο τραγούδι, αγαπημένος τόπος. Στη συνέχεια είτε ομαδοποιούνται με κριτήριο τις ομοιότητες είτε τοποθετούν τα αστέρια τους στον πίνακα και με χρωματιστές γραμμές συνδέουν τα κοινά σημεία (I) **2.** Φέρνουν και δείχνουν στους συμμαθητές τους αγαπημένα τους αντικείμενα, λ.χ. παιχνίδια, βιβλία (στόχος: Ο καθένας μας είναι σημαντικός και ιδιαίτερος) (I) **3.** Σε μια κάρτα: «τι μου αρέσει να κάνω». Οι κάρτες στον πίνακα. Συζήτηση για τη σχέση ενδιαφερόντων – χαρισμάτων. Ομαδοποίηση. Δράση των ομάδων (I.iiii) **4.** Οι μαθητές σε κύκλο με μουσική υπόκρουση: Ο καθένας δίνει μία κάρτα με το όνομά του στον διπλανό του, ο οποίος γράφει ένα χάρισμα του συμμαθητή του μόλις η μουσική σταματά. Στο τέλος ο καθένας παίρνει τη δική του κάρτα (I.iii) **5.** Φέρνουν και δείχνουν στους συμμαθητές τους φωτογραφίες από τη βάπτισή τους ή την τελετή ενσωμάτωσης στην κοινότητά τους **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Χτίζοντας γέφυρες: Ανταλλάσσουν φωτογραφίες και συζητούν με συνομηλίκους τους από μακρινές χώρες. Εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές (ρούχα, χτενίσματα, ασχολίες, συνήθειες, ανάγκες, προβλήματα κ.ά.) **2.** Γράφουν στο σπίτι τη σημασία του ονόματός τους, αναζητώντας στοιχεία στο συναξάρι του συνονόματου αγίου. Σε συνεργασία με τον διπλανό τους παρουσιάζουν ο ένας το όνομα του άλλου και τη σημασία του (I.i) **3.** Σε ομάδες περιγράφουν χαρίσματα ενός χορευτή, ζωγράφου, αθλητή, ηλεκτρολόγου, μάγειρα κ.ά.) (I) **4.** TPS με θέμα: «Πώς να μην κρατάμε κρυμμένα τα χαρίσματά μας;» (I.iiii) **5.** Έθιμα και παραδόσεις των Φώτων σε χώρες της Ευρώπης (II) **6.** Προβολή video: Μια καθολική βάπτιση. Διαφορές και ομοιότητες με την ορθόδοξη (III) **7.** Τα σημεία του Μυστηρίου του Χρίσματος και η σημασία τους (III.ii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Ομαδικό γλυπτό: Πόσο συμπληρώνουμε ο ένας τον άλλον! (I.ii) **2.** Αρκτικόλεξο: Με τα αρχικά γράμματα του ονόματός του κάθε μαθητής βρίσκει

	iv. Βάπτισμα και Χρίσμα των Ορθοδόξων v. Βάπτισμα και Χρίσμα των Καθολικών vi. Βάπτισμα των Προτεσταντών **IV. Ενσωμάτωση στην κοινότητα** i. Γιορτές ενηλικίωσης των Εβραίων (Μπαρ Μιτσβά/Μπατ Μιτσβά) ii. Τελετές ενηλικίωσης των Μουσουλμάνων	λέξεις που περιγράφουν θετικά χαρακτηριστικά του (I.iii) **3.** Artful Thinking («τι σε κάνει να το λες;»): Η Βάπτιση του Χριστού (II) **4.** Κατασκευή με χρωματιστά χαρτόνια: Τα υλικά του Βαπτίσματος και του Χρίσματος (III) **5.** Κατασκευάζουμε ένα δώρο για τη/τον νονά/νονό μας (III.v) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Προγραμματισμένη συμμετοχή σε Βάπτιση **2.** Τα χαρίσματά μας στην υπηρεσία της τάξης μας

5. Ιεροί τόποι και ιερές πορείες (5 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** μοιράζονται ταξιδιωτικές εμπειρίες και αποτιμούν τον ρόλο και την αξία των ταξιδιών στη ζωή τους **β)** αναγνωρίζουν τους στόχους των ταξιδιών των βιβλικών αφηγήσεων και διακρίνουν σε αυτά την παρουσία του Θεού **γ)** παρουσιάζουν θρησκευτικούς προορισμούς των Χριστιανών **δ)** παρουσιάζουν τους ιερούς τόπους των Εβραίων και των Μουσουλμάνων **ε)** εξηγούν τη σημασία των ιερών ταξιδιών για τους ανθρώπους, διακρίνοντας το ιερό ταξίδι από το τουριστικό **στ)** εξακριβώνουν ότι τα προσκυνήματα και οι ιερές αποδημίες είναι κοινό φαινόμενο στις θρησκείες	**I. Το ταξίδι της ζωής μας** i. Τα ταξίδια στη ζωή μας ii. Η ομορφιά και η αξία των ταξιδιών iii. Η ζωή σαν ένα σπουδαίο ταξίδι **II. Ταξίδια με ένα σπουδαίο σκοπό** i. Από την Παλαιά Διαθήκη: • Αβραάμ: Αναζητώντας πατρίδα με οδηγό τον Θεό (Γεν 12, 1-9) • Μωυσής: Ταξιδεύοντας προς τη Γη της Επαγγελίας: Η έξοδος από την Αίγυπτο (Εξ 12, 37-42.)· η διάβαση της Ερυθράς Θάλασσας (4, 1-22) · η πορεία στην έρημο (από το Εξ 16 και Αρ 20) • Το ταξίδι του Ιωνά: Παντού είναι η Νινευί, καθένας είναι Ιωνάς: (Ιων 1, 1-4, 11) ii. Από την Καινή Διαθήκη: • Τα ταξίδια του Χριστού (ταξίδια στη Γαλιλαία [Μτ 15, 21 ·29· 39. 16, 13], στα Ιεροσόλυμα για να γιορτάσει το Πάσχα [Λκ 19, 28-38]) • Τα ταξίδια του Αποστόλου Παύλου **III. Προσκυνήματα των Χριστιανών** i. Προσκυνήματα στην Ελλάδα: • Άγιο Όρος • Μετέωρα • Παναγία Σουμελά • Προφήτης Ηλίας • Πάτμος ii. Προορισμοί Καθολικών: • Φάτιμα (Πορτογαλία) • Λούρδη (Γαλλία) • Κομποστέλα (Ισπανία) iii. Άγιοι Τόποι **IV. Προσκυνήματα θρησκειών του κόσμου** i. Ιερουσαλήμ: Μια ιερή πόλη για τις τρεις αβρααμικές θρησκείες ii. Μέκκα: Ιερή αποδημία των Μουσουλμάνων (Χατζχατζής)	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ιδεοθύελλα με τη λέξη «ταξίδι» (προετοιμασία, αισθήματα, ανάγκες, διαθέσεις, σκοπός) (I.i) **2.** Συλλογικός ρόλος: «Προετοιμάζοντας ένα ταξίδι» (επιλογή τόπου, προγραμματισμός, τι θα δω, τι θα πάρω μαζί μου) (I.i) **3.** Παρουσίαση σκηνών από την Έξοδο (II.i) **4.** Κύκλος της συνείδησης για τον Ιωνά (II.i) **5.** Ένας Μουσουλμάνος εξηγεί τις ετοιμασίες του Χατζ (V) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Εργασία σε ομάδες: Πού θα ήθελα να πάω, τι θα ήθελα να δω; Τι θα ήθελα να δείξω σε κάποιον που ερχόταν στον τόπο μου, τι θα μπορούσα να του προσφέρω; (στόχος: Ανάδειξη της σημασίας των ταξιδιών) (I.ii) **2.** TPS: Γιατί κάποιοι τόποι είναι ιεροί και σπουδαίοι για τους ανθρώπους; (π.χ. μνημεία, μαυσωλεία, τόποι μαχών κ.ά.) **3.** TPSS: Σε τι διαφέρει ένα προσκυνηματικό από ένα τουριστικό ταξίδι; (III) **4.** Google Earth: Η διαδρομή του Αβραάμ από τη Χαρράν στη Χαναάν, η διαδρομή των Ισραηλιτών κατά την Έξοδο από την Αίγυπτο (II.i) **5.** Σχεδιάζουν τα ταξίδια του Χριστού στον χάρτη, γνωρίζουν την εποχή και τους τόπους (II.ii) **6.** Ιστοεξερεύνηση: Τα μνημεία της UNESCO τα οποία μελετήσαμε (III) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Artful Thinking («Δημιουργικές ερωτήσεις»): *Φυγή στην Αίγυπτο* του Ρέμπραντ, *Βαϊοφόρος* (Μονή Παντάνασσας, Μυστράς) (II.ii) **2.** Σπαζοκεφαλιά με κείμενα (τα αφηγηματικά του II) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Οργανώνοντας μια φανταστική επίσκεψη σε έναν προσκυνηματικό προορισμό (IV) **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό Ε΄ τάξης: *Οι αγώνες στη ζωή μας – Άγιο Όρος* **2.** Λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Ο Χριστιανισμός σήμερα*

6. Χριστιανοί άγιοι και ιερά πρόσωπα άλλων θρησκειών (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** περιγράφουν και αξιολογούν στάσεις και πράξεις συγκεκριμένων Αγίων απέναντι στον πλησίον και στην κτίση **β)** εξακριβώνουν τη χωρίς όρια αγάπη (για τον Θεό, τον συνάνθρωπο και την κτίση) ως βασικό γνώρισμα της άγιας ζωής **γ)** διακρίνουν τη σχέση των Αγίων με τον Θεό ως πηγή της αγιότητάς τους **δ)** ξεχωρίζουν τα «βιβλικά χαρακτηριστικά» της ζωής και της πράξης των Αγίων **ε)** εξετάζουν και αξιολογούν ιερά πρόσωπα άλλων θρησκειών που έκαναν με τη ζωή τους πράξη την πίστη τους	**I. Ποιος είναι ο χριστιανός άγιος;** i. «Μείνετε πιστοί στην αγάπη μου» (Ιω 1, 9-14) ii. Απεριόριστη αγάπη και προσφορά προς τον πλησίον (Μκ 12, 28-33. Γαλ 5, 14. Ρωμ 13, 8-10.) iii. Σεβασμός και αγάπη προς όλη την κτίση (περιστατικά από τη Φιλοκαλία και το Λειμωνάριον) iv. Ισόβια αναζήτηση της σχέσης με τον άγιο Θεό (Εβρ 11, 1-3) **II. «Ζω δε ουκέτι εγώ, ζει δε εν εμοί Χριστός»: Άγιοι άνδρες και γυναίκες της Χριστιανικής Εκκλησίας** i. Αγία Λυδία η Φιλιππησία (Πραξ 16, 11-15) ii. Αββάς Πινούφριος iii. Νεομάρτυς Αχμέτ Κάλφας εξ Αγαρηνών iv. Παπα-Νικόλας Πλανάς **III. Ιερά πρόσωπα στις θρησκείες του κόσμου** i. Μωάμεθ, ο απεσταλμένος του Αλλάχ ii. Ραβίνος Ελιέζερ **IV. Σύγχρονοι αγωνιστές για τον συνάνθρωπο, τη δικαιοσύνη, την ειρήνη, το περιβάλλον** i. Όσκαρ Ρομέρο ii. Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ iii. Μαχάτμα Γκάντι	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ιδεοθύελλα με τη λέξη «Άγιος» **2.** Σκηνές από τη ζωή των προσώπων του II **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Μελέτη περίπτωσης για τα πρόσωπα της ενότητας (II) **2.** Artful Thinking («Παιχνίδι επεξεργασίας»): Άγιοι προστάτες επαγγελμάτων ή στρατιωτικοί άγιοι **3.** TPS με θέμα: «Τι σημαίνει να είναι κάποιος άγιος;» **4.** Έρευνα: Δρόμοι, πλατείες, πόλεις, χωριά, βουνά, νησιά με ονόματα αγίων (σημειώνουμε στον χάρτη) **5.** Έρευνα: Ελληνικά δημοτικά τραγούδια στα οποία αναφέρεται το αίτημα για βοήθεια από κάποιον Άγιο **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Τα παιδιά αφηγούνται ιστορίες από τη ζωή του αγίου, που φέρουν το όνομά του (II) **2.** Φανταστική συνέντευξη με ιερά πρόσωπα (ομάδες προετοιμάζουν το ερωτηματολόγιο) (III) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Στα εκκλησάκια που λειτουργούσε ο π. Νικόλαος Πλανάς (II.iv) **2.** Επίσκεψη στον ναό του πολιούχου αγίου **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: Αλήθειες που δίδαξε ο Χριστός **2.** Λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Απαρχές, Επέκταση και Διωγμοί, Εδραίωση και ακμή της Εκκλησίας*

7. Ιερά βιβλία (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** αναγνωρίζουν την ποικιλία των κειμένων που συνθέτουν το βιβλικό corpus **β)** παρουσιάζουν εικόνες και διηγήσεις με τις οποίες η Αγία Γραφή περιγράφει τη σχέση του Θεού με τον άνθρωπο και εκφράζουν ιδέες και συναισθήματα **γ)** διασαφηνίζουν την έννοια και τη σημασία της ιερότητας της Βίβλου **δ)** εξακριβώνουν ότι όλες οι μεγάλες θρησκευτικές παραδόσεις διαθέτουν ιερά κείμενα **ε)** επιχειρηματολογούν υπέρ του σεβασμού προς τα ιερά βιβλία Εβραίων και Μουσουλμάνων	**I. Αγία Γραφή: Ιερό βιβλίο των Χριστιανών** i. Μια μικρή βιβλιοθήκη ii. Τόσο διαφορετικά βιβλία! (Ιστορίες, ποιήματα, νόμοι, παροιμίες, προφητείες) iii. Γιατί οι άνθρωποι διαβάζουν τη Βίβλο; **II. Η Αγία Γραφή μιλάει για τον Θεό και τη σχέση του με τον άνθρωπο:** i. Ο Θεός: Δημιουργός του κόσμου και του ανθρώπου (Από το Γεν 1 και 2, Ψλ 23) ii. «Ποιμένας μου ο Κύριος» (Ψλ 23) iii. «Όπως η ελαφίνα αποζητάει» (Ψλ 42) iv. «Αύρα λεπτή» (Α΄ Βασ 19, 11-13) v. «Εσύ, είσαι, Κύριε, ο Πατέρας μας!» (Ησ 63, 16) vi. Ο Ιησούς Χριστός ως το «Φως του κόσμου» (Ιω 8, 12) vii. «Να υπάρχει μεταξύ σας το ίδιο φρόνημα που είχε κι ο Ιησούς Χριστός» (Φιλ 2, 1-11) **III. Τα ιερά βιβλία Εβραίων και Μουσουλμάνων** i. Το Κοράνιο των Μουσουλμάνων ii. Η ΤΕ.ΝΑ.ΚΑ. των Εβραίων (Νόμος, Προφήτες, Αγιόγραφα)	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ιδεοθύελλα με τη φράση «Αγία Γραφή» (στόχος: Να πλαισιώσουμε τις αφηγήσεις που έχουμε επεξεργαστεί μέχρι τώρα και να αναγνωρίσουν οι μαθητές τον ρόλο της Αγίας Γραφής γενικότερα, στην εκκλησιαστική λατρεία, ως οδηγό ζωής, ως ανάγνωσμα, έμπνευση για τέχνη, ονόματα, ρητά κ.ά.) (I.iii) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** «Αναγνωρίζουμε το είδος των κειμένων»: Δίδεται στους μαθητές φύλλο εργασίας με διαφορετικά κείμενα (παραβολή, εικόνα, ψαλμός, νόμος, ιστορία κ.ά.). Στη συζήτηση νοηματοδοτούνται οι όροι/έννοιες «πραγματικό γεγονός», «αφηγηματική αλήθεια» κ.ά. (I.ii) **2.** TPS: Γιατί διαβάζουμε τη Βίβλο; (I.iii) **3.** Πού τοποθετείται το Κοράνιο στο τζαμί και η Τορά στη Συναγωγή (III) **4.** Βρίσκουν από το διαδίκτυο χειρόγραφα ισλαμικής τέχνης (καλλιγραφία, μικρογραφίες, μεγεθύνσεις των μοτίβων, το όνομα του Αλλάχ κ.ά.) (III.i) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Σε ομάδες δημιουργούν κολάζ με έμπνευση τα κείμενα του II **2.** Ζωγραφίζουν με θέμα τον 23ο Ψαλμό (II.i) **3.** Λέξεις-γρίφοι: Μικρά κείμενα από το II κόβονται και επανασυναρμολογούνται **4.** Η αραβική γλώσσα, αντίθετα από την ελληνική, γράφεται από δεξιά προς τα αριστερά! Προσπάθησε να γράψεις με αυτόν τον τρόπο. Πόσο δύσκολο είναι; **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη σε χριστιανικό ναό: Πού τοποθετείται η Αγία Γραφή; **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: *Η αλήθεια καταγράφεται*

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος του Α΄ Κύκλου

Α. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας
- Αφηγούνται βιβλικές ιστορίες και εξηγούν το νόημά τους
- Αντιλαμβάνονται τον κεντρικό ρόλο του προσώπου του Ιησού Χριστού στη χριστιανική Εκκλησία
- Περιγράφουν και αξιολογούν τη δράση διαφόρων βιβλικών προσώπων, χριστιανών Αγίων καθώς και ιερών και σημαντικών προσώπων από τις δύο άλλες αβρααμικές θρησκευτικές παραδόσεις
- Αναγνωρίζουν γιορτές, σύμβολα, λατρευτικές και ιερές πράξεις του Χριστιανισμού και των δύο άλλων μονοθεϊστικών θρησκειών και συνειδητοποιούν τη σημασία τους για τη ζωή των ανθρώπων και των κοινοτήτων τους
- Συνειδητοποιούν την κεντρική θέση της Αγίας Γραφής και άλλων ιερών κειμένων στη ζωή των πιστών και στη συγκρότηση των θρησκευτικών κοινοτήτων
- Κατανοούν τις θεμελιώδεις ηθικές αξίες της Βίβλου (αγάπη, αυτοθυσία, δικαιοσύνη, ισότητα, ειρήνη, καταλλαγή, σεβασμός στην κτίση κ.ά.) και συνειδητοποιούν τη διαχρονική τους αξία
- Προσεγγίζουν την έννοια και τη σημασία του ιερού (τόπου, χρόνου, κειμένου κ.ά.) για τους ανθρώπους
- Επισημαίνουν την ποικιλία των διαφόρων θρησκευτικών εκφράσεων
- Διατυπώνουν απορίες και ερωτήματα γύρω από το θρησκευτικό φαινόμενο
- Συνειδητοποιούν την παρουσία της θρησκείας στη ζωή των ανθρώπων και των κοινοτήτων
- Συνειδητοποιούν ότι η θρησκεία μπορεί να φέρνει κοντά τους ανθρώπους
- Ανακαλύπτουν πτυχές και διαστάσεις των δύο άλλων μονοθεϊστικών θρησκειών
- Εξοικειώνονται με τη χρήση θρησκευτικών λέξεων και εκφράσεων

Β. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου
- Αναγνωρίζουν θρησκευτικά μνημεία και σύμβολα στη γειτονιά, στο χωριό, στην πόλη τους, στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες
- Αντιλαμβάνονται το θρησκευτικό υπόβαθρο λαϊκών παραδόσεων και εθίμων
- Εξοικειώνονται με έργα τέχνης που εμπνέονται από τη θρησκευτική πίστη
- Ανιχνεύουν την επιρροή της Αγίας Γραφής στην καθημερινή ζωή και στον παγκόσμιο πολιτισμό
- Συνειδητοποιούν τη σχέση των θρησκειών με τον πολιτισμό σε όλο τον κόσμο

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων
- Προβληματίζονται και διαλέγονται με ευαισθησία γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα και τις εμπειρίες –τις δικές τους και των άλλων
- Εκφράζουν συναισθήματα, προσωπικές απόψεις και επιχειρήματα με ειλικρινή και υπεύθυνο τρόπο
- Αρχίζουν να αποδέχονται τον εαυτό τους και να αναπτύσσουν αυτοεκτίμηση
- Αναπτύσσουν θετική στάση προς την επικοινωνία και τον διάλογο
- Καλλιεργούν την παρατηρητικότητά τους και τα αισθητικά τους κριτήρια

- Αποδέχονται τη θρησκευτική πίστη ως προσωπική δέσμευση και έκφραση πολιτισμού
- Συνειδητοποιούν τη δυνατότητα συνύπαρξης και σχέσης με τους συμμαθητές τους, παρά τις όποιες διαφορές τους
- Αναπτύσσουν οικολογική και κοινωνική ευαισθησία
- Εφαρμόζουν όσα έμαθαν σε δημιουργικές εκφράσεις, εκδηλώσεις και δράσεις
- Εστιάζουν στη θετική πλευρά της ζωής

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «εγώ και οι άλλοι»)

- Επεξεργάζονται τις εμπειρίες και τα βιώματά τους υπό το πρίσμα των θεμελιωδών αξιών της Βίβλου (αγάπη, αυτοθυσία, δικαιοσύνη, ισότητα, ειρήνη, καταλλαγή, σεβασμός στην κτίση κ.ά.)
- Εμπλουτίζονται και εμπνέονται από παραδειγματικές στάσεις και συμπεριφορές των προσώπων της Βίβλου και των άλλων αβρααμικών θρησκευτικών παραδόσεων
- Μαθαίνουν να διακρίνουν το σωστό από το λάθος στις σχέσεις τους (οικογενειακές, σχολικές, φιλικές)
- Συναισθάνονται τη χαρά και την αξία του να ανήκεις σε μια κοινότητα-ομάδα
- Διακρίνουν και εκτιμούν τα χαρίσματα των άλλων
- Συνειδητοποιούν τη σημασία της φιλίας, της αλληλεγγύης και της προσφοράς
- Αναγνωρίζουν και σέβονται τις επιθυμίες και τις ανάγκες των άλλων και εντάσσουν την ενσυναισθητική λειτουργία στην καθημερινή τους ζωή
- Αναπτύσσουν στάσεις σεβασμού προς τη διαφορετικότητα (φύλου, φυλής, πολιτισμού, θρησκείας, εθνικότητας)

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

- Συζητούν, συνεργάζονται και επικοινωνούν με όλους τους συμμαθητές τους ανεξάρτητα από τη θρησκευτική ή πολιτισμική προέλευσή τους
- Ανακαλύπτουν κοινές ανάγκες, επιθυμίες και χαρακτηριστικά σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας
- Λειτουργούν ομαδικά και οριοθετημένα (από κοινού αποφάσεις, δέσμευση σε συμβόλαια, συγκεκριμένοι ρόλοι, συνεργασία, αναγνώριση ευθυνών κ.ά.)
- Αναπτύσσουν ομαδικό πνεύμα και διαμορφώνουν την άποψη ότι όλοι έχουν τη θέση τους ως ισότιμα μέλη στην ομάδα της τάξης
- Σέβονται το δικαίωμα της διαφορετικής άποψης χωρίς αυτό να δημιουργεί έχθρες και συγκρούσεις
- Αναγνωρίζουν στα θέματα του ΜτΘ ευκαιρίες ανακάλυψης, γνωριμίας και ισότιμης αποδοχής της διαφορετικότητας

ΣΤ. Ως προς τη συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

- Συνεργάζονται με κοινούς στόχους σεβόμενοι τα συμβόλαια, τα όρια και τους κανόνες της τάξης τους
- Παρατηρούν, ερευνούν, μελετούν και στοιχειωδώς κρίνουν και αξιολογούν κείμενα, εικόνες, δεδομένα, πληροφορίες και γεγονότα
- Ζωντανεύουν πρόσωπα και αφηγήσεις, παίζοντας ρόλους και ενεργοποιώντας τη φαντασία τους
- Ζωγραφίζουν, κατασκευάζουν, τραγουδούν και χορεύουν εμπνεόμενοι από τα θέματα του ΜτΘ
- Εκφράζουν προσωπικές ιδέες και σκέψεις πάνω στα ζητήματα που επεξεργάζονται στην τάξη
- Αναζητούν και βρίσκουν πληροφορίες με τη βοήθεια των Νέων Τεχνολογιών και τις ενσωματώνουν κριτικά στην εργασία τους
- Λειτουργούν μεταγνωστικά αξιολογώντας την εργασία της τάξης και την προσωπική τους πρόοδο και συμμετοχή στη διδακτική διεργασία
- Αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για δράσεις, επισκέψεις, εκδηλώσεις.

Β΄ Κύκλος (Ε΄ & ΣΤ΄ τάξη Δημοτικού)

Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία, τόπους και γεγονότα

Βασικός σκοπός *της διδασκαλίας του ΜτΘ στον Β΄ κύκλο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης είναι οι μαθητές να προσεγγίσουν και να κατανοήσουν βασικές όψεις του κόσμου της θρησκείας: ιερά κείμενα, ιδεοτυπικές μορφές ή αγιολογικά-ανθρωπολογικά πρότυπα, αποτυπώσεις, μνημεία και πραγματώσεις. Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται πάνω σε ζητήματα που σχετίζονται με τις εμπειρίες των μαθητών, οργανικά ωστόσο συνδεδεμένα με βιβλικές αφηγήσεις, ιστορικά γεγονότα, πρόσωπα και μνημεία της πρώτης Εκκλησίας. Από τα μέσα του κύκλου (Ε΄ Δημοτικού) τα θέματα αναπτύσσονται πάνω σε έναν ιστορικό καμβά. Στο τέλος του κύκλου επιχειρείται ένα άνοιγμα στον ευρύτερο θρησκευτικό χάρτη: της Ελλάδας, της Ευρώπης και του κόσμου.*

Ε΄ Δημοτικού

Γενικοί στόχοι της τάξης

Οι μαθητές:

- να συνειδητοποιήσουν τον Θεάνθρωπο Ιησού ως κέντρο της χριστιανικής Εκκλησίας
- να εμβαθύνουν σε όψεις της διδασκαλίας του Ιησού Χριστού (αγάπη προς τους εχθρούς, ελεημοσύνη, συγχώρηση, χάρη και νόμος, μετάνοια κ.ά.), συνδέοντάς τες με προσωπικές τους εμπειρίες και βιώματα
- να εξετάσουν τα ιστορικά γεγονότα που αφορούν στη ζωή της πρώτης Χριστιανικής Εκκλησίας και να συνειδητοποιήσουν το ευχαριστιακό πνεύμα της εκκλησιαστικής κοινότητας και της χριστιανικής ζωής, καθώς και τον διάλογο ως στοιχείο της ανάπτυξης και της παράδοσής της
- να συναισθανθούν τη σημασία των εκκλησιαστικών εορτών και μυστηρίων για τους πιστούς
- να προσεγγίσουν και να κρίνουν τη χριστιανική πρόταση πάνω σε θεμελιώδεις διαστάσεις των ανθρώπινων σχέσεων (καθοδήγηση και συνύπαρξη, κανόνες και όρια, αλλαγή και συγχώρηση, διακρίσεις, ευθύνη και αποστολή κ.ά.) και να την εντοπίσουν στις επιλογές και στη στάση ζωής συγκεκριμένων προσώπων (Αβραάμ, Δαβίδ, Προφήτες, Απόστολοι, Άγιοι, κ.ά.)
- να εμβαθύνουν σε ριζοσπαστικές και διαχρονικές χριστιανικές αξίες για τον άνθρωπο και την κοινωνία (ελευθερία, δικαιοσύνη, ισότητα, μαρτυρία, αδελφοσύνη, αγάπη, ελπίδα κ.ά.)
- να επισημάνουν ανθρωπιστικές και ηθικές αξίες στις διδασκαλίες άλλων θρησκειών
- να εμπεδώσουν το πλαίσιο συγγραφής της Καινής Διαθήκης και τη σημασία της για τους Χριστιανούς
- να εξοικειωθούν με τη χρήση της Βίβλου, ως βασικής πηγής για την εργασία τους
- να ερευνήσουν και ανακαλύψουν νοήματα και σημασίες σε εικόνες, μνημεία και έργα τέχνης
- να αναπτύξουν σεβασμό και διάκριση απέναντι στις διαφορετικές θρησκευτικές εμπειρίες
- να βελτιώσουν τις ικανότητές τους για εύρεση, παρουσίαση και επεξεργασία πληροφοριών, προβληματισμό, διάλογο, συνεργασία και δημιουργική έκφραση γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα.

1. Μαθητές και δάσκαλοι (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** διερευνούν και επαληθεύουν τη διαχρονική και οικουμενική διάσταση της μαθητείας/διδασκαλίας και διερευνούν τις προσδοκίες τους από τον καλό δάσκαλο **β)** αναγνωρίζουν και εξηγούν με παραδείγματα την αξία της επικοινωνίας, της κατανόησης και της πνευματικής καθοδήγησης ως βασικών χαρακτηριστικών της παιδαγωγικής σχέσης **γ)** αναγνωρίζουν τον Ιησού Χριστό ως διδάσκαλο και εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά που τον καθιστούν μοναδικό διδάσκαλο **δ)** παρουσιάζουν βασικές πτυχές της διδασκαλίας του Ιησού Χριστού, καταγράφουν γνώμες, ιδέες και συναισθήματα και εξηγούν τη διαχρονική τους αξία για τη ζωή και τις σχέσεις των ανθρώπων **ε)** εκφέρουν τη γνώμη τους για τη δύναμη και την αποτελεσματικότητα του παραβολικού λόγου **στ)** Εξετάζουν διδασκαλίες άλλων θρησκειών, διαπιστώνουν τις διαφορετικές προσεγγίσεις τους και ανιχνεύουν τη σημασία τους για τη ζωή των πιστών	**I. Μαθητεία, ένας παντοτινός δρόμος** i. Προχωράμε μαζί: Οι δάσκαλοί μας οδηγοί και σύντροφοι ii. Σχολεία του κόσμου: Από τη Νορβηγία στις φαβέλλες, την Αφρική, την Ινδία και το Αφγανιστάν **II. Ο Θεάνθρωπος Χριστός ως διδάσκαλος, συνοδοιπόρος και οδηγός** i. Δίδασκε παντού • «Από πόλη σε πόλη και από χωριό σε χωριό» (Λκ 8, 1) • Στις συναγωγές (Λκ 4, 15) και στον Ναό των Ιεροσολύμων (Ιω 7, 14) • Στις ερημιές και ο κόσμος τον ακολουθούσε. Πολλαπλασιασμός των άρτων και των ιχθύων (Λκ 9, 10-17) • «Ανέβηκε στο όρος»: Η επί του Όρους Ομιλία (Μτ 5-7) ✓ «Να αγαπάτε τους εχθρούς σας» (Μτ 5, 43-45) ✓ «Μη γνώτω η αριστερά σου τι ποιεί η δεξιά σου»: Η αληθινή ελεημοσύνη (Μτ 6, 1-4) ✓ «Μην κρίνετε τους ανθρώπους» (Μτ 7,1-3) ii. Δίδασκε με παραβολές • «Θα μιλήσω με παραβολές, θα πω πράγματα κρυμμένα» (Μτ 13, 34-35) • Παραβολή του καλού Σαμαρείτη (Λκ 10, 25-37) **III. Οι μαθητές του Ιησού Χριστού** i. Η κλήση των μαθητών: • «Ακολουθήστε με και θα σας κάνω αλιείς ανθρώπων»: (Μτ 4, 18-22) • «Διάλεξε δώδεκα» (Μκ 3, 13-19) ii. Η αποστολή των δώδεκα: • «Μην παίρνετε τίποτε μαζί σας»: (Λκ 9, 3-5) • «Όποιος από σας θέλει να γίνει πρώτος πρέπει να γίνει δούλος όλων»: Οι αληθινοί μαθητές (Μκ 10,	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ιδεοθύελλα: «Ο δάσκαλος που θέλω». Ακολουθεί παρουσίαση σκηνών πάνω σε σχέσεις δασκάλων-μαθητών με σωστές ή προβληματικές σχέσεις. Μεσολαβούν παγωμένες εικόνες για διερεύνηση συναισθημάτων, σκέψεων κ.ά. των πρωταγωνιστών (I.i) **2.** Ημερολόγιο: Οι Μαθητές γράφουν τις σκέψεις τους μετά τη συνάντησή τους με τον Χριστό και την απόφασή τους να τον ακολουθήσουν (III.i) **3.** Ανακριτική καρέκλα: Οι γιοι του Ζεβεδαίου εξηγούν το αίτημά τους και κρίνουν την απάντηση του Ιησού (III.ii) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Συνέντευξη από τον δάσκαλό μας: Προετοιμασία ερωτηματολογίου (πώς επέλεξε τη δουλειά του, δυσκολίες, χαρές, στόχοι κ.ά.) (I.i) **2.** Έρευνα: Η UNICEF για τα σχολεία της Αφρικής (I.ii) **3.** TPS: Οι διηγήσεις και οι αφηγήσεις στους λαούς της Ανατολής (IV) **4.** Αφού έχουν κατανοήσει τη λειτουργία της παραβολής, γράφουν σε ομάδες μια μικρή παραβολή πάνω σε ένα σύγχρονο θέμα, π.χ. τις σχέσεις δασκάλων-μαθητών **5.** Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι»): *Ο Χριστός διδάσκων*, Χαρακτικό του Ρέμπραντ (II.i) **6.** Artful Thinking («δημιουργικές ερωτήσεις»): Μικρογραφίες και εικόνες μαθητείας από τον Ιουδαϊσμό και το Ισλάμ **7.** Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»), *Ο καλός Σαμαρείτης*, Βαν Γκογκ (II.ii) **8.** Εργασία με εικόνες: Αναζήτηση σε ψηφιδωτά και τοιχογραφίες της παράστασης του Χριστού ως διδασκάλου (εντοπισμός κοινών στοιχείων από την κλασική αρχαιότητα: φιλοσοφικός τρίβωνας, ειλητάριο κ.ά.) (II.i) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Βρίσκουν στο διαδίκτυο φωτογραφίες από σχολεία του κόσμου και τις αναρτούν σε ένα stand. Τις παρατηρούν, συζητούν και βάζουν τίτλους ή βρίσκουν τη μουσική που ταιριάζει (μουσική

<table>
<tr>
<td></td>
<td>35-45)
iii. Η γιορτή της Σύναξης των δώδεκα Αποστόλων

IV. Δάσκαλοι στις θρησκείες του κόσμου
i. Βούδας: «Ζήσε τη ζωή σου με τον ίδιο τρόπο που θα ήθελες τα παιδιά σου να ζήσουν τη δική τους», «Το να κρατάς θυμό είναι σα να αρπάζεις ένα αναμμένο κάρβουνο για να το πετάξεις σε κάποιον. Αυτός που καίγεται είσαι εσύ».
ii. Λάο-Τσε: «Ένα ταξίδι χιλίων χιλιομέτρων αρχίζει με ένα βήμα», «Το να αγαπιέσαι πολύ από κάποιον σου δίνει δύναμη, ενώ το να αγαπάς πολύ κάποιον σου δίνει θάρρος»
iii. Μωάμεθ: «Μη βαδίζεις με αλαζονεία πάνω στη γη, καθώς ούτε να την κόψεις στα δύο μπορείς, ούτε να φτάσεις το ύψος των ορέων της»</td>
<td>οπτικοποίηση) (I)
2. Κατασκευή ενός καταλόγου με τους Μαθητές του Χριστού και το επάγγελμά τους (III)
3. Απόδοση της παραβολής του καλού Σαμαρείτη με εικόνες ή σκίτσα (II.ii)
4. Ένταξη αποφθεγμάτων σε νέο κείμενο (ξεχωρίζουν αποφθέγματα και φράσεις από το μάθημα και τις εντάσσουν οργανικά σε ένα μικρό δικό τους κείμενο) (II, III, IV)

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ
1. Επίσκεψη/ιστοεξερεύνηση σε ένα υπαίθριο σχολείο της Αφρικής (I.ii)

Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ
1. Λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: Αλήθειες που δίδαξε ο Χριστός
2. Λογισμικό της Β΄ Γυμνασίου (Σχολείο): Η Διδασκαλία του Χριστού</td>
</tr>
</table>

2. Συμπόρευση με όρια και κανόνες (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** αποτιμούν με επιχειρήματα την ηθική σημασία των ορίων για την ατομική και συλλογική ζωή **β)** εξηγούν τη σημασία των ορίων και των κανόνων, όπως αναδεικνύεται στις βιβλικές διηγήσεις **γ)** κατανοούν τη μετάβαση από την τήρηση των νόμων στη χριστιανική εντολή της αγάπης και εκφράζουν συναισθήματα και ιδέες **δ)** προεκτείνουν τα μηνύματα των διηγήσεων στην εποχή μας και βγάζουν συμπεράσματα **ε)** εντοπίζουν ανθρωπιστικά χαρακτηριστικά σε κανόνες άλλων θρησκειών	**I. *Ζώντας μαζί*** i. Κανόνες του σχολείου, κανόνες της τάξης μας ii. Οι κανόνες: Περιορισμός ή διασφάλιση της ελευθερίας; iii. Κανόνες συμβίωσης σε όλον τον κόσμο (ανθρώπινα δικαιώματα) **II. *Από την Παλαιά Διαθήκη:*** i. «Να χτίσουμε ένα πύργο που να φτάνει στον ουρανό»: Ζωή χωρίς όρια, ο Πύργος της Βαβέλ (Γεν 11, 1-9) ii. Συμφωνία του Θεού με τον άνθρωπο: Διαθήκη του Θεού με τον Αβραάμ (Γεν 12, 1-5. 13, 14-17. 17, 1-8) iii. «Και είπε ο Θεός»: Οι Δέκα Εντολές (Εξ 20, 1-17) **III. *Από την Καινή Διαθήκη:*** i. Ο χρυσός κανόνας (Μτ 7, 12) ii. Η εντολή της αγάπης προς τους εχθρούς (Λκ 6, 27-28) **IV. Κανόνες σε άλλες θρησκείες** i. Μουσουλμάνοι: «Δεν αρκεί η κατηγορία ενός για να καταδικάσεις κάποιον. Χρειάζεται η μαρτυρία τουλάχιστον δύο» ii. Εβραίοι: Αφοσίωση στον Νόμο iii. Ινδοϊστές: «Ό,τι κακό κάνεις, θα σου επιστραφεί» iv. Βουδιστές: Συμπόνια για όλα τα όντα και μη βία (Αχίμσα)	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Παιχνίδι συνεργασίας: Στο προαύλιο του σχολείου τοποθετούμε ένα ή περισσότερα στεφάνια γυμναστικής. Ζητούμε από τα παιδιά σε μικρές ομάδες να τοποθετηθούν μέσα στο στεφάνι κοιτώντας προς τα έξω. Σχηματίζουμε διαδρομές (με κιμωλία, με σχοινιά, με κορδέλες), τις οποίες κάθε ομάδα θα πρέπει να ακολουθήσει, παραμένοντας μέσα στο στεφάνι και χωρίς να παραβαίνει τα όρια αυτών των διαδρομών (στόχος: Η ανάδειξη της σημασίας των ορίων και της συνεργασίας για την τήρηση των κανόνων) (I) **2.** Παρουσίαση σκηνών πάνω σε σενάρια που αποδίδουν προβληματικές καταστάσεις της σχολικής ζωής (προσβολές, διακρίσεις κ.ά.). Ενδιάμεσα παρουσιάζονται παγωμένες εικόνες (για έκφραση συναισθημάτων των πρωταγωνιστών). Συζήτηση: Ο ρόλος των κανόνων στη ζωή της τάξης και του σχολείου για την αντιμετώπισή τους (I). Η παρουσίαση μπορεί να γίνει στο τέλος, οπότε αναζητούμε τι θα είχαμε να μάθουμε από τους κανόνες των θρησκειών (IV) **3.** Παιχνίδι σχεδιασμού: Ναυαγοί σε νησί. Κάθε ομάδα περιγράφει τι θα έκανε αν ήταν ναυαγοί, για ένα χρονικό διάστημα (στόχος: Η σημασία των κανόνων) (I.ii) **4.** Φανταζόμαστε και επιχειρούμε να παίξουμε ένα παιχνίδι βόλεϊ ή ένα επιτραπέζιο παιχνίδι χωρίς κανόνες **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Έρευνα των κανονισμών του σχολείου. Συζητούν τι καλό επιφέρουν, τυχόν αναγκαίες αλλαγές κ.ά. (I.i) **2.** Κρατούν ημερολόγιο (περίπου για μια βδομάδα), περιγράφοντας απλές, καθημερινές δραστηριότητες. Σε ομάδες των 4 ανταλλάσσουν ιδέες για τον ρόλο των κανόνων/υποχρεώσεών τους σε όσα κατέγραψαν (I.i, I.ii) **3.** TPS με θέμα: «Η αγάπη προς τους εχθρούς» (III.ii) **4.** Artful Thinking («βλέπω αυτό που εσύ δε βλέπεις»): *Πύργος της Βαβέλ* του P. Bruegel (II.ii), **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Μεταγραφή του Δεκαλόγου: Έχει προηγηθεί η επεξεργασία του, τα χαρακτηριστικά του Θεού που αναδεικνύονται και η επισήμανση της βελτίωσης της ζωής των ανθρώπων της εποχής που απορρέει από αυτές. Δουλεύοντας σε ομάδες των 5, οι μαθητές μεταγράφουν τον Δεκάλογο, αρχίζοντας με τη φράση «Δεν χρειάζεται να..., αφού εγώ σου προσφέρω...» (π.χ. Δεν χρειάζεται να φοβάσαι τίποτε, αφού εγώ είμαι ο Θεός που είμαι πάντα στο πλάι σου). (Στόχος: Με τη διατύπωση του Δεκαλόγου με θετικό τρόπο κατανοείται περισσότερο

		η σημασία του για τη ζωή των ανθρώπων) (ΙΙ.iii) **2.** Κατασκευή ενός δεκαλόγου για την τάξη μας που να αρχίζει με μια θετική προτροπή («είναι καλό να...») (Ι.i) **3.** Σχεδιάζουμε ένα χάρτη με δρόμους, δίνουμε ονόματα αξιών και λαθών στους δρόμους. Βάζουμε σήματα της τροχαίας, σχηματίζοντας διαδρομές επιλογής και αποφυγής (Ι.ii) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Project: Όρια στη σχολική μας ζωή: Καταπολεμάμε τη βία στο σχολείο μας (Bullying)

3. Προχωράμε αλλάζοντας (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** εξετάζουν και αποτιμούν τη σημασία της αναγνώρισης του λάθους και του αγώνα για την υπέρβασή του ως χαρακτηριστικά της ηθικής ζωής και της πορείας προς την ωριμότητα **β)** διακρίνουν και αποτιμούν τον ρόλο της μετάνοιας στη ζωή των προσώπων των βιβλικών διηγήσεων και των Αγίων **γ)** επιβεβαιώνουν το μυστήριο της Μετάνοιας για τους Χριστιανούς ως πλαίσιο προσωπικής ίασης και καταλλαγής με τον Θεό, τον πλησίον και τον κόσμο **δ)** αναγνωρίζουν τη νηστεία και την άσκηση σε άλλες θρησκείες	**I. Όλοι κάνουμε λάθη** i. Αναγνωρίζουμε και διορθώνουμε τα λάθη μας ii. Αλλάζουμε και μεγαλώνουμε **II. Μετάνοια, συγχώρηση και νηστεία στη βιβλική εμπειρία** i. «Ελέησόν με, ο Θεός»: Η συντριβή του Δαβίδ (Β΄ Σαμ 11, 2-8· 14-26. 12, 1-7· 13 και Ψλ 50ός) ii. «Κύριε, υπόσχομαι να αποδώσω τα τετραπλά σε όσους αδίκησα»: Η ιστορία του Ζακχαίου(Λκ 19, 1-10) iii. «Ήταν χαμένος και βρέθηκε»: Η παραβολή του σπλαχνικού πατέρα (Λκ 15, 11-32) iv. «Μνήσθητί μου, Κύριε, εν τη βασιλεία σου»: Ο ληστής στον Σταυρό (Λκ 23, 39-43) v. «Σαούλ Σαούλ, τι με διώκεις;»: Η μεταστροφή του αποστόλου Παύλου (Πραξ 9, 1-19) **III. Νηστεία και άσκηση στον Χριστιανισμό** i. Το μυστήριο της Μετάνοιας **IV. Από τους Βίους των Αγίων** i. Ο ιερός Αυγουστίνος ii. Ο άγιος Διονύσιος Ζακύνθου **V. Νηστεία και άσκηση στις άλλες θρησκείες** i. Ισλάμ: Η νηστεία κατά τον μήνα Ramadan ii. Ιουδαϊσμός: Νηστεία και συγχώρηση κατά τον εορτασμό του Γιομ Κιπούρ v. Ινδοϊσμός : Αποφυγή κρεοφαγίας, άσκηση-γιόγκα vi. Βουδισμός: Εγκράτεια, διαλογισμός και άσκηση (γιόγκα)	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Παγωμένες εικόνες: Καθημερινά λάθη μας. Ακολουθεί συλλογικός ρόλος: Λάθη που αποφασίζουμε να διορθώσουμε (I) **2.** Κύκλος συνείδησης για ένα λάθος μας (I) **3.** Παρουσίαση σκηνής: Στην αγορά της Ιερουσαλήμ Ιουδαίοι συζητούν για το ατόπημα του Δαβίδ (II.i) **4.** Ζακχαίος: Διάδρομος συνείδησης, κύκλος συζήτησης και σχολιασμού κ.ά. (II.ii) **5.** Παντομίμα (ατομικά, σε δυάδες ή ομάδες) με τη λέξη «Μετάνοια» **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Φανταστική συνέντευξη με τους Αγίους (IV) **2.** TPS με θέμα: «Τι σημαίνει “μετανιώνω”;» **3.** Artful Thinking («συνομιλώντας με μια εικόνα, μπαίνοντας στην εικόνα»): *Μεταστροφή του Σαούλ* με έργα των Μιχαήλ Αγγέλου, Καραβάτζιο, Ντελακρουά, Ρούμπενς (II.vi) **4.** Artful Thinking («αρχή, μέση και τέλος»): *Επιστροφή του Ασώτου,* Ρέμπραντ, Köder κ.ά. (II.iii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Ο κάθε μαθητής σχεδιάζει περιγράμματα φύλλων δέντρου σε χαρτόνια δύο διαφορετικών χρωμάτων. Αφού τα κόψει, γράφει πάνω στο ένα φύλλο μια συνήθεια που θα ήθελε να αλλάξει και στο άλλο ένα θετικό χαρακτηριστικό που θα ήθελε να αποκτήσει. Οι μαθητές κρεμούν τα «φύλλα» τους σε ένα πραγματικό ή ψεύτικο φυτό ή δεντράκι που το ονομάζουμε «το δέντρο της αλλαγής» (I) **2.** Μετασχηματισμός βιβλικών αφηγήσεων: Οι μαθητές αφηγούνται τα κείμενα από άλλη οπτική, π.χ. του μεγαλύτερου γιου του σπλαχνικού πατέρα, της συζύγου του Ζακχαίου, ενός συμπολίτη του Παύλου κ.ά.) (II) **3.** Εκφράζοντας συγνώμη και συγχώρηση: Κατασκευή κολλάζ σε ομάδες, παρουσίαση στην τάξη **4.** Μουσική για τον 50ό Ψαλμό **Δ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό της Β΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Η Διδασκαλία του Χριστού* **2.** Λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου *(Σχολείο)*: *Απαρχές*

4. Οι Προφήτες της Βίβλου: Κλήση για μετάνοια και αναγγελία του ερχομού του Μεσσία (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** παρουσιάζουν τη ζωή και τη δράση συγκεκριμένων προφητών **β)** περιγράφουν τον ρόλο του Θεού στη ζωή των προφητών **γ)** εντοπίζουν στα κείμενα των προφητών χαρακτηριστικά του Θεού της Βίβλου **δ)** αναγνωρίζουν τη σχέση των προφητών με το πρόσωπο του Ιησού Χριστού **στ)** συσχετίζουν τα προφητικά μηνύματα με τη σύγχρονη ζωή και εξακριβώνουν τη διαχρονική σημασία του προφητικού λόγου **ζ)** εντοπίζουν και εξηγούν τη διαφορά μεταξύ προφητών και ανθρώπων που «προλέγουν» το μέλλον (μέντιουμ κ.ά.) **η)** συνοψίζουν και εξηγούν τι τους εμπνέει και τι τους συγκινεί στο έργο των προφητών	**I. Κλήση και αφοσίωση** i. Ζωή γεμάτη περιπέτειες και αφοσίωση στον Θεό: • Ηλίας (Β΄ Βασ 17) • Ησαΐας **II. «Τάδε λέγει Κύριος»: Λόγια μέσα απ’ την καρδιά** i. «Αγάπησα τον Ισραήλ από τότε που ήταν νήπιο»: Υπενθυμίζουν τη φροντίδα και την αγάπη του Θεού (Ωσ 11, 1, Ησ 57, 14-15) ii. «Ξέρω τις ανομίες σας»: Κατακρίνουν όσους αδικούν και υπερασπίζονται τους αδικημένους (Αμ 5, 11-12) iv. «Κάντε το καλό και όχι το κακό»: Καλούν τους ανθρώπους να μετανιώσουν και να είναι δίκαιοι (Αμ 5, 14-15) v. «Θα σας δώσω καινούρια καρδιά»: Βροντοφωνάζουν ότι ο Θεός δεν εγκαταλείπει τον άνθρωπο (Ιεζ 36, 26-28, Ησ 49, 15-16) vi. «Γεννήθηκε για μας ένα παιδί»: Προαναγγέλλουν τον ερχομό του Χριστού στον κόσμο (Ησ 9, 5-6. 11, 1-9) vii. «Μετανοείτε, ήγγικε γαρ η βασιλεία των ουρανών», Ιωάννης ο Βαπτιστής: Ο προφήτης που άνοιξε τον δρόμο για τον Χριστό (Μτ 3, 1-6) **III. Εικόνες των Προφητών** **IV. Τα μηνύματα των Προφητών στη σύγχρονη ζωή**	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Καταιγισμός ιδεών με τη λέξη «προφήτες» (Ι) **2.** Δραματοποίηση σκηνών από τη ζωή και την εποχή των Προφητών (ΙΙ) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Εντοπίζουν γιορτές προφητών στο χριστιανικό εορτολόγιο **2.** Artful Thinking («τι σε κάνει να το λες αυτό»): Η εικόνα του προφήτη Ηλία (Ι.i) **3.** Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι»): Η Εικόνα του Προδρόμου (ΙΙ.vii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Ζωγραφίζουν εικόνες και δημιουργούν κολλάζ σχετικά με τις προρρήσεις του Ησαΐα για την εποχή του Μεσσία (ΙΙ.vi) **2.** Μουσικό εργαστήριο: μελοποιούν το Ησ 65, 16-25 («Καινούριος ουρανός και καινούρια γη») **3.** «Τα κείμενά μου – οι θησαυροί μου»: Δουλεύοντας σε δυάδες επιλέγουν φράσεις και αποφθέγματα Προφητών. Θεμελιώνουν την επιλογή τους (ΙΙ)

5. Η Εκκλησία του Χριστού μπαίνει στην ιστορία (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** περιγράφουν το γεγονός της Πεντηκοστής και την αναγνωρίζουν ως το γεγονός της ιστορικής φανέρωσης της Εκκλησίας **β)** διερευνούν και εξηγούν το νόημα των συμβολικών και εικονιστικών παραστάσεων της Εκκλησίας **γ)** φαντάζονται, περιγράφουν και αξιολογούν τη ζωή της πρώτης χριστιανικής κοινότητας ως κοινωνίας αγάπης **δ)** εξηγούν με επιχειρήματα τη σημασία της αγάπης που γίνεται πράξη, προεκτείνοντας χαρακτηριστικά της ζωής των πρώτων κοινοτήτων (ισότητα, κοινοκτημοσύνη, αλληλεγγύη) στη σημερινή εποχή **ε)** διασαφηνίζουν τον κεντρικό ρόλο της Ευχαριστίας στην Εκκλησία **στ)** αναγνωρίζουν και εξηγούν την αξία της ευχαριστίας και της ευγνωμοσύνης στη ζωή και στις σχέσεις τους με τους άλλους	**I. Η γενέθλια μέρα της Εκκλησίας** i. «Πλημμύρισαν από Πνεύμα Άγιο»: Η εμπειρία της Πεντηκοστής (Πρ 2, 1-13) ii. Η εικόνα της Πεντηκοστής iii. Έθιμα της γιορτής της Πεντηκοστής • Ψυχοσάββατο πριν την Κυριακή της Πεντηκοστής • «Γονατιστή» Κυριακή • Φύλλα καρυδιάς **II. Τι σημαίνει «Εκκλησία»;** i. Εικόνες και σύμβολα για την Εκκλησία (καράβι, σώμα, άμπελος, οικογένεια, άγκυρα, ποίμνιο, οικοδομή) **III. Η ζωή στις πρώτες χριστιανικές κοινότητες** Από την Καινή Διαθήκη: i. Η ζωή ως κοινωνία: Κοινότητες αγάπης • Κοινοκτημοσύνη και «αγάπες» (Πρ 4, 32-37) • «Ουκ ένι Ιουδαίος ουδέ Έλλην…» (Γαλ 3, 26-29) • Όλοι ίσοι, όλοι φίλοι (Επιστολή προς Φιλήμονα) • «Να δίνετε με το παραπάνω για κάθε καλό σκοπό»: Έμπρακτη προσφορά σε όσους έχουν ανάγκη (Β Κορ 9, 6-11, Ιακ 2, 15-18) ii. Η ζωή ως προσευχή και ευχαριστία (Πρ 2, 42. 46-47) • «Να είστε πάντοτε χαρούμενοι. Να προσεύχεστε αδιάκοπα. Να ευχαριστείτε τον Θεό για το κάθε τι» (Α Θεσ 5, 16-22) **IV. Το παράδειγμα της ζωής της Εκκλησίας σήμερα** i. Ισότητα, αλληλεγγύη, κοινοκτημοσύνη	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Κύκλος συνείδησης: Δραματοποίηση της περίπτωσης του Βαρνάβα (Πρ 4, 36-37) (III.i) **2.** Από το ημερολόγιο του Ονήσιμου (III.i) **3.** Παγωμένη εικόνα: Ο Φιλήμονας υποδέχεται τον Ονήσιμο (III.i) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Πώς φαντάζομαι τη γειτονιά μου, αν εφαρμόζαμε την κοινοκτημοσύνη (III.i) **2.** TPS: Οι ανάγκες των άλλων στο σχολείο και στην τάξη μας. Προτάσεις για δράσεις **3.** Artful Thinking («παιχνίδι επεξεργασίας»), *Πεντηκοστή*, Θεοφάνης, Ι.Μ. Σταυρονικήτα (I.ii) **4.** Artful Thinking («ρωτώντας την εικόνα»): Σύμβολα της Εκκλησίας (II.i) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Οι μαθητές σε ομάδες προετοιμάζουν μια παρουσίαση των συμβόλων της Εκκλησίας, με δικά τους σκίτσα/ζωγραφιές. Αφού εμπλουτίσουν το έργο τους με αποφθέγματα και δικές τους φράσεις, το παρουσιάζουν στην τάξη (II.i) **2.** «Τα κείμενά μου/οι θησαυροί μου»: Ανασύνθεση αποφθεγμάτων από κείμενα που επεξεργαστήκαμε στην τάξη σε νέο κείμενο **3.** Υποβάλλουν προτάσεις στην κυβέρνηση για τη βελτίωση της ζωής ανθρώπων της κοινότητάς τους: Σύνταξη μιας αναφοράς **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Δημιουργώντας μια κοινότητα αγάπης στο σχολείο μας **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό Γ΄-Δ΄ τάξης: *Η κοινότητα της Εκκλησίας και σύγχρονες ιεραποστολικές κοινότητες* (βρες το σωστό, σωστό/λάθος, βρες τη λέξη, παζλ) **2.** Λογισμικό Γ΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Απαρχές*

6. Αποστολές για την «καλή είδηση» (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά Θέματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Οι μαθητές: **α)** παρουσιάζουν και αποτιμούν την Ανάσταση του Χριστού ως αιτία και περιεχόμενο της ιεραποστολής (από την εποχή των Αποστόλων έως και σήμερα) **β)** απαριθμούν και αξιολογούν τις διακινδυνεύσεις που συνοδεύουν την ιεραποστολή **γ)** διακρίνουν και αξιολογούν το θάρρος, την επιμονή και την αφοσίωση στη δράση συγκεκριμένων προσώπων **δ)** εξακριβώνουν ότι η αποστολή της μαρτυρίας του Χριστού συνεχίζεται μέχρι και σήμερα και διατυπώνουν ιδέες και κρίσεις **ε)** εξηγούν με επιχειρήματα τη σημασία της δέσμευσης σε μια αποστολή	**I. «Χριστός Ανέστη!» Μια «καλή είδηση» για όλο τον κόσμο** i. «Ηγέρθη, ουκ έστιν ώδε»: Ο άγγελος στις Μυροφόρες (Μκ 16, 1-8) ii. «Η αλήθεια όμως είναι πως ο Χριστός έχει αναστηθεί» (Α Κορ 15, 20-21) **II. «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη»** (Μτ 28, 16-20) i. Οι Απόστολοι στους δρόμους του κόσμου (Α Κορ 4, 9-15) ii. «Διέσχισαν τη χώρα κηρύττοντας το Ευαγγέλιο» (Πρ 8, 4-6) iii. Ο Πέτρος στους ειδωλολάτρες iv. Τα ταξίδια του Παύλου (από τις Πράξεις) v. Ταξίδια γεμάτα δυσκολίες, κινδύνους και περιπέτειες **III. «Με την ψυχή στα πόδια»: Η καλή είδηση πάντα καινούρια** i. Κοσμάς Αιτωλός: «Δέκα σχολεία ελληνικά εποίησα, διακόσια διά κοινά γράμματα» ii. Ιερομόναχος Κοσμάς Γρηγοριάτης iii. Γερόντισσα Γαβριηλία iv. Οι άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Παρουσίαση σκηνής: Οι Μυροφόρες συζητούν μεταξύ τους πριν συναντηθούν με τους Μαθητές (I.i) **2.** Κοσμάς Γρηγοριάτης, Γερόντισσα Γαβριηλία: Αφηγήσεις προσώπων που τους γνώρισαν (III.i, III.ii) **3.** Παρουσίαση σκηνών με σενάριο: Κάθε ομάδα αναλαμβάνει μιαν αποστολή σε έναν τόπο μακρινό. Προετοιμασίες, σχέδια, προβλέψεις κ.ά. (Στόχος: Ενσυναίσθηση προς τα πρόσωπα της ενότητας) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Με στοιχεία από το μάθημα της Γεωγραφίας και Google Earth: Προορισμοί των ταξιδιών των Αποστόλων, υπολογισμός αποστάσεων, χρονικής διάρκειας ταξιδιών, κινδύνων και συνθηκών κ.ά. (II) **2.** Ταξίδια Παύλου στην Ελλάδα Πρ 17-18) (II.iv) **3.** Artful Thinking («δημιουργικές ερωτήσεις»): *Ο Παύλος στη φυλακή*, Ρέμπραντ (II.v) **4.** TPS: Πότε κάποιος αναλαμβάνει μια αποστολή; **5.** Έρευνα: Σύγχρονες αποστολές με σκοπό τη σωτηρία του κόσμου **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Οδοιπορικό των προσώπων στους ίδιους τόπους σήμερα. Ποιους θα έβλεπαν, τι θα έλεγαν; **Δ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό Ε΄ τάξης: *Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας* **2.** Λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Απαρχές*

7. Ανακαλύπτοντας τα κείμενα της Καινής Διαθήκης (4 δίωρο)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** διαπιστώνουν ότι η Καινή Διαθήκη είναι βασική πηγή πληροφοριών για τη ζωή της πρώτης Εκκλησίας **β)** εξηγούν τη σημασία του όρου «Ευαγγέλιο» **γ)** διακρίνουν τα είδη των βιβλίων της Καινής Διαθήκης και εξηγούν τον ρόλο τους στη ζωή των πρώτων χριστιανών **δ)** εξασκούνται στην αναζήτηση και εύρεση βιβλικών εδαφίων και μαθαίνουν να χρησιμοποιούν την Καινή Διαθήκη	**I. Ευαγγέλια** i. Μιλώντας για τον Χριστό στον κόσμο ii. Ποιοι, πότε και για ποιους έγραψαν τα Ευαγγέλια – Οι 4 Ευαγγελιστές **II. Πράξεις των Αποστόλων** **i.** Ποιος και γιατί έγραψε το βιβλίο των Πράξεων **III. Επιστολές** i. «Η αγάπη μου είναι μαζί με όλους σας» (Α Κορ 16, 24) ii. «να διαβαστεί η επιστολή σε όλους τους αδελφούς» (Α Θεσ 5, 27): Οι Απόστολοι επικοινωνούν και καθοδηγούν τα μέλη της πρώτης Εκκλησίας **IV. Μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε την Καινή Διαθήκη:** Ονομασίες βιβλίων, συντομογραφίες, κεφάλαια, στίχοι	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Συνέντευξη με έναν Ευαγγελιστή γύρω από τη συγγραφή του κειμένου του (I.ii) **2.** Σενάριο: «Το ταξίδι μιας επιστολής» (Προς Ρωμαίους). Ένας συνεργάτης του Παύλου αναλαμβάνει να μεταφέρει την επιστολή από την Κόρινθο που βρίσκεται ο Απόστολος στη Ρώμη που ετοιμάζεται να πάει. Μέσα που χρησιμοποιεί, δυσκολίες και κίνδυνοι που αντιμετωπίζει, απαιτούμενος χρόνος κ.ά. Παρουσίαση σκηνών (III) **3.** Παρουσίαση σκηνής με δάσκαλο σε ρόλο: Οι επιστολές Β Ιω και Γ Ιω διαβάζονται στην κοινότητα (III) (στόχος: Διερεύνηση αντιδράσεων, συναισθημάτων, σκέψεων, κλίματος που δημιουργείτο, όταν οι χριστιανοί παραλάμβαναν την επιστολή) (III) **4.** Γράφουν μια αναφορά για ένα περιστατικό που συνέβη στο σχολείο. Στην ανάγνωση των κειμένων που ακολουθεί αναδεικνύονται στοιχεία που ο καθένας πρόσθεσε και που είναι σημαντικά για την πολύπλευρη κατανόηση του γεγονότος (στόχος: Η κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων και της συμπληρωματικότητας των Ευαγγελίων) (I) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Επίλυση προβλήματος: Η σημασία των συμβόλων των Ευαγγελιστών (I) **2.** Η αρχή και το τέλος των επιστολών του Παύλου (III) **3.** Artful Thinking («συνδέω, επεκτείνω, προκαλώ»): Σελίδα από τις Επιστολές από τον κώδικα του Βατικανού (III) **4.** Βρίσκουμε τους τόπους των Επιστολών στον χάρτη (III) **5.** Artful Thinking («παιχνίδι επεξεργασίας»): Μικρογραφίες Ευαγγελιστών από χειρόγραφα Ευαγγελίων (I.ii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Σύνταξη του «διαβατηρίου» των Ευαγγελιστών (όπου συμπεριλαμβάνονται στοιχεία που γνωρίζουμε γι’ αυτούς) (I.ii) **2.** Οι μαθητές χρωματίζουν ασπρόμαυρα σύμβολα των Ευαγγελιστών και φτιάχνουν δικά τους μοντέρνα, γραμμικά σκίτσα (I.ii) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη σε ναό: Η θέση των Ευαγγελιστών στην εικονογράφηση (I.ii) **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: *Η αλήθεια καταγράφεται*

ΣΤ΄ Δημοτικού

Γενικοί στόχοι της τάξης

Οι μαθητές:

- να γνωρίσουν και να αξιολογήσουν γεγονότα και πρόσωπα της ιστορίας της Χριστιανικής Εκκλησίας των τριών πρώτων αιώνων
- να διακρίνουν τις διαφορετικές πραγματώσεις του Χριστιανισμού σε συγκεκριμένα πρόσωπα – ανθρωπολογικά πρότυπα (μάρτυρες, αυτοκράτορες)
- να εμβαθύνουν σε θεμελιώδεις και διαχρονικές αξίες που αναδείχθηκαν στη ζωή της πρώτης Χριστιανικής Εκκλησίας (μαρτυρία, ενότητα, αγάπη, ελευθερία, αυτοθυσία, ταπείνωση κ.ά.)
- να εξοικειωθούν με τη μελέτη μνημείων πολιτισμού, τόπων και έργων τέχνης
- να συναισθανθούν τη σημασία της λειτουργικής ζωής και των εκκλησιαστικών μυστηρίων για τους πιστούς
- να ανακαλύψουν την ποικιλία των βιβλίων της Αγίας Γραφής και τον ρόλο της στον ευρωπαϊκό πολιτισμό
- να αποσαφηνίσουν στοιχεία που ενώνουν τους Χριστιανούς όλου του κόσμου.
- να συνειδητοποιήσουν ότι η ανοικτότητα απέναντι στους άλλους βρίσκεται στο κέντρο της χριστιανικής μαρτυρίας
- να εξετάσουν και να αποτιμήσουν στοιχεία πολυπολιτισμικότητας στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία
- να εδραιώσουν την άποψη ότι η γνώση και η κατανόηση των «άλλων» είναι προϋπόθεση για τον πραγματικό σεβασμό και τη συνύπαρξη μαζί τους
- να συνειδητοποιήσουν ότι η θρησκευτική αυτοσυνειδησία και ταυτότητα δεν κινδυνεύει από τη γνωριμία και τον διάλογο με ανθρώπους άλλων θρησκευτικών πεποιθήσεων
- να καλλιεργήσουν περισσότερο τις ικανότητές τους για εύρεση, παρουσίαση και επεξεργασία πληροφοριών, προβληματισμό, διάλογο, συνεργασία και δημιουργική έκφραση
- να διαμορφώσουν προσωπική άποψη για τη σημασία της σχολικής θρησκευτικής εκπαίδευσης.

1. Οι πρώτοι Χριστιανοί: Δυσκολίες και περιπέτειες (3 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** φαντάζονται και περιγράφουν τις περιπέτειες αλλά και τις εσωτερικές δυσκολίες της πρώτης χριστιανικής κοινότητας **β)** αναγνωρίζουν και αξιολογούν το πνεύμα μαρτυρίας και ενότητας που διέκρινε την πρώτη Εκκλησία **γ)** παρουσιάζουν το οικουμενικό άνοιγμα της Εκκλησίας και εκφράζουν ιδέες και συναισθήματα **δ)** επισημαίνουν και αναφέρουν διακρίσεις που υπάρχουν στην εποχή μας, απαριθμούν τις καταστροφικές τους συνέπειες και διατυπώνουν ιδέες για την κατάργησή τους	**I. Οι πρώτοι Χριστιανοί μέσα στον κόσμο** i. Η εξάπλωση των χριστιανικών κοινοτήτων στον κόσμο ii. Πώς έβλεπε ο κόσμος τους πρώτους Χριστιανούς • «Κι όλος ο λαός τους εκτιμούσε» (Πραξ 2, 46-47) • «Φυλακίσεις και διωγμοί (Πραξ 4, 1-22. 12, 1-5) iii. Δυσκολίες και προβλήματα, καθώς οι κοινότητες μεγάλωναν • «Διάλεξαν επτά»: Οι Διάκονοι (Πραξ 6, 1-6) • «Γεμάτος πίστη και δύναμη»: Ο Πρωτομάρτυρας Στέφανος (Πραξ 6-7) **II. Το άνοιγμα της Εκκλησίας σε όλους χωρίς διάκριση** i. Το Άγιο Πνεύμα στους εθνικούς (Πραξ 10, 44-48) ii. «Γέμισε όλος ο χώρος από την Ιερουσαλήμ ως την Ιλλυρία από το ευαγγέλιο του Χριστού» (Ρωμ 15, 14-21) **III. Διακρίσεις στην εποχή μας**	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ιδεοθύελλα με τη φράση: «Διακρίσεις στην καθημερινή ζωή». Ακολουθεί παρουσίαση σκηνών και παγωμένων εικόνων που εκφράζουν τα όσα καταγράφηκαν (στόχος: η ενσυναίσθηση προς τα πρόσωπα, κατανόηση των συνεπειών των διακρίσεων στη ζωή μας, ετοιμότητα προσέγγισης του ζητήματος των διακρίσεων στην πρώτη Εκκλησία) (I.iii) **2.** Παρουσίαση σκηνής: Ένας Χριστιανός εξ εθνών και ένας εξ Ιουδαίων διαπληκτίζονται (I.iii) **3.** Ρόλος στον τοίχο: Πρωτομάρτυρας Στέφανος (I.iii) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Επίλυση προβλήματος: Πού οφείλονταν οι διαφορές των πρώτων Χριστιανών; (I.iii) **2.** Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι»): *Ο ασπασμός των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου*, από την τοιχογραφία της Ι.Μ. Βατοπεδίου (12ος αι.) και *Η συνάντηση των Αγίων Πέτρου και Παύλου*, ψηφιδωτό από το Μονρεάλε **3.** TPS για τις διακρίσεις: «Όλοι είναι σαν κι εμάς; Πρέπει να είμαστε ίδιοι για να νιώθουμε άνετα;» **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Μουσικό εργαστήριο με θέμα «όλοι είναι ίσοι μπροστά στον Θεό» και ζωγραφική με χρώματα που τους εμπνέουν **Δ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό Ε΄ τάξης: *Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας* **2.** Λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Απαρχές, Επέκταση και Διωγμοί, Εδραίωση και ακμή της Εκκλησίας*

2. Διωγμοί και εξάπλωση του Χριστιανισμού. Πρόσωπα και μαρτυρίες (3 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** παρουσιάζουν και εξηγούν τους λόγους των διωγμών κατά των Χριστιανών **β)** εξηγούν με επιχειρήματα τον ρόλο και τη σημασία της μαρτυρίας για την εξάπλωση του χριστιανισμού **γ)** αξιολογούν τη σημασία της καθιέρωσης της ανεξιθρησκίας και εκφράζουν τις ιδέες τους για τη σημασία της στην εποχή μας **δ)** τοποθετούνται απέναντι στο ζήτημα του διωγμού των ανθρώπων για τα πιστεύω τους	**I. Πολύχρονοι διωγμοί** i. Γιατί διώχθηκαν οι Χριστιανοί; ii. Ποιοι ήταν οι σκληρότεροι διωγμοί; **II. «Χριστιανός ειμί!»: Μάρτυρες από ελεύθερη επιλογή** i. Άγ. Ιγνάτιος Αντιοχείας ii. Αγάπη, Ειρήνη, Χιονία iii. Λογγίνος ο Εκατόνταρχος **III. Το τέλος των διωγμών και η εξάπλωση του Χριστιανισμού** i. Ένας χριστιανός ρωμαίος αυτοκράτορας: Μέγας Κωνσταντίνος ii. «Εν τούτω νίκα» iii. Διάταγμα των Μεδιολάνων **IV. Γιορτές μνήμης/τόποι λατρείας** i. Ο Ναός της Αναστάσεως της Ιερουσαλήμ ii. Η γιορτή Κωνσταντίνου και Ελένης iii. Η γιορτή της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού • Έθιμα της γιορτής (το «σταυρολούλουδο»: ο βασιλικός, το προζύμι της χρονιάς, ευλογία σπόρων δημητριακών) **V. Διωγμοί γι’ αυτό που είσαι, διωγμοί γι’ αυτό που πιστεύεις** i. Σύγχρονοι διωγμοί - Χριστιανοί της Συρίας	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Παρουσίαση σκηνής: Χριστιανοί συγκεντρωμένοι στις κατακόμβες συζητούν με αφορμή το διάταγμα ενός επάρχου για τον διωγμό τους (I) **2.** Μετά την ανακοίνωση του Διατάγματος των Μεδιολάνων: Χριστιανοί στην αγορά ή κύκλος σχολιασμού και συζήτησης: (III.iii) **3.** Κύκλος συνείδησης: Ο Μ. Κωνσταντίνος πριν την απόφαση για το διάταγμα (III.iii) **4.** Ιδεοθύελλα: «Διωγμοί για τα πιστεύω – διωγμοί γι’ αυτό που είσαι» **5.** Παιχνίδι ενσυναίσθησης: Τα παιδιά σε ομάδες μιλούν για τα συναισθήματα των διωκόμενων, καθώς και την επίδειξη αλληλεγγύης και συμπαράστασης μεταξύ συνανθρώπων σε αντίστοιχες περιστάσεις **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Επίλυση προβλήματος: Γιατί διώχθηκαν οι πρώτοι Χριστιανοί; (I.i) **2.** TWPS: Η στάση των Ρωμαίων κρατικών υπαλλήλων προς τους Χριστιανούς (με βάση την επιστολή του Πλινίου στον Τραϊανό) (I) **3.** Δημιουργία κατηγορητηρίου σε βάρος των Χριστιανών, δήλωση μετάνοιας των Χριστιανών (I.i) **4.** Artful Thinking («σκέφτομαι, αμφιβάλλω, εξερευνώ»): *Μέγας Κωνσταντίνος*, ψηφιδωτή παράσταση από την Αγία Σοφία (10ος αι.) (III.i) **5.** Artful Thinking («χρώματα, σχήματα, γραμμές»): *Η αψίδα του Μεγάλου Κωνσταντίνου*, Ρώμη (III.i) **6.** Artful Thinking («συνδέω, επεκτείνω, προκαλώ»): *Το όραμα του Κωνσταντίνου*, Ραφαήλ (III.ii) **7.** Artful Thinking («σκέφτομαι, αμφιβάλλω, εξερευνώ»): *Οι άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη*, μωσαϊκό 11ου αι. από τον Όσιο Λουκά Βοιωτίας (IV.ii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** «Ανεξιθρησκία»: Συζητάμε για τη σημασία της σήμερα. Βρίσκουμε στοιχεία από το Σύνταγμα και τους νόμους της Ελλάδας **Δ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Απαρχές, Επέκταση και Διωγμοί, Εδραίωση και ακμή της Εκκλησίας* **2.** Λογισμικό Ε΄ τάξης: Αγωνιστές και μάρτυρες

3. Η Αγία Γραφή, ένα ιστορικό και διαχρονικό βιβλίο (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** διασαφηνίζουν την «ηλικία» και τη χρονική έκταση που καλύπτει η σύνταξη των βιβλίων της Αγίας Γραφής **β)** αναγνωρίζουν την οργανική σχέση μεταξύ Παλαιάς και Καινής Διαθήκης **γ)** παρουσιάζουν με παραδείγματα την κεντρική θέση της Αγίας Γραφής στην Εκκλησία και στον ευρωπαϊκό πολιτισμό **δ)** επιχειρηματολογούν για τη σημασία της χρήσης της Αγίας Γραφής στο μάθημα των Θρησκευτικών	**I. «Χίλια χρόνια και μια μέρα»** i. Ποιοι, πότε και γιατί έγραψαν βιβλία της Αγίας Γραφής; ii. Η Αγία Γραφή ως Παλαιά και Καινή Διαθήκη: Ο λόγος του Θεού στην ιστορία iii. Πολλά βιβλία γίνονται ένα: Ο Κανόνας της Αγίας Γραφής iv. Η γλώσσα της Βίβλου v. Οι μεταφράσεις της Βίβλου **II. Η Αγία Γραφή στο κέντρο της ζωής της Εκκλησίας** **III. Η Βίβλος ως θεμελιώδες συστατικό του ευρωπαϊκού πολιτισμού** **IV. Ο ρόλος της Αγίας Γραφής στο μάθημα των Θρησκευτικών**	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ζωντανό χρονολόγιο: Αφού μοιραστούν χαρτονάκια με τον τίτλο και τη χρονολογία του κάθε βιβλίου της Αγίας Γραφής, στη συνέχεια στέκονται στη σωστή σειρά (I) **2.** Αφού χωριστούν σε ομάδες, στα μέλη της καθεμιάς μοιράζονται φράσεις από σύντομα βιβλικά αποσπάσματα (π.χ. κλήση του Αβραάμ, διάσωση Μωυσή, νόμος για ξένους, ψαλμός κ.ά.). Κινούμενοι στον χώρο επαναλαμβάνουν τη φράση τους, ώσπου κάποια στιγμή προβαίνουν στη σύνθεση και καταγραφή ενός κειμένου που συμπεριλαμβάνει τις φράσεις τους. Ιδιαίτερη σημασία για τη δραστηριότητα έχει η φάση του αναστοχασμού **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Επίλυση προβλήματος: «Πότε γράφτηκε η Βίβλος;». Δημιουργία χρονολόγιου ανά αιώνα με κέντρο τη γέννηση του Χριστού, όπου τοποθετούν τα βιβλία της Αγίας Γραφής, ανάλογα με την εποχή που γράφτηκαν, καθώς επίσης παράλληλες αναφορές σε σημαντικά ιστορικά γεγονότα που γνωρίζουν (I) **2.** TPS: Ηλεκτρονική επίσκεψη σε Μουσεία της Ευρώπης: Βρίσκουν και αποδελτιώνουν θέματα από τη Βίβλο. Κάνουν έναν κατάλογο με τα ονόματα των ζωγράφων, τη χρονολογία των έργων και τους τίτλους τους. Ποια από αυτά γνωρίζουν; Ποια τους προκαλούν ενδιαφέρον; (III) **3.** Εύρεση ταινιών με θέμα τη Βίβλο και δημιουργία ενός καταλόγου (τίτλος, σκηνοθέτης, χρονολογία) (III) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Παρουσιάζουν στην τάξη μια αγαπημένη τους ιστορία από τη Βίβλο **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη σε ναό και συνέντευξη από Ιερέα για τη θέση και τον ρόλο της Αγίας Γραφής στη χριστιανική λατρεία (II) **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: *Η αλήθεια καταγράφεται* **2.** Λογισμικό της Α΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Η Δημιουργία, οι Πατριάρχες, οι Βασιλείς, οι Προφήτες*

4. Η Θεία Ευχαριστία: Πηγή και κορύφωση της ζωής της Εκκλησίας (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** αναγνωρίζουν λατρευτικές πράξεις και διερευνούν σημασίες και νοήματα **β)** παρουσιάζουν και αξιολογούν τον ρόλο της λατρείας στη ζωή των Χριστιανών **γ)** περιγράφουν και ερμηνεύουν τα βασικά μέρη και δρώμενα της Θείας Ευχαριστίας **δ)** εξηγούν την κεντρική θέση της Θείας Ευχαριστίας στη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας **ε)** επιβεβαιώνουν τη διαχρονικότητα της Θείας Ευχαριστίας και εξηγούν τη σημασία της για τη ζωή των πιστών **στ)** εξοικειώνονται με τη σωστή χρήση των λειτουργικών όρων **ζ)** διατυπώνουν επιχειρήματα υπέρ του σεβασμού της λατρευτικής ζωής, ανεξάρτητα από τις δικές τους θρησκευτικές πεποιθήσεις και δεσμεύσεις	**I. Στη χριστιανική λατρεία:** i. Αναγνωρίζουμε: • Αναγνώσματα από την Αγία Γραφή • Κοινές προσευχές • Ψαλμωδίες (ευχές, ύμνοι) • Εκφραστικές κινήσεις (σημείο του Σταυρού, λιτανεύσεις, θυμιάτισμα, ορθοστασία, γονυκλισία, μετάνοιες, ασπασμός κ.ά.) ii. Αγιάζεται κάθε πτυχή της ζωής • Με τις γιορτές (αγιάζεται η κάθε μέρα του χρόνου) • Με τα Ιερά Μυστήρια και τις Ιερές Ακολουθίες (αγιάζεται κάθε πλευρά της ζωής) iii. Όλοι και όλα κάτι θέλουν να πουν: • Τυπικό και δομή με σημασία • Λόγια, εικόνες, κινήσεις και δρώμενα με νόημα • Χρειάζεται προσπάθεια για να τα προσεγγίσουμε! **II. Το μυστήριο της Θείας Λειτουργίας ή Ευχαριστίας: η καρδιά της εκκλησιαστικής ζωής** i. Η διαρκής παρουσία του Χριστού στη Θεία Ευχαριστία: • «Εγώ ειμί ο άρτος της ζωής» (Ιω 6, 35): Το αληθινό ψωμί που χαρίζει ζωή • «Τούτο ποιείτε εις την εμήν ανάμνησιν»: Καθιέρωσή της από τον Χριστό (Α Κορ 11, 23-26) • «Λάβετε φάγετε»: Από τον Μυστικό Δείπνο (Μτ 26, 17-30) στη Θεία Ευχαριστία ii. Η Θεία Ευχαριστία έχει μια μεγάλη ιστορία: • Από τα σπίτια και τις κατακόμβες στις βασιλικές και στους σύγχρονους ναούς • Από τα αραμαϊκά και τα ελληνικά σε όλες τις γλώσσες του κόσμου iii. Δρώμενα της Θείας Ευχαριστίας: • Σύναξη των πιστών στον ναό με το κτύπημα	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Παιχνίδι ρόλων: «Προετοιμάζοντας ένα δείπνο για αγαπημένους καλεσμένους» με στόχο να αναδειχθούν οι προθέσεις, οι ευθύνες, οι ρόλοι, οι διαθέσεις, τα συναισθήματα κ.ά. **2.** Παιχνίδι ρόλων: Η παρουσία και ο ρόλος των «σημείων» στη ζωή μας **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** TPS: Γιατί ο Ιησούς ίδρυσε το μυστήριο της Ευχαριστίας στο δείπνο του Πάσχα; (ΙΙ) **2.** Επίλυση προβλήματος: Γιατί για τους Χριστιανούς «πηγαίνω στην εκκλησία» σημαίνει «πηγαίνω στη Θ. Λειτουργία»; (Ι) **3.** Αναζήτηση παραδοσιακών συνταγών προσφόρου. Σφραγίδες και σημασία τους **4.** «Έδωσε τον εαυτό Του»: Εξηγούν τη φράση ανατρέχοντας σε γεγονότα από τη ζωή του Χριστού που γνωρίζουν και όπου φαίνεται τι πρόσφερε στους ανθρώπους (συμπάθεια, αγάπη, έλεος, συμβουλή, παρηγοριά, εμπιστοσύνη κ.ά.) (ΙΙ.i) **5.** Συλλέγοντας και μελετώντας στιγμιότυπα από τη Θεία Ευχαριστία χριστιανικών Εκκλησιών σε όλο τον κόσμο **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Περιγράψτε ένα κυριακάτικο πρωινό στην ενορία σας. Φανταστείτε ότι γράφετε μια αναφορά για μια εφημερίδα που διαβάζεται από μη χριστιανούς **2.** Σκαρώνουν σκιτσάκια με τα κύρια σημεία της Θείας Λειτουργίας (ΙΙ.iii) **3.** Καταρτίζουμε λειτουργικό γλωσσάρι για την ενότητα **4.** Artful Thinking: *Ζώντες και τεθνεώτες*, Χρ. Μποκόρος **5.** Artful Thinking: *Μυστικός Δείπνος*, Πανσέληνος, *Η Κοινωνία των Αποστόλων*, από Στουντένιτσα, ψηφιδωτά (Άγιος Απολλινάριος) και παραστάσεις Θ. Ευχαριστίας από χειρόγραφα (Syriac Depiction The Last Supper, London British Museum) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Συνέντευξη με τον Ιερέα της ενορίας να δείχνει στα παιδιά τα λειτουργικά σκεύη και να εξηγεί τα δρώμενα της Θείας Λειτουργίας

<table>
<tr>
<td></td>
<td>
της καμπάνας

Ψωμί και κρασί: Οι άνθρωποι προσφέρουν στον Θεό δώρα που έφτιαξαν από σιτάρι και σταφύλι
«Ευλογημένη η Βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος»: Η Βασιλεία του Θεού, ο στόχος της πορείας
«Υπέρ της ειρήνης … της πόλεως … αέρων … των καρπών … αιχμαλώτων»: Δεήσεις και ευχές για όλους και για όλα
Μικρή Είσοδος: Το Ευαγγέλιο μεταφέρεται με πομπή στο μέσο του ναού
Ιερείς και λαός δοξάζουν τον Θεό με ψαλμούς και ύμνους
Ακούγοντας και κατανοώντας τον λόγο του Θεού (Ευαγγέλιο, Απόστολος και κήρυγμα)
Μεγάλη Είσοδος: Τα δώρα μεταφέρονται στην Αγία Τράπεζα
Ο ασπασμός της αγάπης και το Σύμβολο της Πίστεως: Όλοι ομολογούν την κοινή τους πίστη που τους ενώνει και ανταλλάσσουν ασπασμούς αγάπης
Αγία Αναφορά: Τα δώρα των ανθρώπων αφιερώνονται στον Θεό
Επίκληση του Αγίου Πνεύματος: Η αγάπη του Θεού μεταβάλλει τα δώρα του λαού σε δώρα του Θεού (Σώμα και Αίμα Χριστού). Προσευχή της Εκκλησίας για την έλευση του Αγίου Πνεύματος
Κυριακή προσευχή: Τα παιδιά του Θεού προσεύχονται στον Πατέρα τους
Θεία Κοινωνία και Μετάληψη: Οι χριστιανοί κοινωνώντας τον Χριστό γίνονται παιδιά του Θεού και αδέλφια μεταξύ τους
«Είδομεν το φως το αληθινόν»: Ένας ύμνος αναστάσιμης χαράς
Αντίδωρο για όλους, απόλυση

ΙΙΙ. Γύρω από το τραπέζι της Ευχαριστίας:
Η Εκκλησία γίνεται το Σώμα του Χριστού (Α Κορ 12, 12)
</td>
<td></td>
</tr>
</table>

5. Από τους Χριστιανούς της χώρας μας στους Χριστιανούς του κόσμου (5 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** αναγνωρίζουν την ύπαρξη χριστιανικών παραδόσεων και ομολογιών στην Ελλάδα και στην Ευρώπη **β)** διακρίνουν διαφορές και ομοιότητες στις χριστιανικές παραδόσεις **γ)** εξετάζουν και αξιολογούν τη σύγχρονη κοινή δράση των σημερινών Χριστιανών **δ)** εξηγούν με παραδείγματα ότι η εθνική ταυτότητα δεν ταυτίζεται απαραίτητα με μία μόνο θρησκευτική τοποθέτηση **ε)** σχεδιάζουν και προγραμματίζουν δραστηριότητες γνωριμίας και κατανόησης των διαφόρων χριστιανικών ομολογιών **στ)** συνοψίζουν τα επιχειρήματα που αναδείχθηκαν στην εργασία τους, υπέρ του σεβασμού της διαφορετικής θρησκευτικής ταυτότητας	**I. Χριστιανικές παραδόσεις της χώρας μας** i. Ορθόδοξοι ii. Αρμένιοι και Κόπτες iii. Ρωμαιοκαθολικοί iv. Αγγλικανοί v. Προτεστάντες (Ευαγγελικοί, Πεντηκοστιανοί κ.ά.) vi. Θρησκευτικός χάρτης της Ελλάδας (Κυκλάδες, Ιόνια, Κρήτη, Θεσσαλονίκη, Κατερίνη) **II. Το χριστιανικό ψηφιδωτό της Ευρώπης** i. Τόποι προσευχής ii. Τρόποι λατρείας (εικόνες, αγάλματα, έθιμα) **III. Διαφορετικές παραδόσεις, αναζήτηση της κοινής πίστης** i. Η αναζήτηση της κοινής εμπειρίας: Βάπτισμα, Ευχαριστία, Ιεροσύνη ii. Η κοινή δράση των Χριστιανών στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών. iii. Ιησούς Χριστός: Το πρόσωπο που ενώνει τους Χριστιανούς όλου του κόσμου	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ομαδικό γλυπτό: «Σε γνωρίζω καλύτερα – σε σέβομαι περισσότερο» **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Σε δυάδες: Εντοπίζουν μια διαφορά τους (γύρω π.χ. από τη μουσική ή το παιχνίδι) και εξηγούν ο ένας στον άλλον τι σημαίνει για τους ίδιους η προτίμησή τους. Αναστοχασμός στην ολομέλεια: Όσο καλύτερα γνωρίζουμε τόσο περισσότερο σεβόμαστε **2.** Κατασκευή ερωτηματολογίου για συνέντευξη με ετεροδόξους: «Τι θα ήθελα να μάθω για σας» (I) **3.** Έρευνα: Οι ναοί των άλλων χριστιανικών παραδόσεων στην ευρύτερη περιοχή (I) **4.** Μελέτη περίπτωσης: «Έλληνας Καθολικός» (I.iii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Χτίζοντας γέφυρες: Ηλεκτρονική συνομιλία με συμμαθητές τους στη Σύρο, Τήνο κ.ά. για χόμπι, συνήθειες, θρησκευτικές πρακτικές (I.iii) **2.** Αναζήτηση φωτογραφιών στο διαδίκτυο, σύγκριση, ομοιότητες και διαφορές (εξωτερικό – εσωτερικό ναού, άμφια, λειτουργικοί τύποι (II) **3.** Ατελιέ: Δημιουργία κολλάζ με θέμα «Ο Σταυρός ενώνει τους Χριστιανούς» (III.iii) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Συνέντευξη από έναν ρωμαιοκαθολικό ιερέα της περιοχής (I.iii) **2.** Επίσκεψη σε χώρο λατρείας άλλης χριστιανικής παράδοσης (II) **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: *Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι* **2.** Ασκήσεις από το λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου (*Σχολείο*): *Νεότερα Χρόνια, ο Χριστιανικός κόσμος σήμερα*

6. Θρησκείες στη χώρα μας (5 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** παρουσιάζουν στοιχεία για τις άλλες θρησκευτικές κοινότητες της Ελλάδας **β)** αναγνωρίζουν και αξιολογούν τη βιβλική θέση για τον ξένο και τον «άλλον» **γ)** ελέγχουν τις ιδέες τους και εξετάζουν κριτικά τη στάση τους απέναντι στον θρησκευτικά «άλλον» **δ)** εξηγούν με παραδείγματα ότι η κοινή εθνική ταυτότητα δεν υπονομεύεται ούτε ταυτίζεται με τις διαφορετικές θρησκευτικές παραδόσεις **ε)** επιβεβαιώνουν ότι η διαφορετική θρησκευτική ταυτότητα δεν εμποδίζει την επικοινωνία, την εκτίμηση και την αγάπη των ανθρώπων μεταξύ τους **στ)** συγκρίνουν τις ιδέες που είχαν με αυτές που ανέπτυξαν ως προς τη θρησκευτική και πολιτισμική ετερότητα και ανατοποθετούνται **ζ)** αναστοχάζονται και συνοψίζουν τις ευκαιρίες που είχαν στο πλαίσιο του ΜτΘ να εξοικειωθούν με τη δική τους θρησκευτική παράδοση και ταυτόχρονα να γνωρίσουν άλλες θρησκευτικές παραδόσεις	**I. Ποιος είναι ο γείτονάς μου;** i. Γνωρίζοντας τους θρησκευτικά «άλλους» που ζουν στη γειτονιά, στο χωριό, στην πόλη μας ii. Θρησκείες που υπάρχουν στην Ελλάδα iii. Σύμβολα και ιερά βιβλία θρησκειών iv. Σεβασμός των θρησκευτικά «άλλων» **II. Ισλαμικές κοινότητες της Ελλάδας** i. Μνημεία, δρόμοι, περιοχές ii. Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι **III. Ισραηλιτικές κοινότητες της Ελλάδας** i. Ανακαλύπτοντας τα ίχνη των ισραηλιτικών κοινοτήτων στη χώρα μας (Θεσσαλονίκη, Γιάννενα, Καστοριά, Βόλος, Λάρισα, Ζάκυνθος) ii. Ισραηλίτες που ξεχώρισαν στην Ελλάδα (Τζ. Καΐμη, Γ. Ελιγιά, Αλλατίνι, Α. Μπεναρόγια, Κάρολος Κουν) **IV. Ποιος είναι «δικός μας» άνθρωπος;** i. Στάσεις σύγχρονων χριστιανών • Χριστιανοί κρύβουν εβραιόπουλα από τους Ναζί • Προστασία των ξένων: Μια τόσο παλιά εντολή! (Εξ 22, 20,23, 9. Λευ 19, 33-34. Αρ 15, 15-16) ii. Από τη Βίβλο: • Ιστορία της Ρουθ (Ρουθ 1,1-4,18) • Ύμνος της Αγάπης του Απ. Παύλου	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Σενάρια με καταστάσεις όπου παρατηρείται έλλειψη σεβασμού προς τη διαφορετική θρησκευτικότητα. Παρουσίαση σκηνών και παγωμένων εικόνων (Ι) **2.** Καρέκλα αφήγησης: Ένα εβραιόπουλο που σώθηκε από μια χριστιανική οικογένεια στη διάρκεια της Κατοχής αφηγείται (IV.i) **3.** Παρουσίαση σκηνών από την ιστορία της Ρουθ (IV.ii) **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Χτίζοντας γέφυρες: Με συμμαθητές μας σε άλλα μέρη της Ελλάδας (I.i) **2.** Συνέντευξη από έναν μουσουλμάνο που εξηγεί τη σημασία της γιορτής του Μαουλίντ (II.ii) **3.** Παρουσίαση στην τάξη: «Ο φίλος μου ο Ααρών». Συζήτηση/συμπεράσματα (Ι) **4.** Μελέτη περίπτωσης: Έλληνας Εβραίος **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Διαβάζουν την ιστορία της Ρουθ και την αποδίδουν με σκίτσα (IV.ii) **2.** Διαλέγουν αποφθέγματα από τις βιβλικές αφηγήσεις και τα ανασυνθέτουν σε ένα δικό τους κείμενο **3.** Φτιάχνουν ένα κολλάζ-ψηφιδωτό, χρησιμοποιώντας ως υλικό όσα μάθαμε τη φετινή χρονιά για τις άλλες ομολογίες/θρησκείες (φωτογραφίες ναών, ονόματα κοινοτήτων, σύμβολα και χρώματα θρησκειών, αγάλματα, εικόνες κ.ά.) στο κέντρο γράφουν ένα σύνθημα/τίτλο ενότητας που θα συναποφασίσουν **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη σε Συναγωγή/συνομιλία με ραβίνο (III.i) **2.** Διοργάνωση γιορτής όπου όλοι φέρνουν γλυκά που παρασκευάζουν στις γιορτές της πατρίδας τους **3.** Σχεδιασμός και οργάνωση μιας δράσης για τους πρόσφυγες της περιοχής μας (IV.i) **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: *Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι*

7. Μνημεία και τόποι χριστιανικής λατρείας: Αποτυπώσεις της πίστης (5 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** αναγνωρίζουν την ιστορική καταγωγή και την πολιτισμική ταυτότητα σπουδαίων μνημείων **β)** διακρίνουν και κατονομάζουν τις διαφορετικές εκφράσεις και τους ρυθμούς της χριστιανικής τέχνης και εξοικειώνονται με τη σχετική ορολογία **γ)** επιβεβαιώνουν και αξιολογούν τον συμβολικό και πρακτικό ρόλο των μνημείων στον δημόσιο και στον ιδιωτικό βίο **δ)** αναγνωρίζουν το σήμα της UNESCO και εξηγούν το τι συνεπάγεται η προστασία του μνημείου **ε)** υπερασπίζονται με επιχειρήματα τον σεβασμό των μνημείων κάθε πολιτισμού	**I. Μνημεία** i. Τύποι των χριστιανικών ναών ii. Μαρτυρούν την εποχή τους, παραμένοντας ζωντανά σύμβολα πολιτισμού iii. Ναοί-σύμβολα πολιτισμών • Ναός Σολομώντα • Αγία Σοφία • Άγιος Πέτρος **II. Πόλεις γεμάτες ναούς** i. Ιεροσόλυμα ii. Κωνσταντινούπολη iii. Θεσσαλονίκη iv. Ρώμη v. Βενετία vi. Παρίσι vii. Ραβέννα viii. Φλωρεντία ix. Μόσχα x. Βέροια xi. Καστοριά **III. Εικόνες: Η ζωγραφική αφήγηση της πίστης** i. Βυζαντινές φορητές εικόνες ii. Τοιχογραφίες iii. Ψηφιδωτά iv. Υαλογραφία v. Πλαστικές τέχνες **IV. Άλλα μνημεία: Λόγος και μέλος** i. Ποίηση και Μουσική: Ρωμανός ο Μελωδός ii. Υμνογραφία. Ο Ακάθιστος Ύμνος iii. Γρηγοριανό μέλος **V. Θρησκευτικά Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO** i. Άγιο Όρος ii. Μετέωρα iii. Μυστράς iv. Μονή Δαφνίου v. Μονή Οσίου Λουκά vi. Νέα Μονή Χίου vii. Πάτμος	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Μελέτη περίπτωσης: Η Εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (9ος αι.) στην Επισκοπή της Ευρυτανίας που βυθίστηκε στην τεχνητή λίμνη των Κρεμαστών, προκειμένου να υδροδοτηθεί η περιοχή. Όλα όσα μετρήθηκαν, φωτογραφήθηκαν, σχεδιάστηκαν (βλ. εκπαιδευτικό υλικό Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου. Στόχος: η ανάδειξη της σημασίας και του ρόλου των μνημείων για τον πολιτισμό και τη ζωή) **2.** Συλλογικός ρόλος για III: Ο κάθε καλλιτέχνης εξηγεί πώς δουλεύει, τις δυσκολίες του και παρουσιάζει ένα έργο του **Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Project: Προστασία ενός μνημείου της γειτονιάς μας **2.** Ομάδες μαθητών προετοιμάζουν και παρουσιάζουν ένα μικρό οδοιπορικό στα μνημεία κάθε πόλης (II) **3.** Artful Thinking «ακούγοντας δέκα επί δύο»: Gaudeamus omnes (IV) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Ατελιέ: Φτιάχνοντας ψηφιδωτά **2.** Δημιουργία CD με τα μνημεία που επεξεργάστηκαν **3.** Δημιουργία πόστερ για κάθε πόλη με φωτογραφίες των κυριότερων μνημείων (II) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Οργάνωση επίσκεψης σε Μουσείο **2.** Επίσκεψη και μελέτη τοπικού μνημείου **3.** Οργανώνουμε μια εκδρομή σε ένα μνημείο προστατευμένο από την UNESCO **Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ** **1.** Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό Ε΄ τάξης: *Δημιουργώντας έναν όμορφο κόσμο*

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος του Β΄ Κύκλου

Α. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

- Αφηγούνται ιστορίες από τη Βίβλο και κατανοούν και συναισθάνονται το νόημά τους
- Προσεγγίζουν βασικές πτυχές της διδασκαλίας του Χριστού και κρίνουν τη σημασία τους για τη δική τους, προσωπική και κοινωνική ζωή
- Μελετούν τα γεγονότα της πρώτης Εκκλησίας εντός της ιστορικής και κοινωνικής τους συνάφειας και αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της μαρτυρίας, του αγώνα, της προσφοράς και της θυσίας
- Συνειδητοποιούν τον εκκλησιαστικό τρόπο ζωής ως προσωπική συνάντηση και σχέση με τον Θεό, με τους συνανθρώπους και με την κτίση
- Γνωρίζουν τη ζωή αγίων προσώπων του Χριστιανισμού, εντοπίζουν κοινά στοιχεία ανάμεσά τους και εμπεδώνουν τα χαρακτηριστικά της αγιότητας
- Γνωρίζουν και αξιολογούν τη ζωή και το έργο ιερών και σημαντικών προσώπων άλλων θρησκειών
- Ανακαλύπτουν το περιεχόμενο και το νόημα των γιορτών στον Χριστιανισμό και στις άλλες θρησκείες, καθώς και τη σημασία τους για τη ζωή των ανθρώπων
- Κατανοούν τον ιστορικό και συμβολικό χαρακτήρα της Αγίας Γραφής και άλλων ιερών κειμένων, ανακαλύπτουν τα ιστορικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα της σύνταξής τους, καθώς και την πολλαπλή λειτουργικότητά τους (επικοινωνία, αφήγηση και μνήμη, διαμόρφωση συλλογικής ταυτότητας)
- Στοχάζονται και προβληματίζονται γύρω από τα θέματα που επεξεργάζονται
- Εδραιώνουν την άποψη για τη σημασία και την ανάγκη του διαχριστιανικού και διαθρησκειακού διαλόγου
- Χρησιμοποιούν θεολογικό λεξιλόγιο

Β. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

- Ανακαλύπτουν τις επιδράσεις της Αγίας Γραφής στη διαμόρφωση του ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού, όπως επίσης και των ιερών κειμένων άλλων θρησκειών στη σύσταση και διαμόρφωση άλλων πολιτισμών
- Μελετούν και αντιλαμβάνονται το θρησκευτικό υπόβαθρο λαϊκών παραδόσεων και εθίμων
- Ανιχνεύουν ιουδαϊκά και ισλαμικά στοιχεία που έχουν ενσωματωθεί στον ελληνικό και ευρωπαϊκό πολιτισμό
- Ερευνούν και συνειδητοποιούν τις αποτυπώσεις της θρησκευτικής πίστης σε μνημεία τέχνης –τοπικά και παγκόσμια

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

- Υιοθετούν θετική στάση απέναντι στην υπεύθυνη και ελεύθερη διαμόρφωση προσωπικών επιλογών

- Συναισθάνονται τη σημασία της αποστολής και του αγώνα στη ζωή
- Αντιμετωπίζουν εντάσεις και προβλήματα με πνεύμα αλληλεγγύης και ενότητας
- Εμπνέονται από τις βιβλικές απαντήσεις γύρω από θεμελιώδη ζητήματα κοινωνικής οργάνωσης και συμπεριφοράς (λήψη αποφάσεων, κοινοκτημοσύνη, κατάργηση των διακρίσεων, ενδιαφέρον για τον αδύναμο, σεβασμό για τον άλλον κ.ά.)

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «αξίες και επιλογές»)

- Συναισθάνονται και προβληματίζονται γύρω από τις ηθικές αξίες της ζωής (αγάπη, συμπόνια, δικαιοσύνη, ειρήνη, γενναιότητα, πνευματική ωριμότητα, προσωπική αλλαγή κ.ά.)
- Εμπεδώνουν τη σημασία της υπεράσπισης των πιστεύω
- Συνειδητοποιούν τη δύναμη και την ευθύνη της επιλογής, την οποία αντιλαμβάνονται ως όρο και κριτήριο της ηθικής ζωής
- Αξιολογούν τη σημασία της μετάνοιας και της αλλαγής
- Ανακαλύπτουν τη σημασία της διαφορετικότητας και της ποικιλίας
- Εμπνέονται από θετικά πρότυπα και ηθικές αξίες

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

- Αποδέχονται και υπερασπίζονται το δικαίωμα στη διαφωνία και στη διαφορετικότητα
- Δεσμεύονται σε κοινές αποφάσεις και συνδιαμορφώνονται
- Κατανοούν και καλλιεργούν τη σημασία της οργάνωσης και της συνεργασίας για την εύρυθμη λειτουργία των κοινωνικών υποσυνόλων στα οποία ανήκουν (οικογένεια, σχολείο κ.ά.)
- Εξοικειώνονται στον διάλογο, στη συνεργασία και στην επικοινωνία με όλους τους συμμαθητές τους ανεξάρτητα από τη θρησκευτική ή πολιτισμική τους ταυτότητα
- Αναγνωρίζουν τη σημασία της ανεξιθρησκίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

ΣΤ. Ως προς τη συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

- Ερευνούν και αναλύουν πληροφορίες από διάφορες πηγές
- Μαθαίνουν χρησιμοποιώντας ερμηνευτικά κριτήρια στην επεξεργασία των θεμάτων τους
- Προσεγγίζουν και επεξεργάζονται διάφορα έργα τέχνης (εικαστικές τέχνες, λογοτεχνία, μουσική κ.ά.) που συνδέονται με τον κόσμο της θρησκείας
- Πραγματοποιούν μικροέρευνες στο περιβάλλον τους (σχολικό, οικογενειακό) και παρουσιάζουν συμπεράσματα
- Λειτουργούν μεταγνωστικά, αξιολογώντας τόσο την εργασία της τάξης όσο και την προσωπική τους πρόοδο και συμμετοχή.

Πρόγραμμα Σπουδών Γυμνασίου

Η θρησκεία στη ζωή, στην ιστορία και στον πολιτισμό

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: Πορεία και ανάπτυξη (46 ώρες)	Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: Πορεία μέσα από αντιθέσεις (48 ώρες)	Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: Από το τοπικό στο οικουμενικό (48 ώρες)
1. Μεγαλώνουμε και αλλάζουμε (4 δίωρα) 2. Η συνάντηση του Χριστιανισμού με τον Ελληνισμό (5 δίωρα) 3. Πώς ζουν οι Χριστιανοί; Η νέα ζωή στην Εκκλησία (3 δίωρα) 4. Πώς παίρνονται οι αποφάσεις (3 δίωρα) 5. Μονοθεϊστικές θρησκείες: Ιουδαϊσμός και Ισλάμ (5 δίωρα) 6. Θρησκευτικές αναζητήσεις της μακρινής Ανατολής (3 δίωρα)	1. Μπορούν οι άνθρωποι να εικονίζουν τον Θεό; (4 δίωρα) 2. Ποιος είναι ο Θεός των Χριστιανών; «Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι;» (4 δίωρα) 3. Ποιος είναι ο άνθρωπος; (4 δίωρα) 4. Εμείς και οι «άλλοι» (4 δίωρα) 5. Διάσπαση και αντιπαλότητα στις θρησκείες (5 δίωρα) 6. Ορθοδοξία και Νέος Ελληνισμός (3 δίωρα)	1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο (4 δίωρα) 2. Το ζήτημα της θρησκείας στη σύγχρονη Ευρώπη (3 δίωρα) 3. Σύγχρονες θρησκευτικές μορφές στην Ορθοδοξία και στον κόσμο (2 δίωρα) 4. «Πού είναι ο Θεός;»: Η οδύνη του σύγχρονου κόσμου και το αίτημα της σωτηρίας από το κακό (4 δίωρα) 5. Ελπίδα και αγώνας για τη μεταμόρφωση του κόσμου (4 δίωρα) 6. Από την αρχή μέχρι το τέλος του κόσμου (4 δίωρα) 7. Διευρύνοντας τις εμπειρίες μας / Χτίζοντας τον κόσμο μας (Project) (3 δίωρα)

Α΄ Γυμνασίου

Βασικός άξονας των θεματικών ενοτήτων

Πορεία και ανάπτυξη

Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται με κεντρικούς άξονες την ιδέα της προσωπικής πορείας των μαθητών και την ιστορική πορεία του Χριστιανισμού στη φάση της Ύστερης Αρχαιότητας (από την επισημοποίησή του έως και τους πρώτους αιώνες της ακμής του Βυζαντίου). Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν και να ερμηνεύσουν την αμφίδρομη πορεία από τη θρησκεία στον πολιτισμό, όπως καταγράφηκε στην ιστορία. Παράλληλα οικοδομούν τον δικό τους προσωπικό –νοηματικό και αξιακό– κόσμο μέσα από τη σύνδεση και την αναμέτρηση των ερωτημάτων που τους απασχολούν με τις προτάσεις και τις απαντήσεις του Χριστιανισμού. Στις δύο καταληκτικές θρησκειολογικές ενότητες, οι μαθητές παροτρύνονται να ανιχνεύσουν τη σχέση θρησκείας – πολιτισμού και να εξοικειωθούν με τη θρησκευτική ετερότητα.

Α΄ Γυμνασίου

Γενικοί στόχοι της τάξης

Οι μαθητές ενθαρρύνονται και καθοδηγούνται:

- να προσεγγίσουν τη συγκρότηση και την πορεία της πρώτης Χριστιανικής Εκκλησίας εντός του ιστορικού πλαισίου και της ευρύτερης πολιτισμικής συνάφειας της Ύστερης Αρχαιότητας
- να κατανοήσουν σημαντικά γεγονότα, εξελίξεις και επιλογές της πρώτης Εκκλησίας (εξάπλωση, επισημοποίηση, θεσμική οργάνωση, συνάντηση με τον Ελληνισμό, ανάπτυξη δογματικής διδασκαλίας και λατρείας) και πώς αυτά διαμόρφωσαν την ταυτότητά της και επηρέασαν τον πολιτισμό μέχρι τις μέρες μας
- να συνειδητοποιήσουν τη δυναμική της συνάντησης του Χριστιανισμού με τον Ελληνισμό και τη διαχρονική σημασία της σύνθεσης που προέκυψε για την Εκκλησία και τον πολιτισμό
- να κατανοήσουν την πρόταση της Εκκλησίας για τη ζωή του ανθρώπου και τις σχέσεις του με τον Θεό, τους συνανθρώπους του και την κτίση
- να γνωρίσουν και να αξιολογήσουν τη ζωή και τη δράση σημαντικών προσώπων του Χριστιανισμού καθώς και άλλων θρησκειών
- να εξοικειωθούν με τη μελέτη μνημείων πολιτισμού και έργων τέχνης, ανιχνεύοντας την πνευματική τους καταγωγή
- να γνωρίσουν βασικές πτυχές του Ισλάμ και του Ιουδαϊσμού (θρησκευτικά γεγονότα, γιορτές, λατρεία, τρόπος ζωής, αξίες και στάσεις ζωής) και να συνειδητοποιήσουν τις σχέσεις των δύο θρησκειών με τον Χριστιανισμό
- να προσεγγίσουν διδασκαλίες, αναζητήσεις και εμπειρίες από τις μεγάλες θρησκείες του κόσμου και να αναγνωρίσουν αξίες και σύστοιχες στάσεις ζωής
- να θεωρήσουν με διευρυμένα πνευματικά κριτήρια τις σημαντικές πτυχές της ζωής τους (ηλικιακή πρόοδος, νέες ανάγκες, επιρροές, κρίσιμες αποφάσεις)
- να αναπτύξουν ενδιαφέρον για τη μελέτη τόσο της θρησκευτικής τους ιδιοπροσωπίας όσο και άλλων θρησκειών
- να καλλιεργήσουν στάσεις αποδοχής και σεβασμού προς τη θρησκευτική και πολιτισμική ετερότητα
- να κατακτήσουν τις απαραίτητες επάρκειες ενός θρησκευτικά εγγράμματου υποκειμένου.

1. Μεγαλώνουμε και αλλάζουμε (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** εκφράζουν συναισθήματα και ερωτήματα που τους απασχολούν, καθώς αλλάζουν εκπαιδευτική βαθμίδα και βρίσκονται μπροστά σε νέες προκλήσεις **β)** αναγνωρίζουν το εύρος και τη σημασία της εξάπλωσης του Χριστιανισμού κατά τους τρεις πρώτους αιώνες **γ)** μπαίνουν στη θέση των Χριστιανών της εποχής και διακρίνουν, περιγράφουν και αποτιμούν τις δυσκολίες και τα διλήμματα της Εκκλησίας των πρώτων αιώνων **δ)** εξηγούν με παραδείγματα τη σημασία της οργάνωσης (για την Εκκλησία και για τους ίδιους) **ε)** αναπλάθοντας τις συνθήκες της εποχής διακρίνουν και αποτιμούν την επιλογή και τα κίνητρα της μοναχικής ζωής **στ)** αξιολογούν το έργο προσώπων της εποχής	**I. Το πέρασμα σε μια νέα σχολική κοινότητα, ένα καινούριο κύκλο ζωής (Γυμνάσιο):** • Αλλαγές, όνειρα και σχέδια • Δυσκολίες και προκλήσεις • Ανάγκη για προσωπική διαδρομή και οργάνωση **II. Η Εκκλησία ανοίγεται και εξαπλώνεται** ii. Το άνοιγμα της χριστιανικής πίστης στον κόσμο («ουκ ένι Ιουδαίος ουδέ Έλλην...») • Πραξ 13, 44-48 • Εφ 2, 14 • Γαλ 3, 2 • Οι περιοδείες του Απ. Παύλου iii. Από τους διωγμούς και το μαρτύριο στη δικαίωση των Χριστιανών και στην ελευθερία της θρησκείας (Ευσεβίου Καισαρείας, *Εκκλησιαστική Ιστορία* και *Εις τον βίον Κωνσταντίνου*) iv. Οι ναοί της νέας θρησκείας: Από τις κατακόμβες και τα οικήματα στην ανέγερση μεγαλόπρεπων βασιλικών v. Ο Χριστιανισμός ως επίσημη θρησκεία της βυζαντινής αυτοκρατορίας • Μεγάλα κέντρα του Χριστιανισμού: Ιεροσόλυμα, Αντιόχεια, Ρώμη, Αλεξάνδρεια	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ρόλος στον τοίχο: «Ένας δωδεκάχρονος στη σύγχρονη Ελλάδα: *Όλοι θέλουν το καλό μου! Εγώ ποιος ονειρεύομαι να γίνω;*» (στόχος: Αναγνώριση προσωπικών δυνατοτήτων, διλημμάτων και δυσκολιών) (I) **2.** Ανακριτική καρέκλα: Ένας χριστιανός σε θέση ισχύος (στόχος: Εμβάθυνση στα κίνητρα και τις διαθέσεις) (II.ii, II.iv) **3.** Παιχνίδι ρόλων με σενάριο: «Συζήτηση μεταξύ χριστιανού και εθνικού μετά την ανακήρυξη του Χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας» (στόχος: Διερεύνηση κινήτρων, διαθέσεων κ.ά.) (II.iv) **4.** Παρουσίαση σκηνών με έμπνευση από την «προς Διόγνητον επιστολή» (στόχος: Ανάδειξη συγκεκριμένων εκφράσεων ζωής των πρώτων χριστιανών) (III.ii) **5.** Ιδεοθύελλα με τη λέξη «κλήρος», «κοινόβιο» (III.iii, III,iv) **6.** Θετικό – αρνητικό: «Κάθε θρησκεία είναι σεβαστή» **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** TPS με θέμα: «Οι αλλαγές, τα όνειρα, οι ανάγκες και τα σχέδιά μας» (I) **2.** Artful Thinking («ακούγοντας 2 x 10»): *Η μπαλάντα του οδοιπόρου*, Μ. Ελευθερίου-Μ. Χατζιδάκις (I) **3.** Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε»): Οι δύο ψηφιδωτές παραστάσεις του Ιουστινιανού και της Θεοδώρας από τον Άγιο Βιτάλιο της Ραβέννας (II.iv) **4.** Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε»): Alexamenos Graffito ALEXAMENOS SEBETE ΘΕΩΝ, (II.ii) **5.** Ιστοεξερεύνηση στις κατακόμβες (II.iii) **6.** TPS με θέμα: Ερευνώντας τη σημασία των συμβόλων των κατακομβών (II.iii) **7.** Artful Thinking («τι σε κάνει να το λες;» και «βάζοντας τίτλους»): Σύμβολα και εικόνες (*Η δεομένη-Orante* και η *ευγνώμων-Grata*) από τις κατακόμβες (II.iii) **8.** Διερεύνηση του οικήματος στη Δούρα Ευρωπό: Μετατροπές και διαρρύθμιση για την τέλεση της χριστιανικής λατρείας (II.iii) **9.** Ιστοεξερεύνηση στις Βασιλικές της Ραβέννας (π.χ. άγιος Απολλινάριος και άγιος Βιτάλιος) (II.iii) **10.** Ταξίδι στον κόσμο του ψηφιδωτού [βλ. Πρόγραμμα Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών] (II.iii) **11.** Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε»): *Το μονόγραμμα του Χριστού*

	• Κωνσταντινούπολη: Η χριστιανική καρδιά της αυτοκρατορίας **III. Η Εκκλησία οργανώνεται** i. Από την εκκλησία του Δήμου στην Εκκλησία του Χριστού. Ο εκκλησιαστικός μετασχηματισμός της πόλης ii. Οι Χριστιανοί, πολίτες ενός άλλου κόσμου (Φιλ 2, 1-8 και *προς Διόγνητον Επιστολή*) iii. Κλήρος (επίσκοποι, πρεσβύτεροι, διάκονοι): Λειτουργική ευθύνη και διακονία του λαού (Τιτ 1, 7-9. Α Τιμ 3, 2-13 και Πολυκάρπου Σμύρνης, *προς Φιλιππησίους* 6, 1-3) iv. Κοινοβιακός μοναχισμός. Η πνευματική πολιτεία της ερήμου • Μεγάλοι οργανωτές του μοναχισμού (Παχώμιος, Μ. Βασίλειος, Βενέδικτος, Ιωάννης Κασσιανός) • Μοναχικοί Κανόνες	στα ανάγλυφα και τα νομίσματα (II.iv) **12.** Έρευνα: «Ο κλήρος σήμερα» (ονομασίες, καθήκοντα, ρόλος, άμφια κ.ά.) (III.iii) **13.** Artful Thinking («παιγνίδι επεξεργασίας»): *Κοίμηση Εφραίμ του Σύρου*, Ι. Ν. Αγ. Κωνσταντίνου Ιεροσόλυμα ή Αγ. Νικολάου Αναπαυσά Μετεώρων. Επίσης *Κοίμηση Αγ. Σάββα* (III.iv.) **14.** TWPS με θέμα: Ερευνώντας μοναστικούς κανόνες του Μ. Βασιλείου και του Παχωμίου (στόχος: Η ανάδειξη του κοινοβιακού μοναχισμού ως μικρογραφίας της πρωτοχριστιανικής κοινότητας) (III.iv) **15.** Μελέτη περίπτωσης: Παχώμιος (III.iv) **16.** Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη: Η οργάνωση της Εκκλησίας (III) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Σχεδιάζουν έναν χάρτη με τις πρώτες χριστιανικές κοινότητες ((II.i) **2.** Φτιάχνουν έναν πίνακα με τους διωγμούς εναντίον των Χριστιανών που να εμπεριέχει την αφορμή και γνωστούς μάρτυρες (II.ii) **3.** Απόδοση με σκίτσα των συμβόλων των κατακομβών. Γράφουν μια φράση για το καθένα (II.iii) **4.** Κατασκευή ψηφιδωτών (II.iii) **5.** Κατασκευή χάρτη του 4ου αι. με τις μεγάλες πόλεις-κέντρα του Χριστιανισμού (II.iv) **6.** Σύνταξη κειμένου: Το γράμμα ενός μοναχού που περιγράφει τη ζωή σε ένα αιγυπτιακό κοινόβιο του 4ου αι. (III.iv) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Σε συνεργασία με τον καθηγητή της Ιστορίας και των Εικαστικών: Η τέχνη του ψηφιδωτού από την Αρχαία Ελλάδα έως το Βυζάντιο (II.iii) **Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Περπατώντας σε μια Βασιλική του 5ου αι. (Αχειροποίητος, Άγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης) ή σε κάποιο άλλο παλαιοχριστιανικό ναό της περιοχής (II.iii) **2.** Επίσκεψη σε μοναστήρι της περιοχής (III.iv)

2. Η συνάντηση του Χριστιανισμού με τον Ελληνισμό (5 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** επιβεβαιώνουν τη δυναμική των επιρροών και των συνθέσεων, διερευνώντας προσωπικές τους εμπειρίες **β)** ευαισθητοποιημένοι στη δυναμική των συνθέσεων, προεκτείνουν τη σκέψη τους και αναγνωρίζουν διαστάσεις και πεδία της συνάντησης Χριστιανισμού - Ελληνισμού **γ)** εξακριβώνουν τον ρόλο της ελληνικής γλώσσας στη διάδοση και στην ανάπτυξη του Χριστιανισμού και της θεολογίας του **δ)** αναγνωρίζουν και αποτιμούν τον ρόλο της ελληνικής παιδείας στη ζωή και στο έργο προσώπων της Εκκλησίας (Αποστόλων, Απολογητών και Πατέρων) **ε)** επαληθεύουν και αξιολογούν τη σύνθεση Ελληνισμού - Χριστιανισμού σε συγκεκριμένα μνημεία και έργα τέχνης, καθώς και στην καθημερινή ζωή των Βυζαντινών	**I. Η δυναμική των «συναντήσεων»** i. Η ζωή είναι συνάντηση (παρέες, ομάδες, χώροι, δικτυακές κοινότητες...) ii. Αναγνωρίζοντας τις θετικές και αρνητικές επιρροές στη ζωή μας iii. Μεγαλώνουμε μέσα από συνθέσεις **II. Ελληνισμός και Χριστιανισμός. Η συνάντηση δύο κόσμων** i. Η κυριαρχία της ελληνικής γλώσσας στον ελληνορωμαϊκό κόσμο ii. Παύλος, ο απόστολος που συνέδεσε τον Χριστιανισμό με τον Ελληνισμό • Στον Άρειο Πάγο της Αθήνας (Πραξ 17, 16-34) • Στη σχολή του Τυράννου στην Έφεσο (Πραξ 19, 9-10) iii. Η ελληνική ως γλώσσα της Εκκλησίας • Η ελληνική ως γλώσσα της Αγίας Γραφής: Από τη μετάφραση των Ο΄ στον Κανόνα της Αγίας Γραφής (Αρχή της *39ης Εορταστικής Επιστολής* του Μ. Αθανασίου) • «Τη γλώσσα μας την εκπαιδεύσαμε ... την ευγενίσαμε... και τη γλυκάναμε» (Γρηγορίου Ναζιανζηνού, *Εις εαυτόν*): Η ελληνική ως γλώσσα των Πατέρων και εκφραστικό όχημα της εκκλησιαστικής πίστης iv. Διάλογος και εκλεκτικές συγγένειες με την ελληνική σοφία • Ιουστίνος, ο φιλόσοφος και μάρτυρας: Ο Ελληνισμός προετοίμασε τον κόσμο να δεχτεί τον Χριστιανισμό (Ιουστίνου, *Απολογία Β΄*)	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Συλλογικός ρόλος: Προσπαθώντας να πείσουμε ή να αποτρέψουμε τον άλλον για κάτι θετικό ή αρνητικό (στόχος: Διερεύνηση της δυναμικής και της λειτουργίας των επιρροών) (I) **2.** Ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης αφηγείται το γεγονός της επίσκεψης του Αποστόλου Παύλου στην Αθήνα (II.ii) **3.** Αντιγνωμία δύο πολιτών της Καισάρειας του 4ου αιώνα: Να σπουδάζουν ή όχι οι χριστιανοί νέοι τα ελληνικά γράμματα; (στόχος: Κατανόηση των επιχειρημάτων και της θετικής στάσης των Πατέρων προς την ελληνική παιδεία) (II.iii και iv) **4.** Παιχνίδι ρόλου: Δύο μαθητές αναλαμβάνουν να ξεναγήσουν συμμαθητές τους σε έναν αρχαιοελληνικό ναό και σε μια χριστιανική βασιλική επισημαίνοντας αντιστοιχίες και ομοιότητες (III.i) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** TPS με θέμα: Οι συναντήσεις μας/οι επιρροές μας (I) **2.** Ιστοεξερεύνηση: Τα ταξίδια του Παύλου, οι πόλεις – κέντρα της εποχής (στόχος: Ανάδειξη του ελληνικού «πνεύματος» της ζωής των πόλεων) (I.ii) **3.** Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): *Ο Απόστολος Παύλος κηρύττει στον Άρειο Πάγο*, Σπ. Βασιλείου, Ι. Ν. Αγίου Διονυσίου (II.ii) **4.** Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω: *St Paul Preaching in Athens, Raphael*, Victoria and Albert Museum (II.ii) **5.** Μελέτη περίπτωσης: Οι σπουδές των τριών Ιεραρχών (II.iv) **6.** Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε»): *Οι φιλόσοφοι* στη χριστιανική εικονογραφία (π.χ. Μονή Φιλανθρωπηνών, εικονογραφημένα χειρόγραφα) (II.iv) **7.** Επίλυση προβλήματος: Γιατί ο αυτοκράτορας Ιουλιανός χαρακτηρίστηκε από τη χριστιανική Εκκλησία «παραβάτης»; (I.v) **8.** Διερεύνηση πηγών και εικόνων για τα παρακάτω θέματα: • Δάσκαλοι και μαθητές στο Βυζάντιο (II.vi) • Τα πρώτα γράμματα, τα μαθήματα και οι σπουδές στο Βυζάντιο (II.vi) • Η γραφή και τα σύνεργά της (II.vi) • Βιβλία και βιβλιοθήκες (II.vi) • Σχολεία και Πανεπιστήμια (II.vi) **9.** Μελέτη περίπτωσης: Φώτιος και Άννα Κομνηνή (II.vi)

	• Πατέρες του 4ου αιώνα: Η δημιουργική συνάντηση του χριστιανικού κηρύγματος με την ελληνική σοφία. Το παράδειγμα των Τριών Ιεραρχών (Μ. Βασιλείου, *Προς τους νέους όπως αν εξ ελληνικών ωφελοίντο λόγων*) v. Ιουλιανός: Ένας αυτοκράτορας νοσταλγός της εθνικής θρησκείας vi. Η ελληνική παιδεία σφραγίζει τον πολιτισμό της βυζαντινής αυτοκρατορίας • Η ελληνική ως γλώσσα της βυζαντινής αυτοκρατορίας (*Νεαρά* του Ιουστινιανού) • Σχολές/πανεπιστήμια της Κωνσταντινούπολης **III. Η αποτύπωση της σύνθεσης Ελληνισμού και Χριστιανισμού στην τέχνη** i. Από τον περίπτερο αρχαιοελληνικό ναό στη χριστιανική βασιλική • Η Αγία Σοφία της Κωνσταντινούπολης ως ζωντανό σύμβολο του χριστιανικού βυζαντινού πολιτισμού ii. Από τα Φαγιούμ στη χριστιανική εικόνα iii. Από τον Ορφέα και τον Ήλιο της αρχαίας Ελλάδας στον Καλό Ποιμένα και στον Παντοκράτορα της Εκκλησίας	**10.** Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι» ή «χρώματα, σχήματα, γραμμές»): Από τα Πορτρέτα του Φαγιούμ στις απαρχές της τέχνης των Βυζαντινών Εικόνων (III.ii) **11.** Συγκριτική εξέταση: *Πορτρέτα του Φαγιούμ*, *Βρεφοκρατούσα και Χριστός* του 6ου αι. και *Βρεφοκρατούσα* του 13ου αι. από την Αγ. Αικατερίνη του Σινά (III.ii) **12.** Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε»): *Ο Χριστός ως Ορφέας* ή ως *καλός Ποιμένας*, ψηφιδωτό από το Μαυσωλείο της Galla Placidia στη Ραβέννα (III.iii) **13.** Artful Thinking («χρώματα, σχήματα, γραμμές» ή «κοιτάζοντας 2 x 10»): *Ο Παντοκράτορας* της Μονής Δαφνίου και ο Δίας του Φειδία (III.iii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Κατασκευή χάρτη με τις χριστιανικές κοινότητες της Ελλάδας της αποστολικής εποχής (I.ii) **2.** Κατασκευή πόστερ με τη γραφή και την αρίθμηση των Βυζαντινών: Από τη μεγαλογράμματη στη μικρογράμματη γραφή (II.vi) **3.** Κάτοψη περιπτέρου ναού και βασιλικής, αναγνώριση των ονομασιών και τοποθέτηση των μερών και των μελών του κάθε ναού (III.i) **4.** Εννοιολογικός χάρτης για τη συνάντηση Ελληνισμού-Χριστιανισμού **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Σε συνεργασία με τον καθηγητή των Εικαστικών: Μελέτη της Εγκαυστικής τεχνικής και της τέμπερας (τεχνικές του Φαγιούμ), Κατασκευές σε/με κερί (III) **Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη στο Θησείο (Ναός του Ηφαίστου) και σε μια χριστιανική βασιλική (III.i)

3. Πώς ζουν οι Χριστιανοί; Η νέα ζωή στην Εκκλησία (3 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** αναγνωρίζουν και διερευνούν διλήμματα, διατυπώνοντας προσωπικούς προβληματισμούς και ερωτήματα για το νόημα της ζωής **β)** αναφέρουν και κρίνουν τις βασικές αξίες της χριστιανικής πρότασης ζωής, όπως εκφράζονται στη Βίβλο, στη λατρεία, στα κείμενα και στην τέχνη της Εκκλησίας **γ)** διασαφηνίζουν τις προσωπικές και κοινωνικές διαστάσεις της ευχαριστιακής στάσης ζωής, σε συνάρτηση με προσωπικές εμπειρίες και παραδείγματα **δ)** κατονομάζουν τα μέρη της Θείας Ευχαριστίας και εξηγούν τον κεντρικό της ρόλο στη ζωή των Χριστιανών **ε)** διακρίνουν τον ηθικισμό ως στείρα προσκόλληση σε κανόνες και εντολές από τη χριστιανική ηθική πρόταση για τη ζωή ως σχέση (με τον Θεό, τον συνάνθρωπο και την κτίση)	**I. Μπροστά στα ερωτήματα για τη ζωή** i. Ο άνθρωπος ζει μόνο με ψωμί; ii. Η ζωή είναι ατομική πορεία ή σχέση; iii. Η ζωή είναι κτήμα που κατέχουμε ή δώρο που μας δόθηκε; iv. Η φύση είναι ιδιοκτησία μας; **II. Ερμηνεύοντας την πρόταση ζωής της χριστιανικής Εκκλησίας** i. Συνάντηση με τον προσωπικό Θεό της Βίβλου: • Ο Θεός επισκέπτεται τον άνθρωπο που τον φιλοξενεί και τον εμπιστεύεται: Μπροστά στην Ορθόδοξη εικόνα της Αγίας Τριάδας (Η φιλοξενία του Αβραάμ) • Πίστη σε έναν Θεό σχέσης και αγάπης: Ο Θεός ως Τριάδα («Η χάρις του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού και η αγάπη του Θεού και Πατρός και η κοινωνία του Αγίου Πνεύματος είη μετά πάντων υμών». Ευχή της Αγίας Αναφοράς της *Θ. Λειτουργίας* του Ι. Χρυσοστόμου) • Η πίστη ως ελεύθερη ανταπόκριση στο κάλεσμα του Θεού. Το παράδειγμα της Θεοτόκου: «Είπε δε Μαριάμ: Ιδού η δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατά το ρήμα σου» (Λκ 1, 38) • Η πίστη ως συνεχής ευλογία του Θεού: «Ευλόγει η ψυχή μου τον Κύριο» (Ψλ 102, 1- 8) ii. Ζώντας με νόημα στον κόσμο: • Είσοδος στην εκκλησιαστική κοινότητα με το Βάπτισμα • Ζωή Ευχαριστίας στην εκκλησιαστική κοινότητα (Πραξ 2, 42-47 και Ευχή Αναφοράς (όπως το σιτάρι) από τη *Θ.*	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ιδεοθύελλα: «Τι χρειάζεται ο άνθρωπος για να ζήσει;» (Ι) **2.** Παντομίμα και παρουσίαση σκηνής με θέμα: «Φιλία, εμπιστοσύνη, αλληλεξάρτηση, επικοινωνία: Όροι ζωής για τον άνθρωπο» (Ι) **3.** Αντιγνωμίες: «Ο άνθρωπος είναι ιδιοκτήτης της φύσης και δικαιούται να την εκμεταλλεύεται για το καλό του!» (I.iv) **4.** Παντομίμα και παρουσίαση σκηνής από την Ομιλία του Μ. Βασιλείου, *Προς πλουτούντας* (II.ii) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Artful Thinking: Από τη σειρά *Άγγελος ποδηλάτης*, Μπάμπης Πυλαρινός (Ι) **2.** TPS με θέμα: «Οι σχέσεις μας με τους άλλους και τη φύση» με βάση το Εφ 4, 25-32 (Ι και ΙΙ.ii) **3.** Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι» και «τι σε κάνει να το λες;»): Έργα που αναδεικνύουν τη χαρά της ζωής π.χ. του Φ. Πατρικαλάκη και του Μπ. Πυλαρινού από τη σειρά *Γιορτή* (Ι και ΙΙ.ii) **4.** Artful Thinking («αρχή, μέση και τέλος» και «βάζοντας τίτλους»): *Η Φιλοξενία του Αβραάμ*, Μουσείο Μπενάκη και *Αγία Τριάδα*, Αντρέι Ρουμπλιώφ (ΙΙ.i) **5.** Artful Thinking: *Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου* **α.** Άγ. Γεώργιος Αχρίδας – Κουρμπίνοβο **β.** Κωνσταντίνου Παρθένη **γ.** Δομήνικου Θεοτοκόπουλου (ΙΙ.i) **6.** Ξενάγηση στο διαδικτυακό εικονικό μουσείο του Ιερού Κοινοβίου του Ευαγγελισμού στην Ορμύλια Χαλκιδικής (ΙΙ.i) **7.** Artful Thinking («ακούγοντας 10 x 2»): *Θεοτόκε Παρθένε* (ΙΙ.i) **8.** Επίλυση προβλήματος: Η κτίση στα Κάλαντα των Θεοφανίων (ΙΙ.ii) **9.** Artful Thinking («παιχνίδι επεξεργασίας» ή «δημιουργικές συνδέσεις»): *Παραβολή μιας ιστορίας της ελιάς* και *Ελιά-καντήλι*, Χρήστος Μποκόρος (ΙΙ.ii) **10.** Artful Thinking: Εικόνες του Μυστικού Δείπνου - Θείας Ευχαριστίας (ΙΙ.ii) **11.** Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): Λόγοι του Γέροντος Πορφυρίου για το αηδονάκι (ΙΙ.ii) **12.** Project: «Η Θεία Ευχαριστία έχει μια μεγάλη ιστορία» (Διερεύνηση της εξέλιξής της από τα πρωτοχριστιανικά χρόνια μέχρι σήμερα) (ΙΙ.ii)

	Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου) • Τα μέρη της Θείας Λειτουργίας: Αγιασμός όλης της ζωής • Μίμηση του Χριστού ✓ Τα γνωρίσματα του καινούριου ανθρώπου (Εφ 4, 25-32) ✓ «Μην κρίνετε» (Μτ 7, 1-5) ✓ «Όποιος υψώνει τον εαυτό του..» (Λκ 14, 7-14) ✓ «Να ανεχόμαστε τις αδυναμίες των διπλανών μας» (Ρωμ 15, 1-2) ✓ Μεγάλου Βασιλείου, *Προς πλουτούντας* ✓ Γρηγορίου Θεολόγου, *Περί φιλοπτωχείας λόγος* ✓ Γρηγορίου Νύσσης, *Κατά τοκιζόντων* • Ζωή με ευθύνη για την κτίση ✓ Από την Παλαιά Διαθήκη: Λευ 25, 23, Ψλ 64. 18, 1-6 ✓ Ευχές για την κτίση από τη *Θεία Λειτουργία* του Ιωάννη Χρυσοστόμου ✓ Αρχιμ. Σωφρονίου, *Ο Γέροντας Σιλουανός* ✓ Ευχή Αγ. Μοδέστου για τα άρρωστα ζώα	**13.** Εξετάζοντας τα μέρη της Θείας Λειτουργίας: Βρείτε δρώμενα με σημασία για τη ζωή του ανθρώπου και του κόσμου (ΙΙ.ii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Παραγωγή κειμένου: Για τη ζωή στον κόσμο χρησιμοποιώντας έννοιες, όρους και εικόνες που επεξεργάστηκαν στο μάθημα (ΙΙ.ii) **2.** Χαρτοκοπτική (κόβουν και ανασυνθέτουν) με ένα έργο μοντέρνας τέχνης για τη χαρά της ζωής (π.χ. Γ. Κόττη, Η. Matisse ή Η. Miro) (ΙΙ.ii) **3.** Κατασκευή κολλάζ με έμπνευση από το Εφ. 4, 25-32 (ΙΙ.ii) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Συνέντευξη από τον ιερέα της τοπικής ενορίας γύρω από τη Θεία Ευχαριστία. Τέλεση μιας Λειτουργίας όπου να τους εξηγεί το κάθε μέρος (ΙΙ.ii). Συμμετοχή σε μια Βάπτιση (ΙΙ.ii)

4. Πώς παίρνονται οι αποφάσεις; (3 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** διερευνούν την αξία των κανόνων, των ορίων και των αποφάσεων για τη ζωή τους **β)** επιβεβαιώνουν ως κριτήριο για την ορθή απόφαση ό,τι προφυλάσσει και προάγει τη ζωή (ατομική και συλλογική, σωματική και ψυχική) **γ)** περιγράφουν και αξιολογούν τον τρόπο λήψης των αποφάσεων από την πρώτη Εκκλησία και διατυπώνουν τις απόψεις τους για τον συνοδικό θεσμό **δ)** εξηγούν τις συνέπειες της διατύπωσης των δογμάτων για τη ζωή της εκκλησιαστικής κοινότητας **ε)** παρουσιάζουν και αξιολογούν τη ζωή και τη δράση Πατέρων που υπερασπίστηκαν την εκκλησιαστική αλήθεια **στ)** εξηγούν τη σημασία του Συμβόλου της Πίστεως για τους Χριστιανούς	**I. Συζητώντας για τα όριά μας** i. Όλα επιτρέπονται; ii. Ποιος ξέρει και ποιος αποφασίζει για το σωστό; **II. Η Χριστιανική Εκκλησία αποφασίζει και ορίζει την πίστη:** i. Πότε και γιατί χρειάζονται οι αποφάσεις; Αντιδικίες, συγχύσεις, μονομέρειες και πλάνες στη σκέψη των πιστών (αιρέσεις) ii. Πώς παίρνονται οι αποφάσεις; • Από την Αποστολική Σύνοδο (Πραξ 15) στον συνοδικό θεσμό • Οικουμενικές Σύνοδοι – Το παράδειγμα της Α΄ Οικουμενικής (στιγμιότυπα από την *Εκκλησιαστική Ιστορία* του Ευσεβίου Καισαρείας) • Εκκλησία των 7 πρώτων αιώνων: Εκκλησία των Συνόδων (στιγμιότυπα και ιστορίες από τις Οικουμενικές Συνόδους) iii. Οι Πατέρες της Εκκλησίας υπερασπίζονται την πίστη και ερμηνεύουν τον λόγο του Θεού. • Μέγας Αθανάσιος • Μέγας Βασίλειος • Κύριλλος Αλεξανδρείας • Μάξιμος ο Ομολογητής iv. Δόγματα/Όροι: Η ζωή και η πίστη της Εκκλησίας με λόγια v. Το Σύμβολο της Πίστεως: Συγκρότηση της «μίας, αγίας, καθολικής και αποστολικής Εκκλησίας» γύρω από την κοινή πίστη **III. Δέχονται όλοι οι Χριστιανοί το Σύμβολο της Πίστεως;**	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Παρουσίαση σκηνής: «Πόσο χρειαζόμαστε τα όρια;» (I) **2.** Αντιγνωμίες: Χριστιανοί συζητούν στην αγορά με συμπολίτες τους που θεωρούν ότι ο Χριστός είναι μόνο άνθρωπος (στόχος: Τα δόγματα δεν είναι αφηρημένες ιδέες αλλά εκφράζουν εμπειρίες ζωής) (II.ii) **3.** Παρουσίαση σκηνής: Πολίτες της Αλεξάνδρειας συζητούν στην αγορά μετά την απόφαση για την εξορία του Μ. Αθανασίου (II.iii) **4.** Θετικό - αρνητικό: «Εφόσον η πίστη είναι ελεύθερη, κανένας δεν χρειάζεται τα δόγματα!» (στόχος: Έλεγχος στερεότυπων γύρω από τα δόγματα) (II.iv) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** TPS με θέμα: «Ποιος αποφασίζει για μας;» (I) **2.** TWPS με θέμα: Ποιοι κανόνες μπορούν να λειτουργούν αρνητικά; (I) **3.** Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε» και «τι σε κάνει να το λες;»): Εικόνες της Πεντηκοστής, της Αποστολικής Συνόδου, της Α΄ και Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου (II.ii) **4.** Ανάλυση Διαστάσεων: Πώς λειτουργεί μια Σύνοδος (II.ii) **5.** Μελέτη περίπτωσης: Μ. Αθανάσιος, Μάξιμος ο Ομολογητής (II.iii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Σύνταξη κειμένου: Κανόνες για την τάξη μας όχι με ΜΗ αλλά με ΝΑ (I) **2.** Μεταγραφή κειμένου: Το «Πιστεύω» με λόγια απλά (II.v) **3.** Εννοιολογικός χάρτης: Αιρέσεις – Σύνοδοι – Δόγματα (II.i, ii και iv) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό τους βρίσκουν και παρουσιάζουν στην τάξη στοιχεία για το Κοινοβούλιο, τους Νόμους, το Σύνταγμα. Σε ολομέλεια συζητείται η αντιστοιχία τους με τη Σύνοδο, τα Δόγματα/Κανόνες και το Σύμβολο της Πίστεως **Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Πραγματοποίηση μιας συνέλευσης τάξης για τη λήψη μιας απόφασης. Καταγραφή Πρακτικών. Συζήτηση στην τάξη γύρω από τη σημασία των ρόλων, της διαδικασίας, των αποφάσεων

5. Μονοθεϊστικές θρησκείες: Ιουδαϊσμός και Ισλάμ (5 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** διασυνδέουν βασικά γεγονότα της Παλαιάς Διαθήκης με τις γιορτές του Ιουδαϊσμού **β)** παρουσιάζουν τα βασικά πιστεύω του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ **γ)** εξηγούν το νόημα σημαντικών θρησκευτικών πρακτικών, γιορτών και συμβόλων **δ)** περιγράφουν και εξηγούν τη σχέση των πιστών με τις ιερές γραφές τους **ε)** αναγνωρίζουν σε συγκεκριμένες εκφράσεις τις κοινές ρίζες Χριστιανισμού και Ιουδαϊσμού **στ)** εντοπίζουν και σκιαγραφούν θρησκευτικά πρόσωπα και αποκρυπτογραφούν αφηγήσεις και αξίες στην τέχνη **ζ)** διακρίνουν στις δύο θρησκείες ανθρωπιστικές αξίες και στάσεις ζωής **η)** εξετάζουν και αναθεωρούν τυχόν προκαταλήψεις και στερεότυπά τους για τις δύο θρησκείες και καλλιεργούν μια στάση σεβασμού προς αυτές **θ)** αναγνωρίζουν τον ρόλο της θρησκείας στην καθημερινή ζωή των Εβραίων και Μουσουλμάνων συνομηλίκων τους στην Ελλάδα	**I. Ιουδαϊσμός** i. Ισραήλ, ένας περιπλανώμενος λαός μέσα στην ιστορία • Γιορτές μνήμης: Πέσαχ (Έξοδος), Σαβουώτ (παράδοση της Τορά), Σουκώτ (πορεία στην έρημο), Χανουκά (Μακκαβαίοι), Πουρίμ (Περσική αιχμαλωσία) • Το αστέρι του Δαβίδ ii. Η θεμελιακή σχέση του Ισραήλ με τις Ιερές Γραφές: • Τορά: Ο γραπτός νόμος • Ταλμούδ: Ο προφορικός νόμος iii. Πώς πρέπει να ζουν οι άνθρωποι; • Σεμά (Δευτ 6, 4-9), τεφιλίν, μεζουζά • Ζωή σύμφωνα με τον Νόμο του Θεού (Εξ 22, 20-21. 24-26, 23, 1-5, Λευ 19, 9-10. 17-18, Νε 8, 1-3.9) • Η Συναγωγή, ο ραββίνος • Το Σάββατο στη Συναγωγή και στο σπίτι/«η χαρά του Σαμπάτ» iv. Η πνευματική προϊστορία του Χριστιανισμού • Η Παλαιά Διαθήκη, κοινό βιβλίο για Χριστιανούς και Ιουδαίους • Τα χειρόγραφα του Κουμράν v. Η διαχρονική σχέση Ιουδαϊσμού και Ελληνισμού • Έλληνες Εβραίοι • Ισραηλιτικές κοινότητες στην Ελλάδα • Το Ολοκαύτωμα και η στάση των Ελλήνων **II. Ισλάμ** i. Ισλάμ, Μουσλίμ: Υποταγή στον Θεό, υποταγμένος στον Θεό • Σαχάντα (ομολογία πίστεως) ii. Αλλάχ: Ο μοναδικός και παντοδύναμος κύριος του κόσμου • Ένας ελεήμων και φιλεύσπλαχνος Θεός • Τα ονόματα του Αλλάχ	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Προσομοίωση: Καθημερινοί χαιρετισμοί των Εβραίων και των Μουσουλμάνων **2.** Ένας νεαρός Εβραίος/Μουσουλμάνος περιγράφει μια γιορτή και εξηγεί τι ακριβώς θυμούνται οι Εβραίοι/Μουσουλμάνοι αυτή τη μέρα **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Συγκέντρωση φωτογραφικού υλικού από τη σύγχρονη εβραϊκή ζωή (ανάγνωση Τορά, Μπαρ/Μπαρτ Μπιτσβά, Τείχος Δακρύων κ.ά.) (I.iii) **2.** Αναζήτηση θρησκευτικής μουσικής των δύο θρησκειών στο διαδίκτυο, παρουσίαση στην τάξη **3.** Ερωτήσεις –σχετικές με τη θρησκευτική του ζωή– προς έναν Εβραίο έφηβο που ζει στην Ελλάδα **4.** Ερωτήσεις –σχετικές με τη θρησκευτική του ζωή– προς έναν Μουσουλμάνο έφηβο που ζει στην Ελλάδα **5.** Ιερές ιστορίες: *Αβραάμ και Ισαάκ*, *Χανουκά*, (I.i.) **6.** Ιερές ιστορίες: *Ο προφήτης Μωάμεθ και η αράχνη* (II.iii.) **7.** Επίλυση προβλήματος: «Η ιερή αποδημία (Χατζ)» (II.v) **8.** Artful Thinking: έργα του Marc Chagall (III.i.) **9.** Artful Thinking («αρχή, μέση, τέλος»): *Porcelain Unicorn* (I.v) **10.** Προβολή ντοκιμαντέρ Βασίλη Λουλέ, *Φιλιά εις τα παιδιά* (I.v) **11.** Προβολή ταινιών Ιρανών σκηνοθετών με πρωταγωνιστές παιδιά (π.χ. Αμπ. Κιαροστάμι, *Πού είναι το σπίτι του φίλου μου*, *Το ψωμί και ο δρόμος*, *Διάλειμμα*, Εμπ. Φορουζές, *Το κιούπι*, *Ο δρομέας*, Μ. Ταλεμπί, *Οι μπότες*) (III.v) **12.** Περπατώντας στη σύγχρονη Ιερουσαλήμ: Η πόλη-σύμβολο των τριών θρησκειών **13.** Επίλυση προβλήματος: Εξήγηση του όρου «αβρααμικές θρησκείες» **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Κατασκευή πίνακα/χρονολογίου γεγονότων

ι) διαπιστώνουν την παρουσία των αβρααμικών θρησκειών στην Ευρώπη	iii. Μωάμεθ: Η σφραγίδα των προφητών • Βασικά γεγονότα της ζωής του • Χαντίθ: Η παράδοση γύρω από την πράξη και τη σοφία του Μωάμεθ iv. Κοράνιο: Η ψυχή του Ισλάμ • Ο λόγος του Αλλάχ • Αντίγραφο του ουράνιου πρωτότυπου • Η σχέση των Μουσουλμάνων με το Κοράνιο v. Πώς πρέπει να ζουν οι άνθρωποι; • Πέντε στύλοι: Τα βασικά καθήκοντα κάθε μουσουλμάνου • Ούμμα (ισλαμική κοινότητα): Ταύτιση θρησκείας και κράτους • Σαρία: Ο ιερός νόμος του Ισλάμ για την ατομική και κοινωνική ζωή • Η Παρασκευή στο Τζαμί • Θρησκευτικοί λειτουργοί (ιμάμης, μουεζίνης, κατίμπ, ουλαμάδες) vi. Το Κοράνιο και οι λαοί της Βίβλου **III. Πρόσωπα, μνημεία, αποτυπώσεις και προεκτάσεις του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ** i. Marc Chagall: Ζωγραφίζοντας τη Βίβλο ii. Τζελαλαντίν Ρουμί: Ο υμνητής του «Αγαπημένου» iii. Συναγωγές και εβραϊκά μουσεία στην Ευρώπη iv. Τζαμιά και μουσεία Ισλαμικής τέχνης στην Ευρώπη	της ιστορίας του Ισραήλ από την ΠΔ. Θυμόμαστε πρόσωπα για τα οποία ξέρουμε μια ιστορία (I) **2.** Κατασκευή και ανάρτηση ημερολογίου ιουδαϊκών και μουσουλμανικών γιορτών (I, II) **3.** Project: Το καντήλι στις 3 μονοθεϊστικές θρησκείες (χρήση υλικών και σημασία τους, φωτογραφίες, παραμύθια, ιστορίες, αναφορές από την οικογενειακή παράδοση κ.ά.) **4.** Project: Δημιουργία ενός οδηγού γνωριμίας με τόπους λατρείας των τριών αβρααμικών θρησκειών **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Σε συνεργασία με τον/την φιλόλογο διαβάζουν και αναλύουν τον *Ξεπεσμένο δερβίση* του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη (III.ii) **Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη σε Συναγωγή. Συζήτηση με τον ραβίνο (I) **2.** Οργάνωση επίσκεψης στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος ή αυτό της Θεσσαλονίκης (I) **3.** Επίσκεψη στο Μουσείο Ισλαμικών Τεχνών – Μουσείο Μπενάκη (II) **4.** Περίπατος στην τοπική κοινότητα: Ακολουθώντας τα ίχνη των προγόνων μας συναντιόμαστε και γνωριζόμαστε με «άλλους» (ονόματα δρόμων, καταστημάτων, επαγγελμάτων, μνημεία)

6. Θρησκευτικές αναζητήσεις της μακρινής Ανατολής (3 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** αναγνωρίζουν και μελετούν σύμβολα, μνημεία και λατρευτικές συνήθειες των θρησκειών της Ανατολής **β)** παρουσιάζουν στοιχεία για ιερά πρόσωπα των θρησκειών και αφηγούνται ιστορίες **γ)** επισημαίνουν ανθρωπιστικές αξίες και στάσεις ζωής στις θρησκείες **δ)** διακρίνουν και διερευνούν τις επιδράσεις κάθε θρησκείας στον πολιτισμό, στην τέχνη και στη ζωή **ε)** καταγράφουν στοιχεία και όψεις των θρησκειών που θα ήθελαν να μελετήσουν περισσότερο **στ)** επιχειρηματολογούν για τη σημασία της μελέτης των άλλων θρησκειών στο μάθημα των Θρησκευτικών **ζ)** συγκεφαλαιώνουν τις ιδέες που επεξεργάστηκαν για τη σημασία της γνώσης του θρησκευτικά και πολιτισμικά «άλλου» **η)** εξηγούν με παραδείγματα το νόημα και τη σημασία του σεβασμού και της αποδοχής της θρησκευτικής ετερότητας από έναν σημερινό νέο άνθρωπο **θ)** βγάζουν συμπεράσματα για τον	**I. Τόποι και συνήθειες: Ένα πανόραμα** i. Ινδοϊσμός • Χώρες, αριθμοί • Θεοί/θεές (Βισνού, Σίβα, Ράμα, Κρίσνα) • Ιερές πόλεις (Μπεναρές)/Ναοί (Μινάκσι)/ αγάλματα • Λατρευτικές συνήθειες (λατρεία σε ναούς και ιερά, διαλογισμός, γιάντρας και μάνταλα, λατρεία ιερών ζώων, προσκυνήματα, λουτρά εξαγνισμού) • Φαντασμαγορικές γιορτές (Diwali, Pongal, Holi) ii. Βουδισμός • Χώρες, αριθμοί • Ναοί (στούπες, μοναστήρια και παγόδες) και αναρίθμητα αγάλματα του Βούδα • Λατρευτικές συνήθειες (ιερά λείψανα, ιερό δέντρο μποντ, διαλογισμός, μάντρα και μάνταλα, προσκυνήματα και ιερές αποδημίες) • Γιορτές (αναμνήσεις γεγονότων της ζωής του Βούδα) **II. Πρόσωπα, κείμενα και αξίες** i. Βούδας (Σιντάρτα Γκαουτάμα): Ο φωτισμένος αναζητητής της προσωπικής γαλήνης • Η *Τρικάλαθος* (Τριπιτάκα): Συλλογή χειρογράφων Βουδισμού ii. Λάο-Τσε: Κοιτάσματα σοφίας • *Ταό-Τε-Κινγκ*: Το βιβλίο του λόγου και της φύσης (Ταοϊσμός) iii. Κομφούκιος, ο ηθικοδιδάσκαλος • Ηθικές και κοινωνικές προτροπές iv. *Μαχαμπαράτα* και *Ραμαγιάνα*: Τα μεγάλα έπη του Ινδοϊσμού	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Αναπαράσταση σκηνών με θέμα: Η καθημερινή ζωή σε μια ινδοϊστική κοινωνία **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Επίλυση προβλήματος: Η σημασία των συμβόλων των ανατολικών θρησκειών **2.** Ιερές ιστορίες: *Ράμα και Σίτα*, *Νατσικέτα και Γιάμα* (I.i) **3.** Ιερές ιστορίες: *Ο ελέφαντας και ο τυφλός*, *Ο βασιλιάς πίθηκος και τα μάνγκος* (I.ii) **4.** Ιστοεξερεύνηση και Artful Thinking («κοιτάζοντας 10 x 2» και «ακούγοντας 10 x 2»): Μάνταλα και θρησκευτική μουσική από την Ινδία (I.i) **5.** Artful Thinking («ακούγοντας 10 x 2»): Βουδιστικοί ύμνοι (I.ii) **6.** Artful Thinking (τεχνική «ακούγοντας 10 x 2»): Κινέζικη μουσική (άλλοι τόνοι, άλλα όργανα από μπαμπού, μετάξι, άργιλο και πέτρα)(II.ii και iii) **7.** Ιστοεξερεύνηση και Artful Thinking («κοιτάζοντας 10 x 2» και «ακούγοντας 10 x 2»): Κινέζικη καλλιγραφία (II.ii και iii) **8.** Ιστοεξερεύνηση τέχνης: Αγάλματα του Βούδα (I.ii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Ζωγραφική και συζήτηση: Μάνταλα και Rangoli (χρώματα, μορφή, αίσθηση, συμβολισμοί) (I.i και ii) **2.** Προετοιμασία μιας χορογραφίας πάνω σε κινέζικη μουσική **3.** Δημιουργία και εκτέλεση μιας μικρής παράστασης θεάτρου σκιών με ένα θρησκευτικό θέμα **4.** Κατασκευή και ανάρτηση ημερολογίου γιορτών από ανατολικές θρησκείες (I) **5.** «Κείμενά μου – θησαυροί μου»: Αποφθέγματα από τις θρησκείες (II) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Μαθηματικοί όροι και Μάνταλα (στόχος: Χρήση στοιχείων και βασικής ορολογίας της γεωμετρίας, σχεδιασμός πολυγώνων με σωστή χρήση συμμετρίας και χρωμάτων) (I)

ρόλο που παίζει η γνωριμία με τη θρησκευτική ετερότητα στην κατανόηση της δικής τους θρησκευτικής και πολιτισμικής ταυτότητας	**III. Μακρινές θρησκείες, κοντινοί μας άνθρωποι/Κριτικός αναστοχασμός πάνω στη σημασία της γνωριμίας του θρησκευτικά και πολιτισμικά «άλλου»**	**Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη στο Μουσείο Ασιατικής Τέχνης Κέρκυρας **2.** Διοργάνωση μιας εβδομάδας γνωριμίας στο σχολείο (αφηγήσεις ιστοριών και παραδόσεων, προβολή video, έκθεση φωτογραφίας, βραδιά φαγητού κ.ά.)

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος της τάξης

Α. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

- Περιγράφουν τις πολλαπλές όψεις των εξελίξεων και των επιλογών της πρώτης Χριστιανικής Εκκλησίας
- Προσδιορίζουν και αξιολογούν τα στοιχεία οργάνωσης, αντιπροσώπευσης και λήψης αποφάσεων στη ζωή της χριστιανικής Εκκλησίας
- Εξετάζουν τα θρησκευτικά δεδομένα και γεγονότα μέσα στο εκάστοτε κοινωνικό και ιστορικό γίγνεσθαι
- Κατανοούν και αξιολογούν τις χριστιανικές απαντήσεις για την πίστη, καθώς επίσης για το νόημα και τη σημασία της ανθρώπινης ζωής
- Συναισθάνονται τη σημασία και τον ρόλο της λατρείας στη ζωή των πιστών
- Ανακαλύπτουν στη χριστιανική παράδοση, στην Αγία Γραφή και στα ιερά κείμενα των θρησκειών απαντήσεις για το νόημα της ζωής και των σχέσεων του ανθρώπου (με τον Θεό, τον συνάνθρωπο και τη φύση)
- Αναγνωρίζουν, περιγράφουν και σχολιάζουν θεμελιώδεις διδασκαλίες των μεγάλων θρησκειών του κόσμου
- Συνδέουν τη δράση και το έργο ιστορικών προσώπων με τη θρησκευτική τους πίστη και δέσμευση
- Επεξεργάζονται με ερμηνευτικά κριτήρια τα χριστιανικά θεολογικά κείμενα, καθώς και κείμενα άλλων θρησκευτικών παραδόσεων
- Αντιλαμβάνονται την προσωπική σημασία της μελέτης του κόσμου της θρησκείας
- Χρησιμοποιούν θεολογικά κριτήρια στη νοηματοδότηση των γεγονότων
- Χειρίζονται σωστά θεολογικούς όρους και έννοιες

Β. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

- Κατανοούν την πολιτισμική και ανθρωπιστική διάσταση της Ορθοδοξίας, του Χριστιανισμού και τις αντίστοιχες των άλλων θρησκειών
- Προσδιορίζουν τις διαστάσεις του «ιερού» στα μνημεία και στις αντιλήψεις του πολιτισμού
- Ανιχνεύουν θρησκευτικά ή θεολογικά κίνητρα στην έμπνευση δημιουργών της τέχνης (λογοτεχνία, μουσική, θέατρο, κινηματογράφος κλπ.)
- Συνειδητοποιούν την ποικιλία των εκφραστικών μέσων των θρησκειών
- Αναλύουν και αξιολογούν τη δυναμική της συνάντησης Χριστιανισμού-Ελληνισμού
- Ανακαλύπτουν τα ιουδαϊκά και τα ισλαμικά στοιχεία που έχουν ενσωματωθεί στον ελληνικό και ευρωπαϊκό πολιτισμό

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

- Συναισθάνονται τα μεγάλα διλήμματα της ζωής
- Σταθμίζουν τη σημασία των ορίων και των αποφάσεων για την προσωπική και συλλογική ζωή
- Προβληματίζονται και επεκτείνουν τη σκέψη τους γύρω από τα υπό εξέταση ζητήματα

– Μαθαίνουν να διακρίνουν και να αποφεύγουν τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που σχετίζονται με θρησκευτικές πεποιθήσεις
– Αναπτύσσουν σεβαστική και συνάμα κριτική στάση απέναντι στη θρησκευτική τους ιδιοπροσωπία
– Καλλιεργούν μια στάση σεβασμού απέναντι στον διάλογο του Χριστιανισμού με τις άλλες θρησκείες
– Αναπτύσσουν προσωπικά ενδιαφέροντα γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα, συνδέοντας όσα επεξεργάζονται με τις προσωπικές εμπειρίες τους
– Καλλιεργούν διερευνητική σκέψη και στοχαστικοκριτικές ικανότητες
– Εκφράζουν αισθητική ευαισθησία και καλλιεργούν τη φαντασία και την επινοητικότητά τους

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «πορεία και ανάπτυξη»)

– Αντιλαμβάνονται τη σημασία της ζωής ως πορείας και αναζήτησης νοήματος
– Κατανοούν τη δυναμική των επιρροών και τη δημιουργικότητα των «συναντήσεων»
– Διατυπώνουν ηθικούς προβληματισμούς και καλλιεργούν αξιολογικά κριτήρια
– Συναισθάνονται τη δύναμη της ευθύνης και της προσφοράς στον άλλον άνθρωπο
– Διαμορφώνουν και καλλιεργούν ηθικά κριτήρια
– Αποκτούν επίγνωση της προσωπικής τους ευθύνης απέναντι στον κόσμο (οικολογική συνείδηση)

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

– Εδραιώνουν την άποψή τους για τη σημασία των ορίων και των κανόνων, προκειμένου να λειτουργούν συλλογικότητες και θεσμοί
– Εμπεδώνουν τη σημασία και τον ρόλο της οργάνωσης, της αντιπροσώπευσης και λήψης αποφάσεων σε όργανα και θεσμούς
– Μαθαίνουν να συντονίζουν συζητήσεις, να συνεργάζονται, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες, να επικοινωνούν και να διαλέγονται με τους συμμαθητές τους (κοινωνικές δεξιότητες)
– Εκφράζουν προσωπικά ερωτήματα και προβληματισμούς γύρω από τα υπό εξέταση ζητήματα

ΣΤ. Ως προς τη συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

– Εργάζονται με στόχους
– Αναζητούν, βρίσκουν και ταξινομούν υλικό και πληροφορίες από ποικιλία πηγών
– Επινοούν τρόπους παρουσίασης των αποτελεσμάτων της εργασίας τους
– Συνδέουν τα όσα μαθαίνουν με γνώσεις τους από άλλα μαθήματα
– Εκφράζουν ιδέες και συναισθήματα με ποικίλους τρόπους (προφορικά, γραπτά, παιχνίδι ρόλων κ.ά.)
– Χρησιμοποιούν ποικιλία μεθόδων εργασίας ερευνητικής, διαλογικής, βιωματικής και συνεργατικής μορφής, καθώς επίσης ποικιλία μέσων και υλικών
– Αξιολογούν την πρόοδο και την εργασία τους με κριτήρια (δικά τους και του εκπαιδευτικού) και διορθώνουν τα λάθη τους (μεταγνωστικές ικανότητες).

Β΄ Γυμνασίου Βασικός άξονας των θεματικών ενοτήτων

Πορεία μέσα από αντιθέσεις

Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται γύρω από ζητήματα κρίσεων και αντιθέσεων σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο με βαθύτατα θεολογικό και ηθικό χαρακτήρα, τα οποία προσεγγίζονται πάνω στο ιστορικό διάνυσμα της διαδρομής της Χριστιανικής Εκκλησίας από την περίοδο της Εικονομαχίας μέχρι και τον 19ο αιώνα και αναλύονται ως προς τις επιπτώσεις τους στον ελληνικό και στον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Παράλληλα οι μαθητές παροτρύνονται να διερευνήσουν πώς προσεγγίζονται τέτοιου είδους ζητήματα και από άλλες θρησκείες.

Β΄ Γυμνασίου

Γενικοί στόχοι της τάξης

Οι μαθητές ενθαρρύνονται και καθοδηγούνται:

- να γνωρίσουν γεγονότα-σταθμούς, συγκρούσεις και κρίσεις της ιστορίας της Χριστιανικής Εκκλησίας (Εικονομαχία, εκχριστιανισμός Σλάβων, Σχίσμα, Μεταρρύθμιση, κατάλυση Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, ίδρυση νεοελληνικού κράτους), που επηρέασαν αποφασιστικά την πορεία της
- να διακρίνουν στους παράγοντες των συγκρούσεων το θεολογικό τους υπόβαθρο και να αξιολογήσουν τις λύσεις-συνθέσεις που επιτεύχθηκαν ή τις εκκρεμότητες που παραμένουν
- να εμβαθύνουν στη διδασκαλία της Εκκλησίας για τον Χριστό και τον άνθρωπο
- να συνειδητοποιήσουν τα χριστιανικά κριτήρια ζωής, όπως αναδεικνύονται στη Βίβλο και στη ζωή συγκεκριμένων προσώπων (Αγίων, Πατέρων κ.ά.)
- να διερευνήσουν τη θέση του ανθρώπου, καθώς και τη σχέση του με τον Θεό και τον κόσμο στις διδασκαλίες άλλων θρησκειών.
- να γνωρίσουν και να αποτιμήσουν τις θέσεις άλλων θρησκειών πάνω σε διάφορα ζητήματα, όπως ο εικονισμός του Θεού, η θρησκευτική ετερότητα, οι εσωτερικές διασπάσεις κ.ά.
- να αντιληφθούν τη σύνδεση των θρησκευτικών πεποιθήσεων και αξιών με κοινωνικές ιδέες και συμπεριφορές, καθώς και την προέκτασή τους σε στάση ζωής
- να ανιχνεύσουν και να αναγνωρίσουν τα σημαινόμενα και τις θεολογικές υποδηλώσεις των μνημείων και των έργων τέχνης
- να συνειδητοποιήσουν τον νευραλγικό και σύνθετο ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη διαμόρφωση του νεοελληνικού πολιτισμού
- να συναισθανθούν το αίτημα και την ανάγκη για καταλλαγή και συμφιλίωση των θρησκειών ως ένα κρίσιμο κοινωνικό διακύβευμα
- να καλλιεργήσουν προσωπικά ενδιαφέροντα για τη μελέτη του κόσμου της θρησκείας
- να κατακτήσουν τις απαραίτητες επάρκειες ενός θρησκευτικά εγγράμματου υποκειμένου.

1. Μπορούν οι άνθρωποι να εικονίζουν τον Θεό; (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά Θέματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Οι μαθητές: **α)** ελέγχουν, επιβεβαιώνουν με παραδείγματα και αποτιμούν τον ρόλο και την επίδραση της εικόνας στη ζωή τους **β)** ανιχνεύουν τη λειτουργία και τις διαστάσεις της ειδωλολατρίας στον σύγχρονο κόσμο **γ)** περιγράφουν τα γεγονότα, τις εξελίξεις και τον ρόλο των προσώπων της εικονομαχικής έριδας **δ)** αντιπαραβάλλουν τις απόψεις των δύο πλευρών και αξιολογούν τα επιχειρήματά τους **ε)** εξηγούν τον θεολογικό πυρήνα της εικονομαχικής έριδας **στ)** αναγνωρίζουν στις εικόνες την αποτύπωση της μαρτυρίας και της εσχατολογικής προσδοκίας της Εκκλησίας **ζ)** αξιολογούν την έκβαση της εικονομαχίας με γνώμονα τη θέση της εικόνας στον σύγχρονο πολιτισμό **η)** ανακαλύπτουν τα μυστικά της εκκλησιαστικής εικόνας και διαπιστώνουν τη διαχρονική αισθητική αξία της **θ)** σκιαγραφούν τις εικονιστικές επιλογές άλλων θρησκευτικών παραδόσεων,	**I. Η δύναμη της εικόνας** i. Τηλεόραση, Η/Υ, εικονική πραγματικότητα, φωτογραφία, κινηματογράφος, κόμικς, γκράφιτι ii. Εικόνες ή είδωλα; Η ειδωλολατρία στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου **II. Η απεικόνιση του Θεού στον Χριστιανισμό** i. Ο κίνδυνος των ειδώλων • Παλαιά Διαθήκη: το χρυσό μοσχάρι (Εξ 32, 19-20. Ησ 44, 9-13. Σολ 15, 7-12. Ψλ 135, 15-18) • Καινή Διαθήκη: Α Ιω 5, 21 ii. Οι πρώτες εικόνες της Εκκλησίας • Η αχειροποίητη εικόνα του Χριστού στον βασιλιά της Έδεσσας Άβγαρο (Ευσεβίου Καισαρείας, *Εκκλησιαστική ιστορία*, «Ἱστορία περὶ τοῦ τῶν Ἐδεσσηνῶν δυνάστου» και *Μηναίον Αυγούστου*) • Οι πρώτες εικόνες της Παναγίας από τον ευαγγελιστή Λουκά • Πρωτοχριστιανικά εικονίδια και χαράξεις iii. Εικονομαχία: Η σύγκρουση για τις εικόνες • Εικονόφιλοι και εικονομάχοι • Ιωάννης Δαμασκηνός,	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ιδεοθύελλα: «Τα είδωλα στη ζωή μας». Ακολουθεί παρουσίαση σχετικών σκηνών και συζήτηση (I) **2.** Παντομίμα: Ζώντας σε μια εικονική πραγματικότητα (I.ii) **3.** Αντιγνωμίες με τα επιχειρήματα εικονόφιλων – εικονομάχων (II.iii) **4.** Συλλογικός ρόλος (εικονομάχοι – εικονόφιλοι) (II.iii) **5.** Σκηνή στην αγορά: Χριστιανοί μαθαίνουν την αυτοκρατορική απόφαση για την απομάκρυνση των εικόνων (II.iii) **6.** Καρέκλα αφήγησης: ένας εικονόφιλος αφηγείται τις περιπέτειές του (II.iii) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** TPS με θέμα: Γύρω από τη σχέση των μαθητών με τον Η/Υ και το διαδίκτυο, τον ρόλο της εικόνας στη ζωή και στις σχέσεις τους (I.i) **2.** Artful Thinking («τι σε κάνει να το λες αυτό;»): *She's Got Your Eyes* (I.i) **3.** Επίλυση προβλήματος: «Πόσο ειδωλολάτρες είμαστε;» (I) **4.** Artful Thinking («αρχή, μέση και τέλος»): *Οι Εβραίοι λατρεύουν το χρυσό μοσχάρι*, Marc Chagall (II.i) **5.** Artful Thinking («αρχή, μέση και τέλος»): Η εικόνα της Ζ΄ Οικουμενικής Συνόδου (II.iii) **6.** Προβολή επιλεγμένων σκηνών από τις ταινίες του Αντρέι Ταρκόφσκι «Αντρέι Ρουμπλιώφ» (1969), του Γιάννη Σμαραγδή «El Greco» (2007) και της Μαρίας Χατζημιχάλη-Παπαλιού «Εγώ ο Πανσέληνος, Ένας φανταστικός βίος» (2014) (II.iv) **7.** Το βαλιτσάκι του βυζαντινού ζωγράφου. Ανακαλύπτοντας τα υλικά του (II.iv) **8.** Μελέτη περίπτωσης: Θεοφάνης ο Έλληνας, Αντρέι Ρουμπλιώφ, Δομήνικος Θεοτοκόπουλος (II.iv) **9.** TWPS με θέμα: Η προετοιμασία του αγιογράφου, σύμφωνα με τις προτροπές του Φώτη Κόντογλου [βλ. «Έκφρασις της Ορθοδόξου εικονογραφίας»] (II.iv) **10.** Artful Thinking: Παρουσίαση των εικονογραφικών κύκλων από το διαδικτυακό εικονικό μουσείο του Ιερού Κοινοβίου του Ευαγγελισμού στην Ορμύλια Χαλκιδικής: α. Δωδεκάορτο β. Χριστολογικός κύκλος γ. Θεομητορικός κύκλος δ. Ακάθιστος Ύμνος (II.iv) **11.** Μαύρος, κίτρινος και κόκκινος Χριστός: Εικόνες από όλα τα μέρη του κόσμου (II.iv) **12.** Διερεύνηση της θέσης των συμβόλων στην ιουδαϊκή Συναγωγή (III.i)

αποκρυπτογραφώντας τη θεολογική αφετηρία και αισθητική έκφρασή τους **ι)** διατυπώνουν τα δικά τους επιχειρήματα για το ζήτημα του εικονισμού του Θεού	Θεόδωρος Στουδίτης (Ιωάννου Δαμασκηνού, *Λόγοι απολογητικοί προς τους δια-βάλλοντας τας αγίας εικόνας* και Θεοδώρου Στουδίτη, *Αντιρρητικός Β΄*) • Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος (*Συνοδικόν*) • Κυριακή της Ορθοδοξίας: Η γιορτή της αναστήλωσης των εικόνων iv. Η ακμή της βυζαντινής εικόνας μετά την Εικονομαχία: • Εικονίζοντας τον Θεό και τους αγίους (Η θεολογία των χρωμάτων) • Ναός, ένα εικονογραφημένο ευαγγέλιο (εικονογραφικοί κύκλοι) • Η εξάπλωση στον χώρο και στον χρόνο (Θεοφάνης ο Έλληνας, Α. Ρουμπλιώφ, Δομήνικος Θεοτοκόπουλος) **III. Η απεικόνιση του θείου σε άλλες θρησκευτικές παραδόσεις** i. Ιουδαϊσμός (η ανεικονική δύναμη των συμβόλων) ii. Ισλάμ (από την απαγόρευση του εικονισμού στα αραβουργήματα) iii. Ανατολικές θρησκείες (εκφραστική τόλμη και ποικιλομορφία: Οι πολλαπλές όψεις του θείου) iv. Ινδοϊσμός (ανθρωπομορφισμός του θείου)	**13.** Διερεύνηση της θέσης των συμβόλων στο τζαμί (III.ii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Κατασκευή στολιδιών και καρτών με βυζαντινές εικόνες (I) **2.** Σχολιασμός επιχειρημάτων (στην αριστερή στήλη φύλλου εργασίας τα επιχειρήματα του Δαμασκηνού. Στη δεξιά στήλη οι μαθητές εκφράζουν κριτικά τα σχόλιά τους) (II.iii) **3.** Συγγραφή ιστορικής αφήγησης ή δημιουργία εικονοαφήγησης (κόμικς) με σενάριο τη «φυγάδευση» μιας εικόνας στα χρόνια της Εικονομαχίας, αξιοποιώντας και ενσωματώνοντας στοιχεία από τη Θ.Ε (II.iii) **4.** Σύνταξη κειμένου με αποφθέγματα και φράσεις των κειμένων της ενότητας (II.iv) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Σε συνεργασία με τον καθηγητή των Εικαστικών: Νεότεροι Έλληνες ζωγράφοι που επηρεάστηκαν από τη βυζαντινή ζωγραφική (Γιάννης Τσαρούχης, Νίκος Εγγονόπουλος κ.ά.) (II.iv) **2.** Σε συνεργασία με τον καθηγητή των Εικαστικών: Η υπόθεση της διάσωσης και συντήρησης μνημείων της εκκλησιαστικής τέχνης. Το έργο και η ζωή Ελλήνων συντηρητών (Φώτης Ζαχαρίου, Αντώνης Γκλίνος κ.ά.). Σύγχρονα εργαστήρια συντήρησης στα Βυζαντινά Μουσεία (II.iv) **3.** Η περιπέτεια ενός μνημείου: *Ο ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου* της Επισκοπής Ευρυτανίας (9ος αιώνας) από τα νερά της τεχνητής λίμνης των Κρεμαστών στο Βυζαντινό Μουσείο της Αθήνας **4.** Σε συνεργασία με τον καθηγητή των Εικαστικών: Το οδοιπορικό του Γ. Λαμπάκη στη Θράκη και στην Κωνσταντινούπολη για την καταγραφή χριστιανικών μνημείων **Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη σε ναό και αναγνώριση των εικονογραφικών κύκλων, τεχνοτροπίας κ.ά. (II.iv) **2.** Οργάνωση επίσκεψης στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο ή σε άλλο (είτε εικονική μέσω διαδικτύου) και συμμετοχή σε μουσειοπαιδαγωγικές δραστηριότητες **3.** Αναλαμβάνοντας την προστασία ενός μνημείου της περιοχής μας

2. Ποιος είναι ο Θεός των Χριστιανών; «Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι;» (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** εξηγούν τη διαχρονική ακτινοβολία του προσώπου του Χριστού και διακρίνουν την ποικιλία των απόψεων γύρω από Αυτόν **β)** επισημαίνουν τη σύνδεση του θεανδρικού προσώπου του Χριστού με τις μεσσιανικές προσδοκίες του Ισραήλ **γ)** αναλύουν πτυχές της ζωής και της διδασκαλίας του Χριστού και επιβεβαιώνουν τον ανατρεπτικό, απελευθερωτικό και θεραπευτικό χαρακτήρα τους για τη ζωή του ανθρώπου **δ)** συναισθάνονται την δίχως όρια αγάπη του Χριστού προς τον άνθρωπο **ε)** μπαίνουν στη θέση των ανθρώπων που τον συνάντησαν και εκφράζουν σκέψεις και συναισθήματα **στ)** εξετάζουν την κοινωνική σημασία της διδασκαλίας του Ιησού **ζ)** εμπλουτίζουν και διευρύνουν τα αξιολογικά τους κριτήρια, εξετάζοντας τις προσωπικές εμπειρίες και τους ηθικούς προβληματισμούς τους μέσα από το πρίσμα της διδασκαλίας του Χριστού	**I. Γνώμες των ανθρώπων για τον Ιησού Χριστό** i. Πρόσωπα της εποχής του (Πιλάτος, Νικόδημος, Ιώσηπος, Κέλσος) ii. Φιλόσοφοι, καλλιτέχνες (Μπ. Πασκάλ, Μ. Γκάντι, Τ. Λειβαδίτης) **II. Ο Ιησούς Χριστός στην Καινή Διαθήκη** i. Ο Μεσσίας που ανήγγειλαν οι Προφήτες: Το κήρυγμα στη Ναζαρέτ (Λκ 4, 16-21. Ησ 11, 1-10) ii. Ο μοναδικός διδάσκαλος (Λκ 11, 27. 19, 48. Μκ 1, 22. 4, 33 και Επί του Όρους Ομιλία: Μτ 5-7) iii. Φανερώνει τον Θεό ως Πατέρα που συγχωρεί τα παιδιά του: Η παραβολή του σπλαχνικού Πατέρα (Λκ 15, 11-32) iv. Αποδέχεται και συνομιλεί χωρίς διακρίσεις με άντρες και γυναίκες: Διάλογος με τη Σαμαρείτισσα (Ιω 4, 1-42) v. Συγχωρεί «αμαρτωλούς» που έχουν ανοιχτή καρδιά: Η περίπτωση της μοιχαλίδας και του Ζακχαίου (Ιω 8, 3-11. Λκ 19, 1-10) vi. Χορταίνει τη σωματική και πνευματική πείνα των ανθρώπων: Ο χορτασμός των πεντακισχιλίων (Ιω 6, 1-15) vii. Ανοίγει τα μάτια των ανθρώπων: Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού (Ιω 9) viii. Ελευθερώνει τους ανθρώπους από την τυπική τήρηση του Νόμου με την εντολή της αγάπης: Η θεραπεία του ανθρώπου με παράλυτο χέρι (Μκ 3, 1-6)	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Αναδιήγηση βιβλικών αφηγήσεων από άλλη προοπτική (π.χ. του μεγάλου γιου του φιλεύσπλαχνου Πατέρα, του Ζακχαίου, της μοιχαλίδας, του Πιλάτου κ.ά.) (ΙΙ) **2.** Μετασχηματισμός βιβλικού κειμένου (π.χ. σε είδηση εφημερίδας, αστυνομική αναφορά, επιστολή κ.ά.) (ΙΙ) **3.** Επικαιροποίηση βιβλικών κειμένων (π.χ. κριτική υποκρισίας, ανάθεση αποστολών) (ΙΙ) **4.** Ανακριτική καρέκλα για πρόσωπα κειμένων (Σαμαρείτης, Άσωτος, τυφλός) (ΙΙ) **5.** Διάδρομος συνείδησης για πρόσωπα των διηγήσεων (Πιλάτος, ένας Φαρισαίος, στρατιώτες της Σταύρωσης) (ΙΙ) **6.** Κύκλος συζήτησης και σχολιασμού για πρόσωπα των διηγήσεων (μοιχαλίδα, λευίτης, Ζακχαίος) (ΙΙ) **7.** Παρουσιάζουν παγωμένες (δυναμικές) εικόνες που δείχνουν την αξία του ήλιου στη ζωή μας (στόχος: να αδράξουν τη σημασία του χαρακτηρισμού του Ιησού ως «ήλιου της δικαιοσύνης»). Έχει νόημα να προηγηθεί TPS με θέμα «ο ήλιος στη ζωή μας» **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Έρευνα: Γνώμες (μαθητών του σχολείου) για τον Ιησού, καταγραφή στοιχείων, παρουσίαση στην τάξη (Ι) **2.** Artful Thinking: *Μοτίβα εικονογραφίας*, Ναταλία Γκοντσάροβα (ΙΙ) **3.** Αναγνώριση του είδους των βιβλικών κειμένων (γεγονός, παραβολή, εικόνα/παρομοίωση) (ΙΙ) **4.** Artful Thinking («διαβάζοντας εικονογραφημένα χειρόγραφα»): α. από τις Ιερές Μονές του Αγίου Όρους - Συλλογή Gabriel Millet β. του Rossano - Codex purpureus Rossanensis (ΙΙ) **5.** Artful Thinking: α. *Σταύρωση*, Ευαγγέλιο Rabula β. *Σταύρωση*, Ι. Μονή Δαφνίου γ. *Σταύρωση*, Δομήνικου Θεοτοκόπουλου δ. *Η προσευχή στο όρος των Ελαιών*, Δομήνικου Θεοτοκόπουλου ε. *Ο κίτρινος Χριστός*, Paul Gauguin ζ. *Ίδε ο άνθρωπος*, Σαλβαντόρ Νταλί (ΙΙ) **6.** Artful Thinking («βάζοντας τίτλους»): Βυζαντινά και σύγχρονα έργα που αποδίδουν εικαστικά βιβλικές αφηγήσεις (ΙΙ) **7.** Σύγκριση βιβλικών κειμένων με μετασχηματισμούς τους (σε κινηματογραφικές ή τηλεοπτικές ταινίες) (ΙΙ)

η) διαμορφώνουν προσωπική άποψη για το γεγονός «Χριστός» και εξηγούν γιατί αντιμετωπίζεται ως «σημείον αντιλεγόμενον»	ix. Κηρύττει μια κοινωνία δικαιοσύνης και ταυτίζεται με τους αδυνάτους: Παραβολή της Κρίσης (Μτ 25, 31-46) x. Συγχωρεί και αγαπά όλους το ίδιο, ακόμη και τους σταυρωτές του (Λκ 23, 34) xi. Κρίνει αυστηρά την υποκρισία και τη σκληροκαρδία: «Ουαί υμίν γραμματείς και φαρισαίοι υποκριταί» (Μτ 23, 13-33) xii. Πάσχει, πεθαίνει και ανασταίνεται (Μκ 15, 21 - 16, 8) xiii. Ο Σωτήρας του κόσμου: «Εν τω κόσμω θλίψιν έξετε, αλλά θαρσείτε, εγώ νενίκηκα τον κόσμον» (Ιω 16, 33) xiv. Ο Ιησούς «σημείον αντιλεγόμενον» (Λκ 2, 34-35) xv. Ο «ήλιος της δικαιοσύνης» στον κόσμο **III. Ο Ιησούς στο Κοράνιο και στις Χαντίθ** i. Κοράνιο • Ο Υιός της Μαρίας (2, 87 και 253. 3,45 και 4.157,171) • Ιησούς και λόγος του Θεού (3, 39, 45 και 4, 71) • Προφήτης (3, 49, 53) • Εσχατολογικός προφήτης (93, 61) • Θαυματουργός (21, 91 και 66, 12) ii. Χαντίθ • Ο Ιησούς απρόσβλητος από τον πειρασμό τη στιγμή της γέννησής του	**8.** Επίλυση προβλήματος: «Εγώ ειμί η Οδός, η Αλήθεια και η Ζωή» (Ιω 14, 6): Επαλήθευση των χαρακτηρισμών στα κείμενα που επεξεργάστηκαν (ΙΙ) **9.** Artful Thiniking («ακούγοντας 10Χ2»): το απολυτίκιο της γιορτής των Χριστουγέννων (ΙΙ) **10.** Θεματική προσέγγιση: Ο Ιησούς Χριστός στο Κοράνιο και στη λογοτεχνία του Ισλάμ [βλ. *Ο δρόμος του χειμάρρου*] (ΙΙΙ.i) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** «Κείμενά μου – θησαυροί μου»: επιλογή κειμένων (από όσα επεξεργάστηκαν) που σχετίζονται με σπουδαία σύγχρονα ζητήματα (προσωπικά και κοινωνικά) (ΙΙ) **2.** Ατελιέ: κατασκευή κολλάζ με έμπνευση από τα θέματα. Δίνουν δικό τους τίτλο. Το παρουσιάζουν τους συμμαθητές τους και απαντούν σε ερωτήσεις τους (ΙΙ) **3.** Μουσικό Εργαστήρι: Μελοποίηση μιας αφήγησης (ΙΙ) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** 1. Σε συνεργασία με τον/την φιλόλογο μελετούν την παρουσία του «ήλιου της δικαιοσύνης» στο έργο του Οδ. Ελύτη και ερευνούν τη σχέση του με τον «Ήλιο της Δικαιοσύνης» των ακολουθιών των Χριστουγέννων

3. Ποιος είναι ο άνθρωπος; (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** αναγνωρίζουν διλήμματα και αντιφάσεις του σύγχρονου ανθρώπου, εκφράζουν προβληματισμούς και διατυπώνουν προσωπικές απόψεις **β)** ερμηνεύουν τις ανθρωπομορφικές εικόνες και μεταφορές της βιβλικής διήγησης για τη δημιουργία του ανθρώπου **γ)** αναγνωρίζουν τη διαχρονική επιρροή της βιβλικής διήγησης για τη Δημιουργία στα έργα τέχνης όλου του κόσμου **δ)** εξηγούν με δικά τους λόγια τη θεολογική και ηθική σημασία της βιβλικής διήγησης για τη δημιουργία του ανθρώπου **ε)** εντοπίζουν στη ζωή των Αγίων της Εκκλησίας τα βιβλικά γνωρίσματα της εικόνας του Θεού στον άνθρωπο **στ)** τα αντιπαραβάλλουν με σύγχρονα και «δημοφιλή» ανθρωπολογικά πρότυπα και διατυπώνουν ιδέες και κρίσεις **ζ)** επισημαίνουν τη ζωτική σημασία που έχει για τον κόσμο η χριστιανική θεώρηση του ανθρώπου ως συνδετικού κρίκου ανάμεσα στον Θεό και την κτίση **η)** αποτιμούν τη διδασκαλία των άλλων θρησκειών για τον άνθρωπο και τη σχέση του με τον Θεό, τους συνανθρώπους του και τον κόσμο	**I. Ο άνθρωπος: «Αυτός ο κόσμος ο μικρός ο μέγας»** i. Από τον Οδυσσέα μέχρι τους υπερήρωες των σύγχρονων κόμικς ii. Η δύναμη και η αδυναμία του σύγχρονου ανθρώπου **II. Ο σκοπός και το νόημα της ζωής του ανθρώπου: Η βιβλική πρόταση και η θεολογική ερμηνεία** i. Ο άνθρωπος ως δημιούργημα του Θεού • «και εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον κατ’ εικόνα Θεού» (Γεν 1, 27) • «άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς» (Γεν 1, 27 και Μ. Βασιλείου, *Εις την μάρτυρα Ιουλίτταν και περί ευχαριστίας*) ii. Ο άνθρωπος υπάρχει μόνο όταν αγαπάει και αγαπιέται! (Γαλ 5, 13-15) iii. Ο άνθρωπος ως διάκονος του πλησίον (Μκ 9, 35 και Γρηγορίου Νύσσης, *Εφ’ όσον ενί τούτων εποιήσατε, εμοί εποιήσατε*) iv. Ο άνθρωπος ως δημιουργός: Η παραβολή ταλάντων (Μτ 25, 14-30) v. Ο άνθρωπος στην κτίση: Βασιλιάς, οικονόμος ή ιερέας; (Γεν 2, 19-20, Ρωμ 8, 22, ευχές από τη Θ. Λειτουργία και η προσευχή του Ισαάκ του Σύρου για την κτίση από *Τα σωζόμενα ασκητικά*) vi. Ο άνθρωπος ως δοξολογική ύπαρξη (Ψλ 135, 1-9. 138, 1-8) **III. Από την εικόνα στην ομοίωση** i. Άγιος Λουκάς ο ιατρός	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Έκφραση και αποτύπωση της «Δύναμης και αδυναμίας του σύγχρονου ανθρώπου» σε παγωμένη εικόνα (I.ii) **2.** Έκφραση και αποτύπωση περιπτώσεων υποτίμησης της γυναίκας σε παγωμένες εικόνες (II.i) **3.** Ομαδικό γλυπτό: Γαλ 5, 13-15 (II.ii) **4.** Παρουσίαση σκηνών από τη ζωή του Αγ. Λουκά του Ιατρού και της Αγ. Φιλοθέης (III.i και ii) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** TPS με θέμα: «Τα χαρακτηριστικά των ηρώων ενός δημοφιλούς κόμικ» (I.i) **2.** TWPS με θέμα: «Υπάρχουν πράγματα που δεν είναι όπως φαίνονται;» (γύρω από τα επιτεύγματα του σύγχρονου ανθρώπου, π.χ. τεχνολογία, επικοινωνία, ιατρική, τέχνη κ.ά.) (I.ii) **3.** Artful Thinking («η αρχή, η μέση και το τέλος» και «αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): Η εικόνα του ανθρώπου στις εμπορικές διαφημίσεις και στα ΜΜΕ (I.ii) **4.** Έρευνα: περιπτώσεις υποτίμησης της γυναίκας στην παράδοση της Εκκλησίας. Ακολουθεί TPS για την αναγνώριση αντιφάσεων και ανακολουθιών με παραδειγματικές στάσεις του Χριστού, τον θεσμό των διακονισσών, τη θέση της Παναγίας και άλλων Μητέρων στην Εκκλησία κ.ά. (II.i) **5.** Μελέτη περίπτωσης: Elisabeth Behr-Sigel (II.i) **6.** Artful Thinking («συνδέοντας, επεκτείνοντας, προκαλώντας» και «βάζοντας τίτλους»): α. *Η δημιουργία του Αδάμ*, Μιχαήλ Άγγελος - Cappella Sistina β. Ψηφιδωτά Καθεδρικού Ναού στο Μονρεάλε (II.i και II.v) **7.** Προβολή video *Το ραγισμένο δοχείο*. Αναστοχασμός και συζήτηση με θέμα: «Όλοι οι άνθρωποι μπορούν να είναι δημιουργοί». (II.iv) **8.** Μελέτη περίπτωσης: Αγία Φιλοθέη, άγιος Λουκάς ο Ιατρός (III) **9.** Έρευνες: α. Ο σεβασμός προς τους μεγαλύτερους στο Ισλάμ (IV,ii) β. Ο σεβασμός προς τα πλάσματα του Θεού στις θρησκείες της Ανατολής (IV.iii και iv)

	ii. Αγία Φιλοθέη **IV. Ο άνθρωπος στις άλλες θρησκείες** i. Ιουδαϊσμός • Ο άνθρωπος ως αντικείμενο της θείας φροντίδας (Ψλ 8, 5-8) ii. Ισλάμ • Ο άνθρωπος ως «χαλίφης» (τοποτηρητής) της δημιουργίας του Θεού (Κοράνιο, 2, 30-34) • Ορθοπραξία (Κοράνιο, Πέντε Στύλοι) • Ο άνθρωπος ως μικρόκοσμος • (Ρουμί, Ντιβάν 13, 7-11) iii. Ινδοϊσμός • Κάρμα και άτμαν: Καλές πράξεις και ατομική «ψυχή» • Η λύτρωση του ανθρώπου μέσα από την αφοσίωση και την αγάπη iv. Βουδισμός • Ο σεβασμός απέναντι σε όλα τα πλάσματα	**10.** Προβολή της ιρανικής ταινίας ΠΕΡΣΕΠΟΛΙΣ (PERSEPOLIS), Μαρζάν Σατραπί, Βενσέν Παρονό (IV) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Ατελιέ: Δημιουργία κολλάζ με πορτρέτα ανθρώπων κάθε ηλικίας, φυλής και φύλου. Συζήτηση: Τι σημαίνει για μας ότι όλοι αυτοί οι άνθρωποι είναι εικόνα του Θεού; Ιδέες/μηνύματα πάνω στο κολλάζ (II) **2.** Μουσικό εργαστήριο: Σύνθεση με θέμα τη βιβλική φράση «κατ’ εικόνα Θεού εποίησεν αυτόν· άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς» (II.i) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Σε συνεργασία με τον/την φιλόλογο: Η θέση της γυναίκας στην αρχαία Ελλάδα και στον ιουδαϊκό κόσμο στα χρόνια του Χριστού (II.i) **2.** Project: Εντοπισμός και αναγνώριση δημιουργών και των έργων τους στη γειτονιά, στο χωριό ή στην πόλη μας (II.iv)

4. Εμείς και οι «άλλοι» (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά Θέματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Οι μαθητές: **α)** εκφράζουν σκέψεις και προβληματισμούς γύρω από το ζήτημα της ετερότητας **β)** αναλύουν βιβλικές και άλλες διηγήσεις από την εκκλησιαστική παράδοση για τον «άλλον» **γ)** παρουσιάζουν και αξιολογούν τη ζωή και το έργο των Κυρίλλου και Μεθοδίου και εξετάζουν το θεολογικό και ηθικό υπόβαθρο του πολιτισμικού παραδείγματός τους **δ)** αναγνωρίζουν τη σημασία και την εμβέλεια της χριστιανικής διδασκαλίας για τον ξένο ως αδελφό **ε)** διακρίνουν και αξιολογούν την ποιοτική διαφορά ανάμεσα στην αναγνώριση των δικαιωμάτων και στην αγάπη προς τον διπλανό **στ)** εξηγούν με επιχειρήματα την αξία του σεβασμού της θρησκευτικής ετερότητας για τη ζωή και τον πολιτισμό **ζ)** αναγνωρίζουν τον σεβασμό του «άλλου» ως μια θεμελιώδη και κοινή αξία των θρησκειών **η)** εντοπίζουν και κρίνουν διαδεδομένες προκαταλήψεις σε βάρος του ξένου μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα **θ)** ελέγχουν ενδεχόμενα στερεότυπα και προκαταλήψεις που διατηρούν, θεωρώντας τα υπό το φως των όσων επεξεργάστηκαν στην ενότητα	**I. Ποιος είναι για μας ο «άλλος»;** i. Από τις παραδοσιακές κλειστές κοινότητες στις σύγχρονες πλουραλιστικές κοινωνίες των «άλλων» ii. Ο άλλος ως ξένος. Από τον «μακρινό» στον «ανεπιθύμητο» iii. Όψεις της ετερότητας (γλωσσική, θρησκευτική, πολιτισμική, φυλετική ετερότητα) iv. Ο πολιτισμένος κόσμος απέναντι στον «άλλο» • Ακρότητες και εντάσεις: Μισαλλοδοξία, ρατσισμός, διακρίσεις, πόλεμοι, γενοκτονίες και «ολοκαυτώματα», προσφυγιά, ξενοφοβία • Ο αγώνας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η νομική κατοχύρωσή τους: Μια απάντηση του πολιτισμένου κόσμου **II. Ο «άλλος» για τους Χριστιανούς** i. Κάτω από τη δρυ του Μαμβρή: Ο Θεός ως ξένος που ζητάει τη φιλοξενία του ανθρώπου (Γεν 18, 1-8) ii. «Ποιος είναι ο πλησίον μου;»: Ο σπλαχνικός Σαμαρείτης (Λκ 10, 25-37) iii. Αγ. Επιφανίου, «δος μοι τούτον τον ξένον» iv. Το Ευαγγέλιο στη γλώσσα των άλλων: Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων - Κύριλλος και Μεθόδιος v. Πέρα από δικαιώματα και υποχρεώσεις: Η αγάπη «άνευ όρων και ορίων» (Ι. Χρυσοστόμου, *Εις την παραβολήν*	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Ιδεοθύελλα: «Ξένος» **2.** Παιχνίδι ρόλων: «Με ποιον θα ήθελα να ταξιδέψω, να κάνω συντροφιά, να συνεργαστώ;» (στόχος: ανίχνευση των βιωμάτων τους και αναγνώριση στερεοτύπων που διατηρούν) (I) **3.** Συλλογικός ρόλος: Οι πρωταγωνιστές του σπλαχνικού Σαμαρείτη (II.ii) **4.** Καρέκλα αφήγησης: Ο Ιουδαίος αφηγείται χρόνια μετά (II.ii) **5.** Δραματοποίηση: Παρουσίαση σκηνής «Οι Μοραβοί έχουν αλφάβητο» (II.iv) **6.** Καρέκλα αφήγησης για πρόσωπα που υπερασπίστηκαν τους «ξένους», π.χ. «κάποιος Εβραίος που σώθηκε από τη Μ. Σκόμπτσοβα αφηγείται» (II.v) **7.** Ζωντανό γλυπτό: «Η ποικιλία ως πλούτος» (IV.i) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Επίλυση προβλήματος: Γιατί μεταναστεύουν οι άνθρωποι σήμερα; (I.i, I.iii) **2.** Πέντε Π και ένα Γ: Διερευνώντας προκαταλήψεις και στερεότυπα για τους ξένους (I.ii) **3.** Project: Οι Έλληνες ως «άλλοι» τα νεότερα χρόνια (πρόσφυγες, μετανάστες) **4.** Ανάλυση διαστάσεων: «Μετανάστευση και προσφυγιά» (με στόχο να κατανοηθεί ο δραματικός χαρακτήρας της ανθρώπινης ιστορίας και να αναλυθούν οι λόγοι που η ανθρώπινη συμπεριφορά εκτρέπεται στην εχθρότητα και τον ρατσισμό) (I.ii) **5.** TWPS με θέμα: «Πώς η αλληλεγγύη μετατρέπεται σε δυσπιστία;» (I.ii) **6.** Έρευνα με ερωτηματολόγιο (για τις προκαταλήψεις των συμμαθητών τους) (I.ii) **7.** Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): Zero film (I. ii.) **8.** Artful Thinking: Ο μόχθος και η μοναξιά του μετανάστη που συνθλίβεται στο έργο του Βλ. Κανιάρη (I.ii, I.iii) **9.** Έρευνα: Το Ολοκαύτωμα: Ο Εβραίος ως ο απόλυτα «ξένος»(I.ii, I.iv) **10.** Έρευνα: Οι Έλληνες δίπλα στους Εβραίους συμπατριώτες τους, τα κρυμμένα παιδιά της Κατοχής (I.ii, I.iv) **11.** Artful Thinking («ακούγοντας 5X2»): *Δος μοι τούτον τον ξένον* (II.iii)

	του εμπεσόντος εις τους ληστάς) **III. Ο ξένος σε διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις** i. Ιουδαϊσμός • «Ξένον μην καταπιέζετε, γιατί ξέρετε πώς αισθάνεται ο ξένος, αφού κι εσείς ήσασταν κάποτε ξένοι» (Εξ 23, 9. Λευ 19, 33-34. Αρ 15, 15-16) ii. Ισλάμ • Η μετοίκηση του Μωάμεθ και ο μετανάστης στο Κοράνιο • Ο πιστός ως ξένος στον κόσμο για χάρη της πίστης (Κοράνιο, 2, 18) iii. Ινδοϊσμός • Η ξενιτειά και η περιπλάνηση ως όρος της φωτισμένης ζωής iv. Βουδισμός • Σεβασμός και φροντίδα για τον ξένο και τον περιπλανώμενο **IV. Η συνύπαρξη και ο διάλογος με τον άλλον** i. Η διαφορετικότητα και η ποικιλία ως πλούτος ii. Ανακαλύπτοντας τον κόσμο των άλλων, τις αξίες, τα πιστεύω τους iii. Γνωρίζοντας τους άλλους, γνωρίζουμε καλύτερα τον εαυτό μας iv. Συνεργασία και συνδημιουργία	**12.** Έρευνα για τους Οργανισμούς που προωθούν τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου (I.iv) **13.** Ιστοεξερεύνηση: Στα βήματα των Κυρίλλου και Μεθοδίου (ταξίδια, τόποι, συναντήσεις) (II.iv) **14.** Έρευνα: Η παρουσία των Κυρίλλου και Μεθοδίου στις βαλκανικές χώρες (ναοί, αγάλματα, ονόματα) (II.iv) **15.** Επίλυση προβλήματος: Εξηγήστε τον χαρακτηρισμό των Κυρίλλου και Μεθοδίου ως «φωτιστών των Σλάβων» (II.iv) **16.** Μελέτη περίπτωσης: Ακάκιος, ο επίσκοπος Αμίδης που διέθεσε τα πολύτιμα ιερά σκεύη των χριστιανικών ναών, για να συγκεντρώσει χρήματα και να διασώσει επτά χιλιάδες Πέρσες στρατιώτες που είχαν αιχμαλωτιστεί από τους Βυζαντινούς (II.v) **17.** Μελέτη περίπτωσης: Μ. Σκόπτσοβα (II.v) **18.** Μελέτη περίπτωσης: Αρχιεπίσκοπος Σινά Δαμασκηνός για Εβραίους και Άραβες (II.v) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Σχέδιο έρευνας ή δράσης: «Αγωνιζόμαστε εναντίον μιας προκατάληψης» (I) **2.** Κατασκευή πόστερ για τα ανθρώπινα δικαιώματα (I.iv) **3.** Μετασχηματισμός του βιβλικού κειμένου για τον Καλό Σαμαρείτη: Κρυφές σκέψεις των προσώπων, διαμόρφωση συλλογικών προσώπων (II.ii) **4.** Κυριλλικό αλφάβητο (II.iv) **5.** «Τα κείμενά μου – οι θησαυροί μου»: Συλλογή κειμένων (από όσα επεξεργαστήκαμε) για το ζήτημα της ετερότητας (I, II, III) **6.** Προετοιμασία-πραγματοποίηση μιας συνέντευξης με εκπρόσωπο θεσμού που σχετίζεται με το θέμα (I.iv)

5. Διάσπαση και αντιπαλότητα στις θρησκείες (5 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** αναλύουν εμπειρίες συγκρούσεων και βίας, συναισθανόμενοι τις αρνητικές συνέπειές τους **β)** διερευνούν τις αιτίες που δημιουργούν εχθρότητα στη σχολική και κοινωνική ζωή τους **γ)** απαριθμούν και εξηγούν τους λόγους που απομάκρυναν σταδιακά την Εκκλησία της Ανατολής από τη Δύση **δ)** περιγράφουν ιστορικές συνθήκες και γεγονότα, προσπαθώντας να μπουν στη θέση των ανθρώπων της εποχής και να συναισθανθούν τις συνέπειες **ε)** επισημαίνουν και αξιολογούν τις συνέπειες του Σχίσματος, των Σταυροφοριών και της Μεταρρύθμισης και αναγνωρίζουν τις κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις τους **στ)** εξηγούν γιατί η βία συνιστά παρέκκλιση από το χριστιανικό ήθος **ζ)** προσδιορίζουν και αξιολογούν τις συνέπειες της εσωτερικής διάσπασης και της αντιπαλότητας σε άλλες θρησκείες **η)** εντοπίζουν παραδείγματα παρέκκλισης των θρησκειών από την πνευματική τους αποστολή και διαπιστώνουν αντινομίες ανάμεσα στη διδασκαλία και στην πράξη **θ)** συναισθάνονται και αξιολογούν το σύγχρονο αίτημα των θρησκειών για ειρήνη και καταλλαγή **ι)** διατυπώνουν ιδέες και επιχειρήματα για τον ρόλο του μαθήματος των Θρησκευτικών στην καταλλαγή μεταξύ των θρησκειών	**I. Διαφωνίες και συγκρούσεις που τραυματίζουν** i. Στο οικογενειακό περιβάλλον (απομάκρυνση, ψυχρότητα, εντάσεις, σκληρότητα) ii. Στο φιλικό περιβάλλον (αδιαφορία, καυγάδες κ.ά.) iii. Στο σχολικό περιβάλλον (απομόνωση, bullying κ.ά.) **II. Χριστιανοί διώκουν Χριστιανούς** i. Το Σχίσμα: Ιστορικά τραύματα στο σώμα της Εκκλησίας ii. Σταυροφορίες – Ιερά Εξέταση: Η θρησκευτική νομιμοποίηση της βίας: (πρόσωπα, γεγονότα) iii. Μεταρρύθμιση και Αντιμεταρρύθμιση: Από την κριτική στον φανατισμό iv. Ο φανατισμός και η βία ως παρέκκλιση από το χριστιανικό ήθος **III. Διάσπαση και αντιπαλότητα σε διάφορες θρησκείες** i. Ιουδαϊσμός • Διάσπαση Ισραηλιτών και Σαμαρειτών στην εποχή της Βίβλου • Φιλελεύθεροι και Ορθόδοξοι στον σύγχρονο Ιουδαϊσμό ii. Ισλάμ • Σουνίτες και σιίτες. Η εμφύλια διαμάχη για τη διαδοχή iii. Ινδοϊσμός • Αντιπαλότητα ανάμεσα στις κάστες **IV. Το αίτημα των θρησκειών για ειρήνη και καταλλαγή** i. «Να αναγγείλουμε το γεγονός της συμφιλίωσης» (Β Κορ 5, 17-20) ii. Εκπρόσωποι θρησκειών προσεύχονται για την ειρήνη: Ασίζη 1986 iii. Το αίτημα της διαθρησκειακής εκπαίδευσης	**Α. Βιωματικες Δραστηριοτητες** **1.** Παρουσίαση σκηνών που δείχνουν συγκρούσεις (στόχος: Ανίχνευση αιτίων, συμπεριφορών, συναισθημάτων) (I) **2.** Καταιγισμός ιδεών μετά την ανάγνωση στιγμιότυπων από το Σχίσμα (II.i) **3.** Αφήγηση γεγονότων από τη μεριά των Ορθοδόξων ή των Λατίνων σχετικά με το Σχίσμα (II.i) **4.** Παιχνίδι ρόλων με θέμα «Η δίκη της θρησκευτικής βίας» (IV) **Β. Ομαδικες / Διερευνητικες Δραστηριοτητες** **1.** 5 Π και ένα Γ: Ανάλυση διαστάσεων του Σχίσματος (II.i), των Σταυροφοριών και της Ιεράς Εξέτασης (II.ii) **2.** Επίλυση προβλήματος: Το Πρωτείο και το Αλάθητο του Πάπα σήμερα (II.i) **3.** Μελέτη περίπτωσης: Μαρτίνος Λούθηρος (II.iii) **4.** Έρευνα για περιπτώσεις σύγχρονων θρησκευτικών συγκρούσεων και διασπάσεων (III) **5.** Μελέτη περίπτωσης: Μαχάτμα Γκάντι και η πρόταση της «μη βίας» **Γ. Δραστηριοτητες Δημιουργικης Εκφρασης** **1.** Γράφοντας ένα γράμμα στους θρησκευτικούς ηγέτες του κόσμου για την ειρήνη και την καταλλαγή (IV) **2.** Μουσικό εργαστήριο: Σύνθεση με θέμα το αποστολικό λόγιο στην Β Κορ, 5, 17-20 (IV) **Δ. Διαθεματικες Δραστηριοτητες** **1.** Project: Η θρησκεία εργαλείο πρόκλησης διχασμών ή συμφιλίωσης; (IV) **Ε. Επισκεψεις / Εκδηλωσεις / Δρασεις** **1.** Οργάνωση «συνεδρίου τάξης» με θέμα «Θρησκευτική διαφοροποίηση και νέοι: Από τη χρήση βίας στην ειρηνική συνύπαρξη» (IV)

6. Ορθοδοξία και Νέος Ελληνισμός (3 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** περιγράφουν τις συνθήκες ζωής των χριστιανών κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο **β)** σταθμίζουν τον ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη διατήρηση της μνήμης και της ταυτότητας των Ελλήνων **γ)** παρουσιάζουν και αξιολογούν τη ζωή και τη συνεισφορά συγκεκριμένων προσώπων του Νεότερου Ελληνισμού **δ)** επισημαίνουν και αξιολογούν τη συμβολή της Εκκλησίας στην παιδεία και στον πολιτισμό κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο **ε)** αναγνωρίζουν τις εκκλησιολογικές εντάσεις που σφράγισαν την ιστορική διαδρομή της Ελλαδικής Εκκλησίας κατά τους τελευταίους αιώνες **στ)** ανακαλύπτουν και οικειώνονται την ομορφιά και την αξία του λαϊκού πολιτισμού	**I. Μετά την Άλωση της Πόλης** i. Ενορίες και κοινότητες: Μνήμη και ταυτότητα στη μεταβυζαντινή περίοδο ii. Εξισλαμισμός και Νεομάρτυρες • Νεομάρτυς Κυράννα • Νεομάρτυς Αγγελής • Νεομάρτυς Μιχαήλ Πακνανάς • Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄ iii. Εκκλησία και παιδεία • Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός • Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης • Ευγένιος Βούλγαρης **II. Η δύναμη του λαϊκού πολιτισμού** i. Δημοτικά τραγούδια (με θρησκευτικά μοτίβα και ηθικούς κανόνες) και κάλαντα γιορτών ii. Λαϊκή τέχνη: Καταφύγιο και κιβωτός (αρχιτεκτονική, ζωγραφική, ξυλογλυπτική, υφαντική/κεντητική, αργυροχρυσοχοΐα, κεραμική) **III. Από την οικουμενική Ορθοδοξία στις εθνικές Εκκλησίες** i. Το Αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Ελλάδας και η ρήξη με το Πατριαρχείο ii. Ο κίνδυνος του εθνοφυλετισμού και η συνοδική του καταδίκη (1872) iii. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο σήμερα: μαρτυρία και ενότητα της Ορθόδοξης Εκκλησίας στον σύγχρονο κόσμο	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Αφηγήσεις για την Άλωση (I) **2.** Αφηγήσεις από τον Συναξαριστή των Νεομαρτύρων (I.ii) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Έρευνα για τραγούδια της παράδοσης με θέμα την Άλωση (I) **2.** Artful Thinking: Εικόνες Νεομαρτύρων (I.ii) **3.** Μελέτη περίπτωσης: Ζωή, διδαχές, περιοχές, σχολεία και εικόνες του Αγ. Κοσμά του Αιτωλού (I.iii) **4.** Μελέτη περίπτωσης: Ευγένιος Βούλγαρης και Νικόδημος Αγιορείτης (I.iii) **5.** Μελέτη περίπτωσης: Θεόφιλος Χατζημιχαήλ, Φώτης Κόντογλου, Ευγένιος Σπαθάρης (II) **6.** Το Άγιον Όρος στη νεοελληνική τέχνη, στον ιστότοπο «Εικαστικόν» της Εκκλησίας της Ελλάδος (I.i, II.ii) **7.** Artful Thinking: Θρύλοι και παραδόσεις στη νεοελληνική ζωγραφική και τους πίνακες του Ν. Γύζη «Το κρυφό σχολειό», «Φεγγαράκι μου λαμπρό», «Μικρός μικρός στα γράμματα, μικρός και στο ψαλτήρι» (I.iii) **8.** Artful Thinking: Εκκλησιαστικά αντικείμενα που μαρτυρούν για όψεις της καθημερινής ζωής των χριστιανικών κοινοτήτων (εξαπτέρυγα, θυμιατά, καντήλες, επιτάφιοι, αφιερώματα κ.ά.) (II) **9.** Έρευνα: οι Ορθόδοξες Εκκλησίες σήμερα και η σχέση τους με το Οικουμενικό Πατριαρχείο (III) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Οι μαθητές σχεδιάζουν μοτίβα λαϊκής τέχνης και τα εκθέτουν στην τάξη (II.ii) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Οργάνωση συνδιδασκαλίας με τον καθηγητή της Ιστορίας για την ιστορική πορεία της Ρωμιοσύνης μετά την Άλωση (I) **2.** Σε συνεργασία με τον καθηγητή των Εικαστικών: α. Μεταβυζαντινή ναοδομία και ζωγραφική. Τάσεις και ρεύματα (II) β. Όψεις της λαϊκής τέχνης (αρχιτεκτονική, ζωγραφική, ξυλογλυπτική, υφαντική/κεντητική, κεραμική) (II) γ. Το ζωγραφικό έργο του Θεόφιλου Χατζημιχαήλ (II) **3.** Σε συνεργασία με τον καθηγητή της Μουσικής: α. Έρευνα και παρουσίαση δημοτικών τραγουδιών της περιοχής (II) β. Παρουσίαση παραδοσιακών τραγουδιών με θέμα την Άλωση (II) γ. Έρευνα και παρουσίαση λαϊκών οργάνων της περιοχής (II) **4.** Σε συνεργασία με τον φιλόλογο και τον καθηγητή της Μουσικής: α. Τοπικά ήθη και έθιμα: καταγραφή και παρουσίαση (II) β. Επιβιώσεις των δημοτικών τραγουδιών σε σύγχρονους δημιουργούς (μουσική και στιχουργική) (II)

		Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ **1.** Έκθεση υλικού στη γιορτή της 25ης Μαρτίου (I, II) **2.** Οργάνωση έκθεσης φωτογραφίας με θέμα τις επιβιώσεις της λαϊκής τέχνης σήμερα (II) **3.** Οργάνωση έκθεσης φωτογραφίας με θέμα τις εκκλησίες και αρχοντικά της περιοχής μας (II.ii) **4.** Οργάνωση βραδιάς δημοτικής μουσικής (II.i)

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος της τάξης

Α. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

- Αναγνωρίζουν τα θεμελιώδη υπαρξιακά, ηθικά, κοινωνικά και πολιτικά ερωτήματα και διλήμματα που εκπορεύονται από τη θρησκευτική δέσμευση και ανιχνεύουν απαντήσεις στην Αγία Γραφή και άλλα κείμενα, στα ιερά κείμενα των θρησκειών και στα γεγονότα της ιστορίας
- Εξετάζουν τα θρησκευτικά γεγονότα εντός των εκάστοτε κοινωνικών και ιστορικών συμφραζομένων
- Ερμηνεύουν και αξιολογούν τη βιβλική απάντηση για τον άνθρωπο και τις σχέσεις του με τον Θεό, τους ανθρώπους και την κτίση
- Προσδιορίζουν και επεξεργάζονται κριτικά τις απαντήσεις που προσφέρουν οι θρησκείες σε ζητήματα σχετικά με την παρουσία και την αποστολή του ανθρώπου στον κόσμο και στην ιστορία
- Ανακαλύπτουν θρησκευτικές αξίες στη ζωή και στη δράση ιστορικών προσώπων
- Αναλύουν τα γεγονότα της εκκλησιαστικής ιστορίας, ανακαλύπτουν τις υπαρξιακές, κοινωνικές και θεολογικές διαστάσεις τους και αξιολογούν τις συνέπειές τους
- Επισημαίνουν και διερευνούν αντιφάσεις και αντινομίες στην παρουσία του Χριστιανισμού στον κόσμο
- Κατανοούν το θρησκευτικό υπόβαθρο της σύγχρονης διάσπασης των Χριστιανών του κόσμου
- Αποτιμούν την υπαρξιακή και πνευματική αλήθεια που προσέδωσε η Ορθόδοξη παράδοση στην ελληνική κοινωνία
- Εκφράζουν προσωπικά ερωτήματα και προβληματισμούς γύρω από τον άνθρωπο και τα όριά του, τη σχέση του με τον Θεό και τον «άλλον»
- Αναλύουν τους τρόπους με τους οποίους η θρησκευτική δέσμευση ή θρησκευτική αδιαφορία του ανθρώπου σχετίζεται με τον αυτοπροσδιορισμό και τη στάση του απέναντι στην οργανωμένη κοινωνική ζωή
- Συνειδητοποιούν το θεολογικό υπόβαθρο του σεβασμού της ετερότητας και της θεώρησης του «άλλου» ως αδελφού
- Εμπεδώνουν την επεξεργασία των θεμάτων τους με θεολογικά κριτήρια
- Αξιολογούν τη σημασία του ρόλου της θρησκείας σε μια πλουραλιστική κοινωνία
- Διευρύνουν και βελτιώνουν τη χρήση θεολογικών όρων και εννοιών στον προφορικό και γραπτό λόγο τους.

Β. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

- Αναγνωρίζουν θρησκευτικές ιδέες σε πολιτισμικές πραγματώσεις και αντιλαμβάνονται το εύρος και την ποιότητα του διαλόγου μεταξύ θρησκείας και πολιτισμού
- Ανακαλύπτουν την παρουσία του «ιερού» και τον αιτιώδη ρόλο του στην τέχνη και στον πολιτισμό

- Προσεγγίζουν έργα τέχνης (από τη λογοτεχνία, το θέατρο, τον κινηματογράφο, τη μουσική κλπ.) που συνδέονται με βιβλικές ή άλλες θρησκευτικές αφηγήσεις
- Διερευνούν τη σχέση της Ορθοδοξίας με ποικίλες εκφράσεις της ελληνικής παράδοσης
- Ανιχνεύουν τις επιδράσεις της Αγίας Γραφής στη διαμόρφωση του ελληνικού και του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Αντίστοιχα, διερευνούν την επίδραση των άλλων ιερών κειμένων στη σύσταση διαφορετικών πολιτισμών.

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

- Συνειδητοποιούν το θεολογικό υπόβαθρο των ηθικών διλημμάτων-επιλογών
- Αιτιολογούν και αξιολογούν στάσεις και συμπεριφορές, χρησιμοποιώντας θεολογικά κριτήρια
- Κατανοούν κριτικά τη δική τους θρησκευτική ιδιοπροσωπία
- Επισημαίνουν, ελέγχουν, αξιολογούν και αναθεωρούν προσωπικά στερεότυπα και προκαταλήψεις
- Εμπεδώνουν τη σημασία της αποδοχής και του σεβασμού της ετερότητας για τη σύγχρονη κοινωνία και τοποθετούνται ανάλογα
- Συναισθάνονται και επεξηγούν τις συνέπειες του θρησκευτικού φανατισμού και των συγκρούσεων
- Αναπτύσσουν προσωπικά ενδιαφέροντα γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα
- Σχεδιάζουν και οργανώνουν δραστηριότητες και παρεμβάσεις που σχετίζονται με όσα μαθαίνουν
- Καλλιεργούν διερευνητική σκέψη και στοχαστικοκριτικές ικανότητες
- Εκφράζουν αισθητική ευαισθησία και καλλιεργούν τη φαντασία και την επινοητικότητά τους.

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «συγκρούσεις και συνθέσεις»)

- Βιώνουν την ηθική στάση ως ελεύθερη επιλογή και ανάληψη ευθύνης (πέρα από τα «πρέπει» και την αχαλίνωτη ελευθερία)
- Κατανοούν την αξία του ανθρώπινου προσώπου (πέρα από τη δύναμη και την αδυναμία)
- Καλλιεργούν ηθικούς προβληματισμούς και διευρύνουν τα αξιολογικά τους κριτήρια
- Δεσμεύονται στην καταπολέμηση της βίας και της εχθρότητας στην προσωπική και κοινωνική τους ζωή
- Αποδέχονται τον «άλλο» ως αδερφό (πέρα από τον «δικό μου» και τον «ξένο»)
- Ευαισθητοποιούνται γύρω από τα ζητήματα που επεξεργάζονται

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

- Κατανοούν την πορεία της ζωής μέσα από συγκρούσεις, διάλογο και αναγκαίες συνθέσεις
- Εξασκούνται στη διατύπωση επιχειρημάτων και αντεπιχειρημάτων
- Αναγνωρίζουν και σέβονται τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων χωρίς καμία διάκριση
- Συνειδητοποιούν τη σημασία της πράξης και του αγώνα για τη βελτίωση της ζωής και του κόσμου

– Συντονίζουν συζητήσεις, επικοινωνούν και διαλέγονται με τους συμμαθητές τους και συμμετέχουν σε δραστηριότητες και παρεμβάσεις.

ΣΤ. Ως προς τη συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

– Εργάζονται με στόχους
– Συγκρίνουν, επεξεργάζονται και αναστοχάζονται διάφορες απόψεις γύρω από ηθικά ζητήματα
– Μαθαίνουν να ακούν τους άλλους, να συντονίζουν συζητήσεις, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες, να επικοινωνούν και να διαλέγονται με τους συμμαθητές τους (κοινωνικές δεξιότητες)
– Αναζητούν, βρίσκουν και ταξινομούν υλικό και πληροφορίες από ποικιλία πηγών
– Επινοούν τρόπους παρουσίασης των αποτελεσμάτων της εργασίας τους
– Εκφράζουν τις απόψεις, ιδέες και συναισθήματα με ποικίλους τρόπους (προφορικά, γραπτά, παιχνίδι ρόλων κ.ά.)
– Συνδέουν τα όσα μαθαίνουν με γνώσεις τους από άλλα μαθήματα
– Χρησιμοποιούν ποικιλία μεθόδων εργασίας ερευνητικής, διαλογικής, βιωματικής και συνεργατικής μορφής, καθώς επίσης ποικιλία μέσων και υλικών
– Αξιολογούν την πρόοδο και την εργασία τους με κριτήρια (δικά τους και του εκπαιδευτικού) και διορθώνουν τα λάθη τους (μεταγνωστικές ικανότητες).

Γ΄ Γυμνασίου

Βασικός άξονας των θεματικών ενοτήτων

Από το τοπικό στο οικουμενικό

Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται πάνω στο πολυδιάστατο και πολιτισμικά ανιχνεύσιμο γεγονός της παρουσίας της θρησκείας στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χώρο. Οι μαθητές διερευνούν κριτικά και εξοικειώνονται με τις τοποθετήσεις κυρίως του Χριστιανισμού αλλά και άλλων θρησκειών πάνω σε ζητήματα και όψεις της σύγχρονης ζωής, καθώς και τις προοπτικές και τις ελπίδες που αυτές επαγγέλλονται στον σύγχρονο κόσμο. Γνωρίζουν και συναντούν επίσης σπουδαία πρόσωπα της νεότερης παγκόσμιας ιστορίας που μετέγραψαν τη θρησκευτική τους δέσμευση σε εμπνευσμένη πράξη.

Γ΄ Γυμνασίου

Γενικοί στόχοι της τάξης

Οι μαθητές ενθαρρύνονται και καθοδηγούνται:

- να γνωρίσουν τη σύγχρονη πορεία της Ορθόδοξης Εκκλησίας και τις εξελίξεις στις σχέσεις της με τις μεγάλες χριστιανικές Ομολογίες
- να κατανοήσουν τη θέση και τον ρόλο της θρησκείας στη σύγχρονη Ευρώπη, καθώς και το θρησκευτικό υπόβαθρο πολλών σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων και κρίσεων
- να επεξεργαστούν τη χριστιανική πρόταση για θεμελιώδη υπαρξιακά, ηθικά και κοινωνικά ζητήματα (βία, πόνος, κακό, μεταμόρφωση του κόσμου, έσχατα) και να προσεγγίσουν τις απαντήσεις άλλων θρησκειών
- να εμβαθύνουν στη χριστιανική πρόταση για τη μεταμόρφωση της ζωής και τη σωτηρία του κόσμου
- να γνωρίσουν σύγχρονες περιπτώσεις σημαντικών προσώπων από διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις που μετέφρασαν σε εμπνευσμένη πράξη την πίστη τους
- να εμπεδώσουν ότι η θρησκευτική δέσμευση ή αδιαφορία σχετίζεται στενά με τη νοηματοδότηση της ύπαρξης και εκβάλλει σε ανάλογη στάση ζωής.
- να συνειδητοποιήσουν την αποφασιστική σημασία της Οικουμενικής Κίνησης και των σύγχρονων διαθρησκειακών και διομολογιακών διαλόγων για την κοινωνική συνοχή και την παγκόσμια ειρήνη
- να συναισθανθούν ότι το πνεύμα σεβασμού, συμφιλίωσης και ανοίγματος προς όλους τους ανθρώπους βρίσκεται στον πυρήνα της χριστιανικής πίστης και διδασκαλίας
- να αντιληφθούν πτυχές της θρησκευτικής ιδιοπροσωπίας τους και να μάθουν να σέβονται το δικαίωμα στον θρησκευτικό αυτοπροσδιορισμό
- να οικοδομήσουν τον προσωπικό τους κόσμο, ανασυνθέτοντας δημιουργικά τη γνώση από τη μελέτη του κόσμου της θρησκείας
- να αντιληφθούν τον οικουμενικό χαρακτήρα της χριστιανικής ταυτότητας πέρα από εθνοπολιτισμικές και κοινωνικοπολιτικές διαφορές
- να αναστοχαστούν και να συγκροτήσουν τεκμηριωμένη άποψη για τη σημασία της σχολικής τους θρησκευτικής εκπαίδευσης
- να κατακτήσουν τις απαραίτητες επάρκειες ενός θρησκευτικά εγγράμματου υποκειμένου.

1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** αναγνωρίζουν τις χριστιανικές Ομολογίες που υπάρχουν στον σύγχρονο κόσμο και διακρίνουν διαφορές και ομοιότητες **β)** διακρίνουν και συγκρίνουν τις διαφορετικές εκφράσεις της χριστιανικής τέχνης και λατρείας **γ)** αξιολογούν τις πρωτοβουλίες για την ενότητα των χριστιανικών εκκλησιών **δ)** αναγνωρίζουν σε συγκεκριμένα παραδείγματα τη διακονία ως βασικό κίνητρο της χριστιανικής ιεραποστολής **ε)** διαπιστώνουν το εύρος και τη σημασία της χριστιανικής ιεραποστολής και ελέγχουν τυχόν στερεότυπα που διατηρούν **στ)** διατυπώνουν προσωπικές απόψεις για το ζήτημα της ενότητας των χριστιανικών Εκκλησιών **ζ)** διασαφηνίζουν το οικουμενικό όραμα της Εκκλησίας ως πιστότητα στη διδασκαλία του Χριστού **η)** εντοπίζουν και αξιολογούν εκτροπές της χριστιανικής ιεραποστολής	**I. Οι Χριστιανικές Εκκλησίες: Κοινή καταγωγή, διαφορετικές πορείες** i. Ορθόδοξες Εκκλησίες, Ορθόδοξη διασπορά (Αφρική, Ασία, Αμερική, Αυστραλία) και Ορθόδοξα κέντρα ii. Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία: Από τον Μεσαίωνα στη Β΄ Βατικανή Σύνοδο iii. Προτεσταντικές Ομολογίες iv. Αγγλικανική Εκκλησία **II. «Εν εκκλησίαις ευλογείτε τον Θεόν»: Λατρεία και τέχνη στην Ανατολή και στη Δύση** i. Αρχιτεκτονική, ζωγραφική, γλυπτική, βιτρό, μουσική ii. Κυριακάτικη λειτουργία iii. Λατρευτική παράδοση (Βάπτισμα, Χρίσμα, Ευχαριστία) **III. «Υμείς εστέ το άλας της γης» (Μτ 5, 13): Ιεραποστολή και Διακονία** i. Διακονία: Οι πολλές όψεις της σε όλον τον κόσμο ii. Ιεραποστολή: Από την προπαγάνδα στο άνοιγμα και στη μαρτυρία στα πέρατα του κόσμου: Από την Αλάσκα στην Αφρική και από τη Λατινική Αμερική στη μακρινή Ανατολή iii. Ο Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας Αναστάσιος: Ένα ζωντανό παράδειγμα διακονίας **IV. «Υπέρ της των πάντων ενώσεως»: Το αίτημα της ενότητας** i. Η αρχιερατική προσευχή του Ιησού:	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Δραματοποίηση: Προετοιμασία ενός ιεραποστολικού ταξιδιού με βάση το κριτήριο της διακονίας και της μαρτυρίας (III) **2.** Δραματοποίηση: Βιωματική προσέγγιση της Ιεραποστολής από την πλευρά των ανθρώπων που δεν είναι χριστιανοί (III) **3.** Αντιγνωμίες: «Υπέρ και κατά της ιεραποστολής» (III) **4.** Εννοιολογικός χάρτης: «Διακονία» (III.i) **5.** Καταιγισμός ιδεών με τις λέξεις «Ιεραποστολή» και «Μαρτυρία» (III.ii) **6.** Καταιγισμός ιδεών με ένα οικουμενικό κείμενο (π.χ. αποσπάσματα από το «Θρησκευτικός πλουραλισμός και χριστιανική αυτοκατανόηση» του ΠΣΕ του 2004) (IV) **7.** Ζωντανό γλυπτό με έμπνευση από το Πρ 17, 28 («ενός γένους γαρ εσμέν») (IV) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Μελέτη περίπτωσης (σύγχρονοι εκκλησιαστικοί ηγέτες): Ο Οικουμενικός Πατριάρχης, ο Πάπας και ο Αρχιεπίσκοπος Καντέρμπουρι **2.** Χτίζοντας γέφυρες (e- bridges): Συζήτηση με συμμαθητές μας από σχολεία άλλων ομολογιών ή Ευρωπαίους συνομηλίκους **3.** Έρευνα: Η ιεροσύνη στις τρεις χριστιανικές ομολογίες. Το ζήτημα της χειροτονίας των γυναικών **4.** 5Π και 1Γ: Β΄ Βατικανή Σύνοδος. Αλλαγές και ανοίγματα (I.ii) **5.** Project (τριμηνιαίας διάρκειας): «Ναοδομία, εικονογραφία και μουσική των χριστιανών στον κόσμο: Ομοιότητες και διαφορές» (II) **6.** Ιστοεξερεύνηση για τους ναούς του 20ού και 21ου αιώνα στην Ευρώπη (II) **7.** Artful Thinking («ακούγοντας 10Χ2»): Γρηγοριανά Μέλη (II.i) **8.** Προβολή video: Βάπτιση, Χρίσμα, Θεία Ευχαριστία άλλων Ομολογιών (II.iii) **9.** TPS με θέμα: «Διακονία στον σημερινό κόσμο» (III.i) **10.** Έρευνα: Ορθόδοξη Ιεραποστολή (III.ii) **11.** Παρουσίαση συνέντευξης Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου (III.iii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Κατασκευή διαγράμματος με ομοιότητες και διαφορές των χριστιανικών Εκκλησιών (I, II) **2.** Ψηφιακή παρουσίαση: «Χώροι και τρόποι λατρείας στον Προτεσταντισμό» και

	«Ίνα πάντες έν ώσι» (Ιω. 17, 21) ii. Άρση αναθεμάτων Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών (1965) iii. Κοινή Διακήρυξη Ορθοδόξων - Ρωμαιοκαθολικών (2006) iv. Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών v. Θεολογικοί διάλογοι	«Ανθρωπογεωγραφία του Προτεσταντισμού» - παρουσίαση στατιστικών (I, II) **3.** Κριτική αποτίμηση και τοποθέτηση σε κείμενο για την ιεραποστολή (π.χ. Θ. Παπαθανασίου «Με την ψυχή στα πόδια»). Έχει νόημα να έχει προηγηθεί η Βιωματική Δραστηριότητα Αντιγνωμίες «Υπέρ και κατά της Ιεραποστολής» (III.ii) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Σε συνεργασία με καθηγητές Ξένων Γλωσσών: Άσκηση στη μετάφραση κειμένου της ΚΔ (λ.χ. αρχιερατική προσευχή του Ιησού, Ιω. 17, 21) από τα ελληνικά στα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά και το αντίθετο (VI.i) **Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Επίσκεψη σε ναούς καθολικών, προτεσταντών και αγγλικανών

2. Το ζήτημα της θρησκείας στη σύγχρονη Ευρώπη (3 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά Θέματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Οι μαθητές: **α)** αναγνωρίζουν την ύπαρξη ποικίλων θρησκευτικών κοινοτήτων στις ευρωπαϊκές χώρες **β)** διαπιστώνουν και εξετάζουν τις ποικίλες και αντιφατικές απόψεις των σύγχρονων ανθρώπων γύρω από τη θρησκεία και διατυπώνουν προσωπικές κρίσεις **γ)** διασαφηνίζουν τις θέσεις του χριστιανισμού για τη θρησκευτική ετερότητα **δ)** εξηγούν γιατί ο σεβασμός του ανθρώπινου προσώπου –ανεξάρτητα από τη θρησκευτική του δέσμευση– συνιστά αδιαπραγμάτευτη και πανανθρώπινη αξία **ε)** επιχειρηματολογούν υπέρ των προσπαθειών που καταβάλλουν οι θρησκείες για ειρηνική συνύπαρξη και συνεργασία **στ)** διατυπώνουν προσωπική άποψη και επιχειρηματολογούν υπέρ του σεβασμού και του διαλόγου με τη θρησκευτική ετερότητα **ζ)** εξετάζουν διαστάσεις της ευρωπαϊκής θρησκευτικής εκπαίδευσης και διατυπώνουν προτάσεις για τη συμβολή του μαθήματος των Θρησκευτικών στη	**I. Η θρησκεία στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες της Ευρώπης** i. Θρησκευτική ανθρωπογεωγραφία (στατιστικά) ii. Θρησκευτικές κοινότητες: Δικαιώματα και υποχρεώσεις **II. Η Ευρώπη σήμερα: Τάσεις και στάσεις απέναντι στη θρησκεία** i. Η θρησκευτική πίστη ως ιδιωτική υπόθεση («Ο καθένας μπορεί να πιστεύει ό,τι θέλει») ii. Αθεϊσμός και αντιχριστιανισμός iii. Σχετικοποίηση, εσωτερισμός, φαινόμενα αρχαιολατρίας iv. Αντισημιτισμός και ισλαμοφοβία v. Θρησκευτικός φονταμενταλισμός **III. Ο σεβασμός του άλλου στον Χριστιανισμό** i. «Η τελεία αγάπη έξω βάλλει τον φόβον» (Α΄ Ιω 4, 18) ii. Ο διάλογος του Χριστού με τη Σαμαρείτισσα (Ιω 4, 1-42) iii. Ο σεβασμός και ο διάλογος με τον «άλλον» στον πυρήνα της χριστιανικής διδασκαλίας (Ιουστίνου, *Απολογία Β΄* και Φωτίου *Ερωταποκρίσεις*) **IV. Ο σεβασμός του άλλου στις θρησκείες του κόσμου** i. Ισλάμ: Το Κοράνιο προτρέπει σεβασμό προς τους λαούς της Βίβλου και το ανθρώπινο πρόσωπο ii. Ινδουισμός και Βουδισμός: Ανοχή απέναντι στις ποικίλες θρησκευτικές εκφράσεις **V. Προσπάθειες των θρησκειών για διάλογο και συνύπαρξη**	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Θετικό - αρνητικό: «Πιστεύω στους αστρολόγους και στα ζώδια» (II.iii) **2.** Καταιγισμός ιδεών με τη λέξη «φονταμενταλισμός» (II.v) **3.** Ζωντανό ομαδικό γλυπτό: Οικουμενικό άνοιγμα (III) **4.** Αντιγνωμίες: Υπέρ και κατά της Οικουμενικής Κίνησης (V.iii) **5.** Κύκλος συζήτησης και σχολιασμού: Επικριτές του Ιησού εξαιτίας της συζήτησής του με τη Σαμαρείτισσα (III.ii) **6.** Καρέκλα αφήγησης: Η Σαμαρείτισσα αφηγείται (III.ii) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Έρευνα: Περιοδικά με «θρησκευτικό» περιεχόμενο (τίτλοι και θέματα) (II) **2.** Έρευνα στους μαθητές του σχολείου: «Αρχαιολατρία, εσωτερισμός / αποκρυφισμός, αντισημιτισμός, ισλαμοφοβία» (ερωτηματολόγιο, συμπεράσματα, παρουσίαση) (II) **3.** TPS με θέμα: «οι κίνδυνοι της διάδοσης αντισημιτικών και ισλαμοφοβικών ιδεών στους σημερινούς εφήβους» (II.iv) **4.** Έρευνα στους γονείς: Η σημασία της θρησκευτικής ελευθερίας (III.i) **5.** Μελέτη περίπτωσης: Μία θρησκευτική υπόθεση του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (III.i) **6.** Επίλυση προβλήματος: «Γιατί είναι σημαντικός ο διαθρησκειακός διάλογος;» (III.iii και V) **7.** Project (τριμηνιαίας διάρκειας): «Ο αντισημιτισμός στην Ευρώπη από τον Μεσαίωνα έως και σήμερα» (II.iv) **8.** Μελέτη περίπτωσης θρησκευτικού φανατισμού από την επικαιρότητα (II.v) **9.** Artful thinking («αρχή, μέση και τέλος» ή «δημιουργικές ερωτήσεις»): Ο διάλογος του Χριστού με τη Σαμαρείτισσα (III.ii) **10.** Κτίζοντας γέφυρες (e-bridges): Τι διδάσκονται στο ΜτΘ Ευρωπαίοι συνομήλικοί τους, η σχέση τους με το μάθημα, ποιοι συμμετέχουν κ.ά. (VI) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Παρουσίαση με υλικό από το διαδίκτυο και τα λογισμικά: Ναοί, τζαμιά, συναγωγές κ.ά. στις ευρωπαϊκές χώρες. Στοχασμός και αξιολόγηση: Τι

διαμόρφωση προσωπικής θρησκευτικής ταυτότητας, καθώς και στην καλλιέργεια πνεύματος διαλόγου, καταλλαγής και ενότητας	i. Σεβασμός των θρησκευτικών συμβόλων ii. Σεβασμός προς την ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης του καθενός (Οργανισμοί, Διακηρύξεις) iii. Από την καχυποψία στον διάλογο και στις κοινές δεσμεύσεις: Διαθρησκειακές συναντήσεις iv. Οικουμενική Κίνηση **VI. Οι θρησκείες στην εκπαίδευση των Ευρωπαίων μαθητών** i. Κοινοί στόχοι του μαθήματος των Θρησκευτικών στις χώρες της Ευρώπης ii. Ποικίλα μοντέλα μαθημάτων iii. Οι ιδέες μας για τη σχολική μας θρησκευτική εκπαίδευση	μαρτυρούν όλα αυτά για τις αξίες του ευρωπαϊκού πολιτισμού; (I.ii) **2.** Προβολή βίντεο και συζήτηση στην τάξη σχετικά με τα θέματα του II **3.** «Κείμενά μου – οι θησαυροί μου»: Επιλογή και καταγραφή αποφθεγμάτων θρησκειών για τον διάλογο και τον σεβασμό του άλλου (IV) **4.** Σχολιασμός επιλεγμένου οικουμενικού κειμένου σε δίστηλο φύλλο. Αριστερά το κείμενο, δεξιά οι μαθητές εκφράζουν κριτικά τα σχόλιά τους (V) **5.** Καταρτίζοντας ένα κοινωνικό συμβόλαιο για την προαγωγή της συνεργασίας και της καταλλαγής (V) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Αναζητώντας τις χριστιανικές ρίζες της Ευρώπης (I, II) **2.** Η συνάντηση των τριών μονοθεϊστικών θρησκειών στην Ευρώπη (I, V.ii, VI.i)

3. Σύγχρονες θρησκευτικές μορφές στην Ορθοδοξία και στον κόσμο (2 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** παρουσιάζουν και αξιολογούν την πολυσχιδή δράση και προσφορά συγκεκριμένων προσώπων σε απαιτητικές και κρίσιμες ιστορικές περιστάσεις **β)** διασαφηνίζουν τα ιδιαίτερα χαρίσματα κάθε προσωπικότητας και περιγράφουν στοιχεία που τους εμπνέουν **γ)** ερευνούν και εξακριβώνουν τον ρόλο της θρησκευτικής πίστης στη ζωή και στη δράση των προσώπων **δ)** μπαίνουν στη θέση ανθρώπων που συναντήθηκαν και συγχρωτίστηκαν με τα πρόσωπα και εκφράζουν εντυπώσεις, σκέψεις και συναισθήματα **ε)** προτείνουν ιδέες για δράσεις, εμπνεόμενοι από το έργο των προσώπων	**I. Μαρτυρία και προσφορά της Ορθοδοξίας στον σύγχρονο κόσμο** i. Άγιος Πορφύριος. Το χάρισμα της πνευματικής πατρότητας ii. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, Ένας ορθόδοξος διανοητής στη σύγχρονη Δύση iii. Νίκος Νησιώτης, Ο οραματιστής της ενότητας iv. Μαρία Σκόμπτσοβα, Όταν η αγάπη γίνεται πράξη στο πρόσωπο του «άλλου» v. Ο νεομάρτυρας Αλέξανδρος Σμόρελ και η αντιναζιστική οργάνωση «Λευκό ρόδο» vi. Ολιβιέ Κλεμάν, Μια ορθόδοξη φωνή στη σύγχρονη Δύση vii. Μητροπολίτης Περγάμου Ιωάννης (Ζηζιούλας) **II. Άλλες σύγχρονες χριστιανικές παρουσίες** i. Μητέρα Τερέζα, η «αγία των φτωχών». Αγώνας για την ανακούφιση των αναξιοπαθούντων ii. Ντ. Μπονχέφερ. Ο μαρτυρικός αγώνας κατά του ναζισμού iii. Μάρτιν Λούθερ Κινγκ. Το όνειρο της ισότητας iv. Μ. Ντ. Τούτου. Ο υπερασπιστής της ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέριμνα για τους πάσχοντες από AIDS **III. Άλλες θρησκευτικές εκφράσεις** i. Μ. Γκάντι. Ο κήρυκας και μάρτυρας της ειρηνικής αντίστασης	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Προσομοίωση προσωπικής συνάντησης με δύο ή και περισσότερα από τα πρόσωπα της ενότητας (I, II, III) **2.** Δραματοποίηση: Παρουσίαση σκηνών από τη ζωή τους (I, II, III) **3.** Καρέκλα αφήγησης: Πρόσωπα που τους γνώρισαν μιλούν γι’ αυτούς (I, II, III) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** TPS με θέμα: Ποιες αξίες των θρησκειών τους έκαναν πράξη; (I, II, III) **2.** Προβολή επιλεγμένων σκηνών κινηματογραφικής τεκμηρίωσης (ντοκιμαντέρ) ή ταινιών από τη ζωή προσώπων της ενότητας και επεξεργασία (I, II, III) **3.** Δημιουργικές συνδέσεις: Εντοπίστε φράσεις και γεγονότα από τη ζωή των προσώπων της ενότητας και συνδέστε τα με αντίστοιχα της Βίβλου (I, II, III) **4.** Artful thinking («δημιουργικές συνδέσεις»): «Agent of Grace» ή «Σκηνές του Πάθους» με την περίπτωση του Ντ. Μπονχέφερ (II) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Ανασύνθεση κειμένου: Το κείμενο προσαρμόζεται σε συγκεκριμένες επίκαιρες συνθήκες και ανάγκες (I, II, III) **2.** Έκθεση/παρουσίαση των προσώπων (φωτογραφίες και πίνακας με στοιχεία για τη ζωή και το έργο τους) (I, II, III) **3.** Δημιουργία επιτοίχιου μηνιαίου ημερολογίου με τίτλο «Μια σκέψη κάθε μέρα», χρησιμοποιώντας χαρακτηριστικές φράσεις των προσώπων της ενότητας (I, II, III) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Βρίσκουν και μεταφράζουν χαρακτηριστικά κείμενα των προσώπων (π.χ. «I have a dream» του Μ. Λ. Κινγκ) (I, II, III)

4. «Πού είναι ο Θεός;» Η οδύνη του σύγχρονου κόσμου και το αίτημα της σωτηρίας από το κακό (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές: **α)** διερευνούν όψεις του κακού που συναντούν στην καθημερινότητά τους και εκφράζουν προσωπικούς προβληματισμούς και ιδέες για τις συνέπειές τους στη ζωή των ανθρώπων **β)** ερμηνεύουν τον τρόπο με τον οποίο παριστάνεται το κακό σε έργα τέχνης και διευρύνουν τις θεωρήσεις τους **γ)** προσδιορίζουν και εξηγούν τη σημασία της βιβλικής θεώρησης του κακού και της αμαρτίας ως άρνηση της σχέσης με τον Θεό **δ)** ελέγχουν και αναθεωρούν στερεότυπες απόψεις που τυχόν διατηρούν για την αμαρτία ως παράβαση εντολών υπό το φως των όσων επεξεργάστηκαν **ε)** αξιολογούν τη θεώρηση του κακού από τις άλλες θρησκείες **στ)** επαληθεύουν τον πανανθρώπινο χαρακτήρα του αιτήματος για σωτηρία από το κακό και την αμαρτία	**I. Το πρόβλημα του κακού στον σημερινό κόσμο** i. Πόνος, αρρώστια, θάνατος ii. Αδικία, φτώχια, ανεργία, προσφυγιά, ρατσισμός, διακρίσεις και ανισότητα iii. Βία και πόλεμος στο όνομα του Θεού (Συρία, Βαλκάνια, Παλαιστίνη, Ιρλανδία, Σουδάν κ.ά.) iv. Καταστροφή του περιβάλλοντος **II. Η έκφραση της οδύνης στην τέχνη** i. Πεζογραφία και ποίηση ii. Μουσική iii. Ζωγραφική iv. Κινηματογράφος **III. Ποιος ευθύνεται για το κακό; Ποιος μπορεί να μας σώσει από το κακό;** i. Απαντήσεις από τη βιβλική παράδοση: • Η Πτώση των πρωτοπλάστων ως άρνηση της σχέσης με τον Δημιουργό της ζωής (Γεν 3, 1-24) • Η υπόσχεση της σωτηρίας: Πρωτευαγγέλιο (Γεν 3, 15) • «Η αμαρτία συγχωρείται δεν τιμωρείται»: ✓ «Θεέ μου, ... γιατί με εγκατέλειψες;» (Ψλ 22, 2-7. 17-20) ✓ «Μετανοήστε για να ζήσετε (Ιεζ 18, 31-32) ✓ «Παιδί μου, σου συγχωρούνται οι αμαρτίες»: Η θεραπεία του παραλύτου της Καπερναούμ (Μκ 2, 1-12) ii. «Πάντας ανθρώπους θέλει σωθήναι» (Α΄ Τιμ 2, 1-4) ii. Απαντήσεις των θρησκειών του κόσμου • Ισλάμ ✓ το κακό ως άγνοια του Θεού που τιμωρείται ✓ το κακό ως πεπρωμένο (καντάρ, κισμέτ) ✓ η σωτηρία ως αναγνώριση της κυριότητας του Θεού • Ινδουισμός ✓ ανακύκληση των υπάρξεων (σαμσάρα), ανταπόδοση των έργων και του κακού ✓ οι δρόμοι για τη λύτρωση (κάρμα, γιόγκα, μόξα) • Βουδισμός	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Κάθε μαθητής κολλάει στον πίνακα φωτογραφία-ες ή στοιχεία από την ειδησεογραφία για πρόσωπα που βιώνουν όψεις του κακού. Ακολουθεί «Καρέκλα αφήγησης/εξομολόγησης»: κάθε μαθητής επιλέγει και υποδύεται ένα από τα πρόσωπα (I) **2.** Κύκλος συνείδησης για τον παράλυτο της Καπερναούμ (III.i) **3.** Ζωντανό και ομαδικό γλυπτό για το Α Τιμ 2, 1-4 (III.i) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Έρευνα: Όψεις του κακού στη γειτονιά μου. Οργάνωση παρεμβάσεων (I) **2.** Artful Thinking: Σε έργα των Bacon, K. Kollwitz, Guernica, Κανιάρη, Ν. Κεσσανλή κ.ά. (I, II) **3.** TPSS με θέμα: «Διακρίσεις και ανισότητα στη χώρα μας» (I.ii) **4.** Artful Thinking: α. «Ο Αη Γιώργης», Πέρης Ιερεμιάδης β. «Η λευκή Σταύρωση», Marc Chagall γ. «Η κραυγή», Edvard Munch, (II) **5.** Artful Thinking (ακούγοντας 2 x 10): «Πού είναι ο Θεός;», στίχοι Νίκος Καζαντζάκης, μουσική Μάνος Χατζιδάκις (II) **6.** TWPS με θέμα: «Η προσευχή του Μαρμελάντωφ» από το «Έγκλημα και Τιμωρία» του Φ. Ντοστογιέφσκι (III.i) **7.** Artful Thinking: Η πτώση των πρωτοπλάστων στην τέχνη (III.i) **8.** Έρευνα: Το ζήτημα του κισμέτ στο Ισλάμ (III.ii) **9.** Artful Thinking (δημιουργικές συνδέσεις με προτάσεις του Βουδισμού): «Το μερτικό μου απ’ τη χαρά», στίχοι Λ. Παπαδόπουλος, μουσική Μ. Λοΐζος, ερμηνεία Στ. Καζαντζίδης (III.ii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Ατελιέ: Δημιουργία κολλάζ με πληροφορίες διαδικτύου, αποκόμματα εφημερίδων, αστυνομικά ρεπορτάζ, χρονικά πυρηνικών ατυχημάτων και οικολογικών καταστροφών, κόμικς, ηλεκτρονικά παιχνίδια καταστροφής και βίας (I) **2.** Δημιουργία κολλάζ με το Β Πε 3, 13 (III.i)

	✓ η επιθυμία ως η πηγή του κακού και η ζωή ως πόνος ✓ η δίνη της ανακύκλησης των υπάρξεων και η ανταπόδοση των έργων και του κακού ✓ Οκτώ δρόμοι για τη λύτρωση («οκταπλό μονοπάτι» για την επίτευξη της νιρβάνα)	**3.** Σύνθεση κειμένου με ένταξη ιδεών από το μάθημα (ΙΙΙ) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Σε συνεργασία με τον/την φιλόλογο μελετούν δημοτικά τραγούδια και μελετούν όψεις του κακού που εκφράζονται σε αυτά (ΙΙ.i) **Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Προβολή ταινίας (π.χ. το Κύμα) (ΙΙ.iv)

5. Ελπίδα και αγώνας για τη μεταμόρφωση της ζωής και του κόσμου (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** εντοπίζουν και κατανοούν το αίτημα της ελπίδας και της μεταμόρφωσης όπως εκφράζεται στην πολιτική και στην τέχνη και διατυπώνουν τις δικές τους κρίσεις **β)** διακρίνουν στην Αγία Γραφή καθώς και σε λατρευτικές πράξεις και διατυπώσεις την ελπίδα και την προσδοκία για τη σωτηρία του κόσμου και του ανθρώπου **γ)** εξετάζουν και αποτιμούν πτυχές της χριστιανικής ελπίδας για τη σωτηρία του κόσμου, συσχετίζοντάς τες με προσωπικές εμπειρίες και βιώματα **δ)** διακρίνουν και εξηγούν την ανατρεπτικότητα και τη ριζοσπαστικότητα της χριστιανικής πρότασης για τη μεταμόρφωση της ζωής **ε)** επιχειρηματολογούν υπέρ της προσωπικής ευθύνης και της συλλογικής δράσης στην κατεύθυνση της μεταμόρφωσης του κόσμου **στ)** μοιράζονται συναισθήματα, ελπίδες και οραματισμούς για τη συμμετοχή τους στην υπέρβαση του κακού και στη μεταμόρφωση του κόσμου	**I. Η μεταμόρφωση του κόσμου ως πανανθρώπινο αίτημα** i. Η ελπίδα των ανθρώπων για μια ιδανική κοινωνία ii. Η σιωπηλή επανάσταση της τέχνης iii. Ελπίδα και Αλλαγή: Έννοια και ανάγκη όλων των ανθρώπων **II. Η ελπίδα των Χριστιανών** i. «Από το μνήμα το κενό στους δρόμους του κόσμου»: Το μήνυμα της Ανάστασης ως κέντρο της σωτηρίας (Μκ 16, 1-8) ii. Το τραπέζι της Ευχαριστίας: Ενσωμάτωση με τον Χριστό και απελευθέρωση από το κακό (Ιωάννου Χρυσοστόμου, *Κατηχητικός Λόγος*) iii. «Λειτουργία μετά τη Θεία Λειτουργία»: Η συνεχής προσπάθεια για μεταμόρφωση ολόκληρης της ζωής σε μια ζωή ευχαριστίας iv. Ο βιβλικός λόγος: Ελπίδα για όλο τον κόσμο (Α Κορ 2, 9) v. «Καινούς ουρανούς και γην καινήν προσδοκώμεν» (Β Πε 3, 13) **III. Δράση και αγώνας για τη μεταμόρφωση της ζωής και του κόσμου** i. «Υπέρ της του κόσμου ζωής» ή αλλιώς «Για να ζήσει ο κόσμος»: Προσωπική ευθύνη και κοινή επιδίωξη ii. Η ανατροπή των κριτηρίων της	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Παιχνίδι σε κύκλο (για έναρξη των εργασιών): «Πες μου κάτι να νιώσω όμορφα». Μια κάρτα με το όνομα του μαθητή πηγαίνει στον διπλανό. Μουσική υπόκρουση. Όταν η μουσική σταματάει, κάθε παιδί γράφει κάτι όμορφο για τον μαθητή στον οποίο ανήκει η κάρτα. Στο τέλος ο καθένας παίρνει το δικό του (στόχος: Η ανάγκη μας για το καλό εδώ και τώρα) (I.i) **2.** Μονόλογος ενός κατοίκου μιας ιδανικής κοινωνίας (Ουτοπίας) (στόχος: Διερεύνηση των προσδοκιών και του εφικτού της ιδανικής κοινωνίας) (I.i) **3.** Ζωντανό γλυπτό: Ο ύμνος της Αγάπης (III.vi) **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** TWPS με θέμα: Ο μονόλογος του Τσάρλι Τσάπλιν στην ταινία «Ο μεγάλος δικτάτωρ» [1940] (I.i) **2.** Artful Thinking: «Silent Evolution», Jason Taylor de Caires και «Ωκεανός», Γιάννης Αγγελάκας (I.ii) **3.** Artful Thinking (ακούγοντας 2 x 10): «Η μέρα κείνη δε θ΄ αργήσει», Μάνος Λοΐζος και «Γιορτή», Γ. Αγγελάκας (I.ii) **4.** TWPS με θέμα: Οι Μακαρισμοί ως πραγματικότητα ζωής (III.ii) **5.** Μελέτη περίπτωσης του ανάπηρου ιεροκήρυκα Νικ Βόγιετζεκ: «Ούτε Χέρια, ούτε Πόδια, ούτε Έγνοιες!» (II.iv, III.ii, III.v) **6.** Artful Thinking: *Η εις Άδου κάθοδος - Ανάστασις*, Όσιος Λουκάς ή Μονή Δαφνίου ή Μονή της Χώρας ή Πρωτάτου και *Η Ανάσταση - μια προσωπική Ανάσταση* Μπ. Πυλαρινού (II.i) **7.** Ανάλυση Διαστάσεων: «Η ζωή ως ευχαριστία» (II.ii, II.iii) **8.** Μελέτες περίπτωσης προσώπων που υπηρέτησαν την προαγωγή της ζωής (III): • Νεομάρτυς Ακυλίνα (†1764): Ελευθερία και πίστη • Όσκαρ Ρομέρο (†1980): Πλούτος και φτώχεια **9.** Έρευνα: Ποιμαντική φροντίδα της Εκκλησίας σήμερα (III) **10.** Artful Thinking: *Το όραμα του Αποστόλου Παύλου* του Ρ. Κοψίδη [στον ναό του Αποστόλου Παύλου στο Chambésy της Γενεύης] (III.vii) **11.** Αποφάσεις και δράσεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την προστασία του περιβάλλοντος, από τον ιστότοπο του Οικουμενικού Πατριαρχείου (III.viii) **12.** Έρευνα για την επιτροπή AGAPE (Alternative Globalization Addressing People and Earth/Εναλλακτική Παγκοσμιοποίηση με Κέντρο τον Άνθρωπο

	ζωής: Οι Μακαρισμοί (Μτ 5, 3-12) iii. «Μη μεριμνάτε»: Από τον άκρατο καταναλωτισμό στον σεβασμό της ζωής (Μτ 6, 25-34) iv. Από την αδιαφορία και τη σκληρότητα στο αδαπάνητο έλεος και στη συγχώρηση (Μτ 18, 21-22) v. «Να υπάρχει σε όλους ισότητα»: Από την αδικία στον αγώνα για την επικράτηση της δικαιοσύνης και της ισότητας (Ησ 26, 9 και Β Κορ 8, 13) vi. «Εάν ταις γλώσσαις των ανθρώπων λαλώ»: Από την εχθρότητα και τη βία στην ειρήνη και την χωρίς όρια αγάπη (Α Κορ 13 και Λκ 6, 27-40) vii. «Να έχουμε μόνο αυτή τη σκέψη: να σωθούν οι πάντες»: Από το τοπικό χρέος στο παγκόσμιο (από τους λόγους του Γέροντα Σιλουανού) viii. «Πάσα η κτίσις συστενάζει και συνωδίνει άχρι του νυν»: Από τον εφιάλτη της καταστροφής στη διάσωση της ζωής (Ρωμ 8, 18-23)	και το Περιβάλλον) (ΙΙΙ) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Δημιουργούν μία χορογραφία με θέμα το τραγούδι «Agape» των Dead Can Dance (ΙΙΙ) **2.** Δημιουργούν συνθήματα και λογότυπα για τα ζητήματα του (ΙΙΙ) **3.** Δημιουργία ενός ανθολογίου-λευκώματος με θέμα την ελπίδα σε όλες τις θρησκείες (ΙΙ.iv) **4.** Δημιουργούν δικούς τους στίχους για το τραγούδι *We shall overcome* του Bruce Springsteen (τραγούδι-σύμβολο της ελπίδας και του αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα) (Ι.i) **Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Σε συνεργασία με τον καθηγητή της Μουσικής βρίσκουν και παίζουν τραγούδια για την ελπίδα (ΙΙ.iv) **Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Οργάνωση θεματικής βραδιάς: προβολή ταινίας, ομιλία και τραγούδια για την ελπίδα για τον κόσμο (ΙΙ.iv) **2.** Οργάνωση οικολογικής δράσης (ΙΙΙ.viii) **3.** Προβολή ταινίας «Το αριστερό μου πόδι» του Jim Sheridan (ΙΙ.iv)

6. Από την αρχή μέχρι το τέλος του κόσμου (4 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Βασικα Θεματα	Ενδεικτικες Δραστηριοτητες
Οι μαθητές: **α)** αντιπαραβάλλουν τη βιβλική και πατερική εσχατολογία προς τις σύγχρονες καταστροφολογικές αντιλήψεις **β)** εξετάζουν και αξιολογούν τις αντιλήψεις των θρησκειών για το τέλος του κόσμου **γ)** επαληθεύουν και αξιολογούν τη χριστιανική προσδοκία των εσχάτων ως καθημερινό αγώνα για την ανακαίνιση της ζωής και όχι ως φυγή από την ιστορία **δ)** διασαφηνίζουν τη θεολογική σημασία των όρων «Παράδεισος», «Κόλαση», «Δευτέρα Παρουσία», «Βασιλεία του Θεού» και ελέγχουν τυχόν λαθεμένες απόψεις που διατηρούν **ε)** επιβεβαιώνουν τις κεφαλαιώδεις επιπτώσεις (στις σχέσεις με τον άλλον, τον εαυτό τους και τον κόσμο όλο) της αποδοχής του κόσμου ως έργου του Θεού **στ)** επεξηγούν τον συμβολικό χαρακτήρα και την εικονιστική γλώσσα του βιβλίου της *Αποκάλυψης* **ζ)** προσδιορίζουν τη διαλεκτική και συμπληρωτική σχέση ανάμεσα στην Πρωτολογία (δημιουργία του	**I. Αν, πότε και πώς θα τελειώσει ο κόσμος**; i. Σύγχρονες καταστροφολογικές αντιλήψεις ii. Αντιλήψεις θρησκειών για το τέλος του κόσμου • Ισλάμ ✓ Το τέλος του κόσμου (Κοράνιο, 14, 42 και 74, 9) ✓ Προσδοκία ανάστασης των νεκρών (Κοράνιο, 2, 85, 113 174, 212 και 50, 42) ✓ Περιγραφές παραδείσου και κολάσεως (Κοράνιο, 25, 15 [παράδεισος] και 2, 24, 80, 126 [κόλαση]) • Ινδοϊσμός : Ο άνθρωπος πορεύεται στη λύτρωση όπως η σταγόνα που επιστρέφει στον ωκεανό της υπέρτατης πραγματικότητας • Βουδισμός: Η Νιρβάνα ως απαλλαγή από τις επιθυμίες **II. Η πορεία προς τα έσχατα μέσα από εικόνες και παραβολές** i. Ο κόσμος και η ιστορία οδεύει προς ένα τέλος (Έσχατα) ii. Η προσδοκία της Δευτέρας Παρουσίας: «Μαράν αθά – ο Κύριος έρχεται!» (Α Κορ 16, 22) και «ναι, έρχομαι ταχύ» (Απ 22, 20) • Ανάσταση νεκρών: «Έσχατος εχθρός καταργείται ο θάνατος» (Α Κορ 15, 26) και «Πού σου άδη το κέντρον;» (Κανόνας του Μεγάλου Σαββάτου) • Τελική κρίση: Η παραβολή της κρίσης (Μτ 25, 31-46) και «και είδα έναν άσπρο θρόνο» (Απ 20, 11-14) • Ο Παράδεισος και η κόλαση: όχι θεϊκή αμοιβή ή τιμωρία, αλλά ατελείωτη ζωή μέσα στην αγκαλιά του Θεού ή απόλυτη άρνηση της μετοχής στη ζωή Του (διήγηση αββά Μακαρίου, *Γεροντικόν)* iii. Η τελική επικράτηση της Βασιλείας του Θεού • Ζωή γεμάτη χαρά και δημιουργία • Ο Θεός προσκαλεί όλους τους ανθρώπους στη βασιλεία του (Λκ 14, 16-24/Παραβολή του μεγάλου δείπνου) • «Πότε έρχεται η βασιλεία του Θεού;»: ✓ «Η βασιλεία του Θεού εντός ημών εστίν» (Λκ, 17, 21) ✓ Η Βασιλεία του Θεού όχι μόνο ως όραμα, αλλά και ως πρόγευση μέσα στην ιστορία ✓ Η Βασιλεία του Θεού είναι ήδη παρούσα ✓ Ο κρυμμένος θησαυρός, το πανάκριβο μαργαριτάρι (Μτ 13, 44-45)	**Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **Β. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ** **1.** Έρευνα: Το τέλος του κόσμου στον κινηματογράφο (Ι) **2.** Έρευνα: Καταστροφολογικές αντιλήψεις των νέων (ηλεκτρονικά παιχνίδια, ταινίες, περιοδικά) (I.i) **3.** Artful Thinking: Εικόνες της Αποκάλυψης. Ανιχνεύοντας θρησκευτικές προσεγγίσεις των εσχάτων μέσα από την εικονογραφία και την τέχνη (II) **4.** Artful Thinking: α. *Η Τελική Κρίση* του Michelangelo (II.i) β. *Η Τελική Κρίση* του Αντρέι Ρουμπλιώφ (II.i) γ. *Ο Χριστός εν ετέρα μορφή*, Πρωτάτο (IV.i) δ. Caravaggio, *Το δείπνο στους Εμμαούς*, Duccio di buoninsegna, Emmaus, Ορθόδοξη παράσταση «Μη μου άπτου» (IV.ii) **Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ** **1.** Ατελιέ: Δημιουργία κολλάζ με ζωγραφική, φωτογραφίες και αποσπάσματα για την καινή γη και τον καινό ουρανό (III.ii) **Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ** **1.** Δρώμενο πολλαπλών προσεγγίσεων (λογοτεχνικών, μουσικών, εικαστικών, χορευτικών) στο θέμα «Από την πρωτολογία στα έσχατα» (ΙΙ και ΙΙΙ)

κόσμου) και την Εσχατολογία (οριστική σωτηρία του κόσμου) **η)** μοιράζονται ελπίδες και οράματα και σχεδιάζουν από κοινού δράση εμπνεόμενοι από την *Πορεία προς Εμμαούς* **θ)** αναστοχάζονται και μοιράζονται σκέψεις και συναισθήματα για όσα προσέγγισαν κατά τη φετινή χρονιά στο μάθημα των Θρησκευτικών, καθώς και για τον τρόπο που συνεργάστηκαν	**III. Από τη δημιουργία του κόσμου στη Νέα Δημιουργία** i. «Εγώ ειμί το Άλφα και το Ωμέγα… ο ών ο ήν και ο ερχόμενος» (Απ 1, 8): Το βιβλίο της Αποκάλυψης για τη Βασιλεία του Θεού ii. «Εν αρχή εποίησεν ο Θεός τον ουρανόν και την γην» (Γεν 1,1) και «και είδον καινόν ουρανόν και γην καινήν» (Απ 21, 1-5): Από τη Γένεση στην Αποκάλυψη iii. «Τα πάντα και εν πάσι Χριστός» (Κολ 3, 10-11). Η ανακαίνιση του κόσμου και η «ανακεφαλαίωση των πάντων» (Ειρηναίος Λυώνος) **IV. Όταν ανοίγουν τα μάτια των ανθρώπων** i. «Ποιος είναι ο τρίτος που περπατεί πάντα στο πλάι σου;», (Τ. Σ. Έλιοτ, *Η έρημη χώρα*) ii. «Αυτών δε διηνοίχθησαν οι οφθαλμοί και επέγνωσαν αυτόν»: Στην πορεία προς Εμμαούς (Λκ 24, 13-35) iii. Στο κοινό τραπέζι της Θείας Λειτουργίας iv. «Τότε πρόσωπο με πρόσωπο θα δούμε τον Θεό» (Α Κορ 13, 11-12)	

7. Πρόταση για Ερευνητική Εργασία (project):
Διευρύνοντας τις εμπειρίες μας / Χτίζοντας τον κόσμο μας (3 δίωρα)

Προσδοκωμενα Μαθησιακα Αποτελεσματα	Φασεις της Ερευνητικης Εργασιας
α) να επεξεργαστούν και να παρουσιάσουν τόσο τις προσωπικές όσο και τις κοινωνικές διαστάσεις των σύγχρονων προβλημάτων της ανθρώπινης κατάστασης **β)** να αναδείξουν την παγκόσμια δυναμική τους πέρα από σύνορα και όρια (πολιτιστικά, εθνικά, θρησκευτικά), καθώς και τη συνύφανσή τους με τη θρησκευτική ζωή **γ)** να διερευνήσουν τα ζητήματα τόσο με διαθεματικά όσο και με θεολογικά κριτήρια **δ)** να θεωρήσουν τα ζητήματα υπό το πρίσμα της βιβλικής θεώρησης και των ιδεών που επεξεργάστηκαν στο πλαίσιο του ΜτΘ στη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς **ε)** να εμπλακούν προσωπικά και ολιστικά με τα υπό μελέτη ζητήματα, έτσι ώστε να οικοδομήσουν εμπειρίες με νόημα **στ)** να αναστοχαστούν όσα έμαθαν και να αναδιοργανώσουν τις ιδέες τους **ζ)** να συνδυάσουν τη θεωρητική προσέγγιση των ζητημάτων με στοχευμένες δράσεις και δραστηριότητες **η)** να συνειδητοποιήσουν το νόημα των επαρκειών που απέκτησαν στη διάρκεια της μέχρι τώρα σχολικής θρησκευτικής τους εκπαίδευσης **θ)** να κρίνουν πόσο η θεολογική θεώρηση των ζητημάτων του project συνεισέφερε στην προσωπική τους ανάπτυξη, καλλιέργεια και χειραφέτηση.	**I. 1ο δίωρο: Επιλογή του θέματος, προσδιορισμός διαστάσεων διερεύνησης, όροι συνεργασίας, χρονοδιαγράμματα, αυτο-οργάνωση** i. «Απέναντι σε αγωνίες και διλήμματά μας»: Με καταιγισμό ιδεών δημιουργείται ο θεματικός ιστός του project, δηλαδή προσδιορίζονται τα θέματα, τα οποία μπορεί να είναι: άγχος, ανασφάλεια, αποκλεισμός, αποξένωση, μοναξιά, σεξισμός, φόβος, ρατσισμός, εξαρτήσεις, βία, μηδενισμός, ανισότητα, φτώχεια κ.ά. Ακολουθεί συζήτηση πάνω στις διαστάσεις που ενδιαφέρουν περισσότερο τους μαθητές. Αποφασίζεται αν όλα αυτά μπορούν να θεωρηθούν κάτω από ένα θέμα-ομπρέλα, π.χ. «*Διευρύνοντας τις εμπειρίες μας/Χτίζοντας τον κόσμο μας*» που θα μας βοηθήσει να καθορίσουμε τους στόχους και τις κατευθύνσεις του project και να χρησιμοποιήσουμε όλα όσα επεξεργαστήκαμε στη φετινή χρονιά. Συζητάμε τη δυνατότητα και τις προϋποθέσεις προσέγγισής τους, χρησιμοποιώντας τη βιβλική θεώρηση και τα θεολογικά κριτήρια, τα οποία κατακτήσαμε (στη φετινή χρονιά, αλλά και στη διάρκεια όλης της θρησκευτικής μας εκπαίδευσης). ii. Αποφασίζονται οι διαστάσεις που θα επεξεργαστούμε και καθορίζονται οι κατευθύνσεις που θα επιλέξουμε. iii. Προσδιορίζονται οι πηγές συλλογής πληροφοριών: Βιβλία, άρθρα, δημοσιογραφικά κείμενα, διαδίκτυο, διαδικτυακές βάσεις δεδομένων, φωτογραφίες, video, χάρτες, μουσεία, εκθεσιακοί χώροι, φορείς, ειδικοί επιστήμονες, πρόσωπα που υπηρετούν σε χώρους κ.ά. Επίσης καθορίζονται οι μέθοδοι για τη συλλογή στοιχείων (βιβλιογραφική έρευνα, συλλογή στοιχείων από κείμενα, μελέτη ταινιών, φωτογραφιών κ.ά., συνέντευξη, έρευνα). iv. Γίνεται επιμερισμός του έργου και ανάθεση σε κάθε μέλος ενός συγκεκριμένου τμήματός του. v. Αποφασίζεται το χρονοδιάγραμμα των εργασιών. **II. 2ο δίωρο: Υλοποίηση διερεύνησης σε ομάδες, προετοιμασία συμπερασμάτων, διαμορφωτική αξιολόγηση, επιλογή τρόπου παρουσίασης** i. Υλοποιείται η κυρίως επεξεργασία των διερευνητικών ερωτημάτων, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που έχουν επιλεγεί. Ενδεικτικά θέματα στα οποία μπορεί να επικεντρωθεί το ενδιαφέρον είναι: • Από το άγχος και την ανασφάλεια στην αποδοχή του εαυτού • Η σχέση με τον διπλανό: Από τον αποκλεισμό, την αποξένωση και τη μοναξιά στη φιλία και τη συντροφικότητα • Οι σχέσεις με το άλλο φύλο: από τον σεξισμό στον αληθινό έρωτα • Από τον φόβο και τις εξαρτήσεις στη χειραφέτηση και την ελευθερία • Από την ευκολία της βίας στη «βία» της αγάπης • Από τον μηδενισμό ενός κόσμου που καταρρέει στην αντίσταση των προσωπικών και πανανθρώπινων αξιών (οικολογικό πρόβλημα, οικονομισμός, κοινωνικές ανισότητες) ii. Αποφασίζονται τρόποι παρουσίασης (π.χ. εισηγήσεις, παρουσιάσεις σε Η/Υ, παραγωγή υλικού, εκθέσεις, δραματοποιήσεις, συζητήσεις, οργάνωση εκδηλώσεων, πραγματοποίηση δράσεων κ.ά.) **III. 3ο δίωρο: Παρουσιάσεις συμπερασμάτων, αξιολογικές και μεταγνωστικές προσεγγίσεις, αποφάσεις για περαιτέρω αξιοποίηση της εργασίας**

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος της τάξης

Α. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

- Ερμηνεύουν και θεωρούν κριτικά τις απαντήσεις της Αγίας Γραφής και των ιερών κειμένων των θρησκειών γύρω από θεμελιώδη υπαρξιακά ερωτήματα και ηθικά ζητήματα, καθώς και το ζήτημα της προέλευσης και της τελείωσης του κόσμου
- Εμβαθύνουν σε θεολογικές ιδέες και έννοιες (αμαρτία, πτώση, σωτηρία, Βασιλεία του Θεού, έσχατα, κρίση κ.ά.)
- Αναγνωρίζουν την πολυπλοκότητα του θρησκευτικού φαινομένου στη σύγχρονη Ευρώπη
- Συνειδητοποιούν ότι πολλές σύγχρονες εντάσεις και συγκρούσεις συνδέονται με το θρησκευτικό φαινόμενο στον ελληνικό και στον παγκόσμιο ορίζοντα
- Εντοπίζουν τη συμμετοχή του Χριστιανισμού και άλλων θρησκειών στην πρόκληση, τη διόγκωση, την αντιμετώπιση ή την επίλυση σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων
- Ανακαλύπτουν την πνευματική και υπαρξιακή αλήθεια που κομίζουν οι θρησκείες με το αντίκρισμά τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι
- Κατανοούν τους μηχανισμούς αντίστασης στην αλλαγή νοοτροπιών και στάσεων εντός των θρησκειών
- Προσεγγίζουν κριτικά τις αντιφάσεις ή αντινομίες της παρουσίας του Χριστιανισμού στον κόσμο
- Αναγνωρίζουν την ανθρωπιστική διάσταση της Ορθοδοξίας, του Χριστιανισμού και τις αντίστοιχες των άλλων θρησκειών
- Αναλύουν τους τρόπους με τους οποίους η θρησκευτική δέσμευση ή θρησκευτική αδιαφορία του ανθρώπου σχετίζεται με τον αυτοπροσδιορισμό και τη στάση του απέναντι στη ζωή
- Αναγνωρίζουν την αλληλεπίδραση ανάμεσα στις θρησκευτικές πεποιθήσεις, αξίες, δεσμεύσεις και στις κοινωνικές ιδέες, συμπεριφορές, στάσεις
- Αποτιμούν την προσφορά σπουδαίων προσωπικοτήτων από όλες τις θρησκείες που έκαναν πράξη την πίστη τους
- Αξιολογούν τη σημασία του ρόλου της θρησκείας σε μια πλουραλιστική κοινωνία και της θρησκευτικής εκπαίδευσης για ένα σύγχρονο νέο
- Ανακαλύπτουν κοινές αξίες σε όλες τις θρησκείες

Β. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

- *Διαπιστώνουν την πολιτισμική εμβέλεια των θρησκειών*
- *Κατανοούν τον Χριστιανισμό ως κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης*
- *Προσδιορίζουν τις επιρροές της θρησκείας στην καθημερινή ζωή των πιστών*
- *Αναγνωρίζουν τις διαστάσεις του «ιερού» στα μνημεία, στις αντιλήψεις και στις δομές του ευρωπαϊκού πολιτισμού*

- *Εντοπίζουν και διερευνούν θεολογικές διαστάσεις σε συγκεκριμένα δείγματα καλλιτεχνικής δημιουργίας (από τη λογοτεχνία, το θέατρο, τον κινηματογράφο, τη μουσική κλπ.)*
- *Αποτιμούν την παρουσία και τις αλληλεπιδράσεις του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ στον ευρωπαϊκό πολιτισμό*

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

- *Επεκτείνουν τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα*
- *Προσεγγίζουν κριτικά τη δική τους θρησκευτική ιδιοπροσωπία και επεξεργάζονται κριτικά άλλες θρησκευτικές στάσεις*
- *Ισχυροποιούν στάσεις αποδοχής και σεβασμού της ετερότητας*
- *Δεσμεύονται σε οικουμενικές αξίες*
- *Προσανατολίζονται σε μια κουλτούρα διαλόγου*
- *Καλλιεργούν διερευνητική σκέψη και στοχαστικοκριτικές ικανότητες*
- *Εκφράζουν αισθητική ευαισθησία και καλλιεργούν τη φαντασία και την επινοητικότητά τους*
- *Σχεδιάζουν και οργανώνουν δραστηριότητες και παρεμβάσεις*
- *Μοιράζονται οράματα για έναν κόσμο ειρήνης και καταλλαγής*

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «από το τοπικό στο παγκόσμιο»)

- *Εξετάζουν διεξοδικά διλήμματα και εμβαθύνουν στις διαστάσεις τους*
- *Ερμηνεύουν τη ζωή ως αγώνα κατά των δυνάμεων που καταστρέφουν τον άνθρωπο και τη φύση*
- *Συνειδητοποιούν τις προσωπικές και κοινωνικές διαστάσεις αυτού του αγώνα*
- *Συναισθάνονται την προσωπική ευθύνη για ό,τι συμβαίνει στον κόσμο*
- *Αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα του αγώνα για μεταμόρφωση του κόσμου*
- *Διαμορφώνουν οικουμενική συνείδηση*
- *Εμβαθύνουν στη σημασία της ελπίδας και της ύπαρξης οράματος για τη ζωή*

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

- *Συνειδητοποιούν την πολιτική και συλλογική διάσταση του αγώνα για τη βελτίωση της ζωής και του κόσμου*
- *Εφαρμόζουν στην πράξη την αποδοχή και τον σεβασμό της θρησκευτικής και πολιτισμικής ετερότητας*
- *Αναπτύσσουν στάσεις ενεργού πολίτη που νοιάζεται για τη βελτίωση της κοινωνικής ζωής*
- *Δεσμεύονται στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*
- *Ελέγχουν και αξιολογούν σύγχρονα κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις που σχετίζονται με θρησκευτικές πεποιθήσεις*

- *Συντονίζουν συζητήσεις, επικοινωνούν και διαλέγονται με τους συμμαθητές τους, συνδιαμορφώνονται και συμμετέχουν σε δραστηριότητες και παρεμβάσεις (κοινωνικές δεξιότητες)*

ΣΤ. Ως προς την εργασία με το υλικό του ΜτΘ

- *Συγκρίνουν, επεξεργάζονται και αναστοχάζονται διάφορες απόψεις γύρω από ηθικά ζητήματα*
- *Επεξεργάζονται με ερμηνευτικά κριτήρια την Αγία Γραφή και άλλα κείμενα (θεολογικά, λειτουργικά, λογοτεχνικά) και εικαστικά έργα*
- *Διατυπώνουν υποθέσεις, διερευνούν πληροφορίες από ποικιλία πηγών, συνθέτουν και παρουσιάζουν τα συμπεράσματά τους*
- *Συνδέουν τα όσα μαθαίνουν με γνώσεις τους από άλλα μαθήματα*
- *Χρησιμοποιούν ποικιλία μεθόδων εργασίας ερευνητικής, διαλογικής, βιωματικής και συνεργατικής μορφής, καθώς επίσης ποικιλία μέσων και υλικών*
- *Συντονίζουν συζητήσεις, επικοινωνούν και διαλέγονται με τους συμμαθητές τους, συνδιαμορφώνονται και συμμετέχουν σε δραστηριότητες και παρεμβάσεις (κοινωνικές δεξιότητες).*

Η αριθμ. 143575/Δ2/07-09-2016 υπουργική απόφαση (ΦΕΚ Β΄2920/13-09-2016) καταργείται.
Η ισχύς αυτής της απόφασης αρχίζει από το σχολικό έτος 2017 - 2018.
Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 16 Ιουνίου 2017

Ο Υπουργός

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Καποδιστρίου 34, Τ.Κ. 104 32, Αθήνα
Τηλ. Κέντρο 210 5279000
Κείμενα προς δημοσίευση: **webmaster.et@et.gr**

02021041906170108